

ב"ה

אין ליכט
פון תורה

ספר

עין יעקב

על מסכת

גיטין

בלשון הקודש
ואידיש

217

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשמ"ז לפ"ק

בעזרת השם יתברך

ספר
עין יעקב
מסכת גיטין

כולל כל האגדות מתלמוד בבלי
וירושלמי, הנמצאות במסכת גיטין
עם פירוש רש"י בשלמותו והחדושים שנתוספו
בו, ככל הנמצא בספר עין יעקב הגדול.
גם איזה מאמרים מתוספות מהרש"א, הרי"ף, ועיון יעקב.
גם ציוני הדפוס בש"ס, וציוני המקראות בתנ"ך, והנהות הב"ח.
ונוסף על זה פירוש עברי מייטש הנהוג במדינתנו.
נעתק על ידי ה"ר יוסף מאיר יעב"ץ
מעתיק המשניות עברי טייטש.

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק, שנת תשמ"ו לפ"ק

טוב לכן . וכן נלחן יצחק . כד אמר ר' יוחנן . ר' יוחנן כולו גמ' . וכן
 נפסקו כלל יצחק ונתינתו כדמסקין פטוהו
 ונתינתו מפרסי ורביה נקל כתיב יתום ואלמנה
 פסיק . שתי חיות מחינתו מן המקדש בלא כרסו
 כאלוהי מלשון דמלח כסברא . וי לא כוס סכר לה
 פדעתיס : גמי . כוונת פסוק מתי למימר דלאו
 נכחל רבס סוף : ומכחל לא שמיע ליה . הוה נמלה
 ית' יתק : דאכסיה מריה על ידיה . נלגוס לו כוד
 לפקו דכרס סמחתיס על אמתהס : והנה עליו
 פלגשו . כפלגש מבעיה כתיב והנה סרחה עליו :
 צנב מלא לם . כקעוס : ומלא מלא לם . להמן
 פסוק והכסיה גרסינן : ומלא מלא לם והקפיד .

דין ופ"ט) א' ושקרה ליה רבי אביתר לרב חסדא גיטין
 הבאין משם לכאן אינו צריך לומר
 בפני נכתב ובפני נחהו וכו') אמר רב יוסף מאן לימא
 לן דרבי אביתר בר כמכא הוא (דהא שוה ליה ר'
 אביתר) [ועוד הא איהו דשלח ליה] לרב יהודה בני
 אדם העולים משם לכאן הם קימו בעצמן (ויזל כ)
 ויהנו הילד בזונה והילדה מכרו בין וישתו וכתב ליה
 בלא שרשום ואמר רבי יצחק שהים כותבין שלש אין
 כותבין במתניתא תנא שלשה כותבין ארבעה אין
 כותבין אמר ליה אביי אטו כל דלא ידע הא דרבי
 יצחק לאו נברא רבה הוא בשלמא מלתא דתליא בסברא לחיי הא נברא היא ונברא
 לא שמיע ליה ועוד הא רבי אביתר הוא דאסכים מריה על ידיה דכתיב (שפיסו יס)
 ותזנה עליו פילגשו רבי אביתר אמר זבוב מצא לה ר' יונתן אמר נימא מצא לה ואשכחיה
 רבי אביתר לאלוהו א"ל מאי קעביד קב"ה א"ל עסיק בפלגוש כנבעה ומאי קאמר (א"ל)
 אביתר בני כך הוא אמר א"ל ה"ו ומי איכא ספיקא קמי שמיא א"ל אלו ואלו דרבי אלהים
 חיים הן זבוב מצא ולא הקפיד נימא מצא אכר רב יהודה זבוב בקערה ונימא
 באותו

פרק ראשון

א' שלח . רבי אביתר האם געשיקט צוא רב תכרא ליה גיטין ויאם ויערין גיטין
 פון פבל אין ארץ ישראל . דארף גיט דער שליח זאגין פאר מיר איז דער גמ געשריבען גיטארין
 און פאר מיר איז ער גיטריקט גיטארין . האט רב יוסף גואגט ווער וועט אונז זאגין אז מען
 קען זיך פאר גאון אייף דאס רייד פון רבי אביתר . ווארום רבי אביתר האט געשיקט צוא רר
 דעודה דאס מענטשין וואס גייען אייף פון פבל אין ארץ ישראל זיין האבען אייף זיך מקנים גיטוען
 דעם פסוק ויין האבען גיגעבין דעם קליינעם יונגל פאר אונז . און דאס קליינעם כידע
 האבען זיין פאר קייפט פאר ויין און זיין האבען גיטריקען . און דעם פסוק האט רבי אביתר
 געשריבען גיט אייף אויבע . און רבי יצחק האט גואגט צוויי ווערמער פון אפסוק מעג מען
 שרייבען אן אויבע . דבייא ווערמער מאר מען גיט שרייבען אן אויבע : אין אבירייתא האבען סוד
 גילערונג דריי ווערמער מעג מען שרייבען אן אויבע . פיר ווערמער פאר מען גיט שרייבען אן
 אויבע . ויין אזוי האט רבי אביתר געשריבען אזוי פיל ווערמער אן אויבע . האט אביי גואגט
 צוא רב יוסף צוא דער וואס ווייס גיט דעם דין פון רבי יצחק איז ער גיט אגרויסער מאן . אז
 ער וואלט גיט וויסען אזו אונז וואס מען בארף דאס קענען מיט דעם זאגל . און ער האט גיט
 גיטוואקט מיט זיין שלח אזו צוא לערנען . איז רעכט . קען מען אויף אים זאגין אז ער איז גיט
 קיין גרויסער מאן : אפער דאס וואס רבי יצחק זאגט האט ער דאך אזו גילערונג פון זיין רבי אן
 אשכל . און רבי אביתר האט דאס לערונג גיט גיהערט פון זיין רבי . און זיך ווערער זאגט האט
 אויך גילערונג אזוי וויא רבי אביתר . ווארום עס שטייט אין פסוק ותזנה עליו פלגשו . זיין ווייב
 האט אויף איהם געז נדיב . וואס איז גיטוען איר זינד . רבי אביתר זאגט ער האט גיטוען אפריג
 אין דעם שיכול עסין . רבי יונתן זאגט ער האט גיטוען אהאר . רבי אביתר האט אסאך גיטראפן
 אלקיד הנביא . האט ער גואגט צוא אים וואס מוהט איגט גאט . האט אלקיד הנביא זאגט גאט
 האלט איגט בייא דעם קפידור פון פלגוש כנבעה . און וואס זאגט גאט . האט אלקיד הנביא
 זאגט גאט זאגט מיין ווען אביתר זאגט אזוי : האט רבי אביתר זאגט צוא אלקיד הנביא איז דען
 גאט אפסק וואס דאס פלגוש האט געווינדעט אויף אידד פאן . האט אלקיד הנביא צוא אים
 זאגט ביידע ערביי רייד איז אמת . פריער האט ער געפונען אפליג אין עסין איז ער גיט

כדמפס טעמה וזיל : יתח נלוהו מקוס . הרק
סיב לסייר את הסער ולא לסיכן כוונתו ליעשות
כדז שפסח ומאוס דסכנא דאז קספד עלט
וכדז פפסי חתיה :

גלוי עריות . כשמגיע זמן טבילה בעת ליל וסא
יבא לטור לא גבולתי ומשחזו דזס : שפכות
דזס . כי הכא לו פטמים סבורת מפני וספלט
נחתה ספתיס או מגשר : ותללו סכרות . פטמים
שמדלקה בר או מנפלת משחסיכה מפני חיותה וסא
לזו יודע : פטמים . פירות כאלול למחר : פדושס .
פירוש

באותו מקום זבוב מאימותא ונימא סכנתא א"ר אירי
ואירי בקערה זבוב אונסא ונימא פשיעותא :

ב אמר רב חסדא לעולם אל ימיל אדם אימה יתירה
בתוך ביתו שהרי פלגש בנבעה הטיל עליה
בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מישראל .
אמר רב יהודה אמר רב כל המטיל אימה יתירה בתוך
ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות גלוי עריות
ושפכות דמים והלול שבת . אמר רבה בר בר חנה

דא דאמרי רבנן ג' דברים צריך אדם לוטר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם
ערבתם הדליקו את הנרות צריך (דף ז) למיטרינהו בניחותא כי היכי דליקבלו מניה
אמר רב אשי אנא לא שמיע לי הא דרבה בר בר חנה וקיימתיה מסברא . אמר ר'
אבהו לעולם אל ימיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי אדם גדול הטיל אימה
יתירה בתוך ביתו והאכילוהו דבר גדול ומנו רבי חנניא בן נמליאל האכילוהו פ"ד
השתא

אין פעם גי'וען : דער נאך האט ער געפונען אהאר אין ער אין פעם גי'ועארין . רב יהודה
זאגט אג'די האט ער געפונען אין דא שיכול עסין , אונ אהאר האט ער גי'פונען אויף איר
ע'דה . אג'לי אין שיסל אין נאר מיאוס . אג'ער אהאר אויף דא ע'דה אין אסכנה . ווארום
פארצייטיגע ווייגער פגען אפ נארין דא האר פון דא ע'רה . אג'ערע זאגן ביי'דע האט ער
געפונען אין שיכול עסין . נאר אויף דעם פליג אין ער גיט אין פעם גי'ועארין . וייל דאס קען דא
גיט פאר ד'קען . דער פליג פ'האט אג'ין אריין אין דעם עסין . אג'ער אויף דעם האר אין
ער אין פעם גי'וען . וייל דא האט גי'דארפט אכמונג געבן דער האר זאל גיט אריין סארין .
אדער דא האט גי'דארפט אכמונג געבן אין דעם עסין אונ אריים געקען דעם האר :

ב אמר רב תלדא האט גזאגט אפענמש זאל קין מאהל גיט ווארפן קיין גי'דיקע
סודא אויף זיינע שטוב מענטשין . ווא'זיס בייא פלגש גנבעה ווייל דער סאן האט אויף איר
גי'ועארין אג'ויקע סודא . זענען דודך איר גי'פאלן צעהן סוועגער ידיון . רב יהודה האט
גיאגט פון רביס וועגן דער וואס ווארפט אג'ויקע סודא אויף זיינע שטוב מענטשין . וועט
זיין דער סוף אז ער וועט קי'ען צו ד'ביי עב'ה'ת . ער וועט בוועל זיין זיין ווייב ווען זי וועט
זיין אג'דה . דא וועט אכארט גיט קענען גיין מבי'ה . אונ דא וועט סא'א האבן פאר אים צו
זאגן אז דא איז גיט גי'וען מבי'ה . וועט ער איר בווער זיין אג'דה . אונ עס וועט אכארט פ'רעסין
אז ער וועט זי'קען אינעם פון זיינע שטוב מענטשין בייא נאכט ער זאל אים עפעס בריי'נגען .
אונ ער קען אין דער פינכטער פאלין אין אג'וב אדער אויף אשטיון אונ ווערין גי'בר'גת : אונ
עס קען טרעפן מען האט פארגעסין ערב שבת פאר אים אן צוא גי'יישין עפעס אויף שבת .
אונ מען האט זיך דערקאנט ערב שבת שפעט אדער אים שבת . אונ וייל מען האט סודא
פאר אים וועט מען אג'גרישין אים שבת אונ מען וועט מתלג שבת זיין . רבה בר בר חנה
האט גזאגט דאס וואס דא רב'גן האבן גזאגט ד'בייא זאכן דארף אפענמש זאגן בייא זיך
אין שטוב צו זיינע שטוב מענטשין ערב שבת פארין נאכט . האט איר גי'מש'רת דא פירות
וואס מען וועט סארין עסין . האט איר גי'מאכט אג'ירוב תג'ות . צינדט אן ליכט . דא רבי
נאבין כארף ער זאגן רה'ג אונ שטיי אונ זאל זיך גיט ביי'וערין . ווערין זייא אים פארג'ין רב
אשי האט גזאגט איר האב דאס פון רבה בר בר חנה גיט גי'קעט . נאר מיט סין זעלך האב
איר פארשטאנען אז דא ד'בייא זיג'ין כארף מען זאגן רה'ג אונ שטיי גיט געבי'וערש . רבי
אג'וד האט גזאגט אפענמש זאל קיין סאה גיט ווארפן קיין גי'דיקע סודא אויף זיינע שטוב
מענטשין . ווארום אג'ויקער סאן האט גי'ועארין אג'ויקע סודא אויף זיינע שטוב מענטשין .
האט

פירוש המביא נט פרק ראשון גימין

ערוכי תורה: כהנן על זריקים. נהכל אהמין :
 לאר מן מדי. שארז מן אבר הכהונה ומדי
 לשהו הכהו ענדיו אבר מן מדי והכלו מחזיו
 טלל ית :

השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על
 ידם צדיקים עצמם לא כ"ש אלא בקשו להאבילו דבר
 גדול ומאי ניהו אבר מן החי :

טעמיה עלו. לחק ולגדף: וכדי למכס. כח
 כדי להשקן עליהם: לגדי. מריבוי
 ותקיעה: גניבא. כח חולק עליו: קולר. טלגנה
 על כחל שזהו שם הכוכבין למלכות לכריס:
 אהלה. לומר נכס טעמיה: ימר שכו. יכא

ג שלח ליה מר עוקבא לרבי אלעזר בני אדם
 העומדים עלי ובירי למסורם למלכות מהו
 שרשט וכתב ליה (תכלס לס) אמרתי אשמרה דרבי
 מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום כעוד ישע לנגדי
 אע"ם שהרשע לנגדי אשמרה לפי מחסום שלח ליה קא מצערי לי טובא ולא מצינא
 דיאיקום בהו שלח ליה (סס מ) דום לה' והתחולל לו דום לו לה' והוא יפילם לפניך
 חללים חללים השכם והערב עליהם לבית המדרש והם כלים מאליהם הרבר יצא מפי
 רבי אלעזר ונתנוהו לנגיבא בקולר :

ד שלחו ליה למר עוקבא זמרא כנא לן דאסור שרשט וכתב להו (כזס ע) אל תשטח
 ישראל אל גיל כעמים ולישלה להו מהכא (ישעיש כד) בשויר לא ישתו יין ימר שכר
 לשותיו אי מהווא הוה אמינא הני מילי זמרא רמנא אבל דפומא שרי קמ"ל. א"ל רב
 הונא

קאמ מען איהם געעבין עסין אגרויסין איסור. ווער איז גיווען דער גרויסער מאן. רבי
 צנניא בן גמליאל. פֿרענט דיא גמרא קען דאס ויין אז רבי חנניא זאל עסין וואס מען טאר
 גיט. מאדאך גאט פריינגט גיט קיין שטרויכלונג אויף דיא פֿהמות פון דיא צדיקים. דיא
 פֿהמות וויערע עסין גיט וואס מען טאר גיט. אויף דיא צדיקים אללין וועט דאך גאט געוויס
 גיט פריינגען קיין שטרויכלונג. אז דיא צדיקים זאלן עסין אזוי אזאך וואס איז אסור. גאר
 מען האט אים גיוואלט געבין עסין אגרויסין איסור. מען האט אפ געשניטען אשטיק פֿרייש
 פון אלעפעדיגע פֿהקה אונ מען האט דאס גיקאכט אונ מען האט אים דאס גיוואקט געבין
 עסין גאר גאט האט אים אפ געהיט ער זאך דאס גיט עסין :

ג שלח מר עוקבא האט געשיקט צו רבי אלעזר מענטשן זענען אויף גילשטאנען אוף
 מיר. אונ ווילען מיר שלעכטס פֿארום: אונ אויך קען זיין איבער געבין צום פֿהך אין דיא
 הענפ. ער זאל זיין שפֿראפֿין. מעג אויך דאס פֿארום אדער גיין. האט רבי אלעזר אפ
 געוויקעט אשטיקול פֿאפיר אונ האט אויף געשריבען דעם פֿסוק אויך האב גואנט אויך וועל
 היטען מיינע וועגן פון צוא זינדיגען מיט מיין צונג אויך וועל היטען מיין מויל אזוי וויא מיט
 אשקאס ווען דער רשע איז גאך געגין מיר. אפילו דער רשע שטייט געגין מיר אונ דער צערינג
 מיר פון דעס וועגן וועל אויך היטען מיין מויל אזוי וויא מיט אשקאס. דריבער טארסטו זיין
 גיט איבער געבין צום פֿהך. האט מר עוקבא גאך אמאהל געשיקט צוא רבי אלעזר דיא
 רשעים וועגן מיר שפֿאראק מצער. אונ אויך קען גיט פֿאשמיין געגין זיין האט רבי אלעזר
 געשיקט צו מר עוקבא דעם פֿסוק דום לה' והתחולל לו. האף צו גאט וועט ער זיין מאכין
 פארן פאר דיר גיהנומה: פֿעט אין בית המדרש אויף זיין אין דער פֿריה אונ פֿארין גאכט.
 וועלן זיין אללין פֿארקענדט ווערן. וויא רבי אלעזר האט ארויס גיטעט דיא ווערטער. האט
 מען גילשלאסין גניבא אין קייטען. אונ גניבא איז גיווען דער ערשטער קריגער אויף מר עוקבא:
 ד שלחו מען האט געשיקט צוא מר עוקבא פֿרעגין פון וואגען ווייסן מיר אז מען טאר
 גיט זינגען פֿריילאך צו מאכין. האט מר עוקבא אפ געוויקעט אשטיקול פֿאפיר אונ האט געשריבען
 דעם פֿסוק ויין זאלן וך גיט פֿרייען צוא דער פֿרייד וויא דיא פֿעקקער פֿרייען ויך. פֿרעגט דיא
 גמרא פאר וואס האט מר עוקבא זיין גיט געשיקט פון דעם פֿסוק מיט גיואנג זאל מען גיט
 מדינקען ויין. עס וועט מיטער ויין דער אלטער ויין צו דיא מדינקערס. ענפערט דיא גמרא פון
 דעם פֿסוק וואלט אויך מיינען גאר זינגען (שפילען) מיט אפלי טאר מען גיט. אבער זינגען מיט

פ'ק : דמחל : כסד : מהרצח : טס מקס : קצור : טעם מרפת לטר טערו קלה כול לכן טעם מהער על רבו לו על ר' אחריס כמו קל קחתי וכמו נקאלו את קלמי : נעקה לגימי . שכל ממנו ויחד לחיו לשערי מווסחי : כליל : כיו עושין עקבות לחקיס יט טל זכב וזכפ לזושט מצינויות נגפריס ומלח טקורין הייל יוס טל וד וטל כדכ : כפולמוס : הול שבעלס אכסכמיס קודס טנח טיטוס עליכס : ועל הלויס . מרס כפוק כהול דכוס טעלה דהר סימח זכול זוג כמקס : רכ הסדל . חלעיו טל רכ כול כיו ולח טיס מטיב לפיו וכי קס רכ כול ח'ל רכ הסדל לרס נלחא קרל כסי : מח ענין כ' . וכלל מלמס מנבדי ככוס כול : כוליס מרנכ . ח'טו חכ' ח'ל מרנכ וקרל כעפדס טל פ'ק מיירי טסי

חונא בר נתן לרב אשי מ"ד (יכסע מו) קינה ודימונה ועדעדה א"ל כתותא דא"י קחשיב א"ל אמו אנא לא ידענא דמתותא דארץ ישראל קחשיב אלא רב נביהה פארניזא אמר בה טעמא כל שיש לו קנאה על חבירו ודומס שוכו עדי ער עושה לו דין א"ל אלא מעתה (טס) צלקג ומדמנה ומכנה הבי נמי א"ל אי הוה רב נביהה מבי ארניזא הכא הוה אמר בה טעמא רב אחא מבי חוואי אמר בה הכי כל מי שיש לו צעקת לביסה על חבירו ודומס שוכן בסנה עושה לו דין . א"ל ריש גלותא לרב הונא כלילא מנ"ל דאסור א"ל כדרבנן דתגן בפולמוס של אכספיינוס גזרו על עמרות חתנים ועל האירוס אדהכי קם רב הונא לאפנויי א"ל רב חסרא קרא כתיב (יחזקאל כח) כה אמר ה' אלהים הסיר המצנפת והרים העטרה וזאת השפלה הגבה והגבוה השפל וכי מה ענין מצנפת אצל עטרה אלא לומר לך בזמן שהמצנפת בראש כ"ג עטרה בראש כל אדם נסתלקה מצנפת טראש כ"ג נסתלקה עטרה בראש כל אדם אדהכי אתא רב הונא אשכחינו דהו יתבי א"ל האלהים כדרבנן אלא חסרא שמך וחסראין מילך

דעם מיל מעג מען : זאגט אוינ . יענער פסק אז מען טאר נאר גיט . זינגען מיט דעם מיל אויף גיט . רב הונא בר נתן האמ גואגט צו רב אשי וואס מיינט מען קינה והכונה ועדעדה . האמ רב אשי גואגט דאס איז נעמען פון ארץ ישראל למעט . האמ רב הונא גואגט ווייס איך דען גיט אז דער פסק רעכונט דיא געמען פון דיא ארץ ישראל למעט . נאר רב נביהה פון ארניזא האמ גואגט אמעס אויף דיא געמען . דער וואס איז אין פלעס אוף גין חבר . הייר זיין חבר האמ אים שלעכטס גיטאהן . אונ ער שווי נט . דער וואס רודט אויף אייביג . העט טאהן אמלעפט צוא זיין חבר פון זיינעמענין . האמ רב אשי גואגט צוא רב הונא וואס העכטו דרשנין אוף צקלג ופדמנה וטנכנה האמ רב הונא גואגט ווען רב נביהה פון ארניזא וואלט דא גיווען ווארט עד שזין גידלשית אמעס אויף דיא רביי ווערער אויף . רב ארזא פון תוצאי האמ אזוי גואגט אוף די דרייא ווערער . דער וואס האמ צוא לשריען אויף זיין חבר ער האמ גייא איהם צוא גינמען זיין פרנסה . אונ ער שווייגט . דער וואס האמ גידהמ אויף דעם סנה וועט טאהן אכשפט צוא זיין חבר פון זיינעם ווענין . דער ריש גלותא האמ גיפרענט ביי רב הונא פון וואגען ווייסען מיר אז ארתן טאר גיט ארויס גיין צוא דער דופה מיט אקרין . האמ רב הונא גואגט גישט דער פסק האמ גיאכרת נאר דיא רבנן האבען גיאכרת . ווארום מיר האבען גילערוגט ווען עס איז גיקומען אויף ירושלים דער חיל פון אכספיינוס האבען דיא רבנן גזר גיווען אז ארתן זאל גיט גיין צוא דער דופה מיט אקרין . אונ מען זאל גיט שפיקען מיט דיא בלי וואס הייסט אירוס . דער ווייל איז רב הונא ארויס גינאנגען . האמ רב חקרא גואגט צום ריש גלותא עס לשמיים אין פסקו אז ארתן טאר גיט גיין אין אקרין צוא דער דופה . יחזקאל הנביא האמ גואגט אז האמ גואגט מען זאל אפ טאהן דעם מצנפת אונ אויף הייבען דיא קרוין דאס גיט דאס דיא גידעריגע הייד סאבען אונ דיא הייקע גידעריגער סאבען . וואס גיהער דער מצנפת צוא דער עטרה . נאר אזוי מיינט מען ווען דער מצנפת איז אויף דעם קאפ פון כהן גדול . מעג זיין אקרין אויף דעם קאפ פון אלע מענטשין . דאס איז ווען דער בית המקדש איז גישטאנען . אבער אז דער גיה המקדש איז חרוב גיוארין אונ עס איז אראפ גינמען גיוארין דער מצנפת פון דעם קאפ פון כהן גדול . איז אראפ גיטמען גיוארין דיא קרוין פון דיא קעפ פון אלע מענטשין . דער ווייל

מהפלא שחשבול ככחיה וכלה דקיה בגולה : מילך . רבינא אשכחיה למר בר רב אשי דהוה גדיל כלילא לברתיה א"ל לא סבר לה מר הסיר המצנפת והרים העטרה א"ל דומיא דכ"ג בבברי אבל בנישי לא . מאי זאת לא זאת . דרש רב עזירא זמנין א"ל משמיה דרב אמי וזמנין א"ל משמיה דרב אמי בשעה שאמר הקב"ה לישראל הסיר המצנפת והרים העטרה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם זאת להם לישראל שהקרימו לפניך במיני נעשה לנשמע א"ל לא זאת להם לישראל שהשפילו את הגבוה והנביהו את השפל והעמידו צלם בהיכל :

ה דרש רב עזירא זמנין אמר לה משמיה דרב אמי וזמנין אמר לה משמיה דרב אמי מאי דכתיב (נמוס ה) כה אמר ה' אם שלמים וכן רבים וכן נגזו ועבר וגו' אם רואה אדם שמוזנותיו מצומצמים יעשה מהם צדקה וכל שכן כשהם מרובים מאי וכן נגזו ועבר תנא דבי ר' ישמעאל כל הגזו נכסיו ועושה מהם צדקה נצול מדינה של גיהנם משל לשתי רחלות שהיו עוברות במים אחת גזוזה ואחת שאינה גזוזה עברה שאינה

איז רב הונא צוריק ניקמען : א נ ער האט גימראפען אז דער ריש גלותא ויצם מיט רב חמרא . האט רב הונא צוא זיין גזאנט איך שווער ביי גאט אז דאס איז נאר גיאמקת גינארין פון די כבבן . נאר דוא היקט חמרא . והסראין מיקד . און ביינע בייך זענען שוין . רבינא איז אפאל ניקמען צוא מר בר רב אשי . האט ער גימראפען אז מר בר רב אשי פלעכט אקרוין פון רויזן פאר זיין מאכטער . האט רבינא גזאנט צוא מר בר רב אשי האקסטו דען ניט דעם פסוק אז דער מצנפת איז אפ גיטאהן גינארין פון כהן גדול . מויון ארע אראפ געמען פון זיך דיא קרוינען . האט מר בר רב אשי גזאנט אזו וויא דער כהן גדול . מאנספעראונגען און חתנים מארין ניט גיין מיט קרוינען . אפער ווייבער און בנות מענין יא גיין מיט קרוינען . נוס מיניט קען דאס ניט דאס . האט רב עזירא גידרשט אפאהל האט ער גזאנט פון רבי אמיס וועגן אז אפאהל האט ער גזאנט פון רבי אמיס וועגן . ווען נאט האט גזאנט צוא דיא יודין מען זאל אפ טאהן דעם מצנפת ודיא היטל פון כהן גדול און מען זאל אראפ געמען די עטרה ודי קרוינען פון דיא יודין . האבען דיא מלאכים גזאנט פאר גאט . רבונו של עולם וזאת . דס אזו שגמראפסט דיא יודין וואס אויף דעם בארג סיני האבען זיין גזאנט געשה וסיר וועלדין טאהן פו נשמע וסיר וועלדין הערין האט גאט גזאנט צוא מלאכים ולא זאת . ניט דאסו האבען דען די יודין ניט דאס גיטאהן זיין האבען גידעריג גימאכט דעם הייבען און זיין האבען אויף גיטויבען דעם גידעריגען . זיין האבען גידעריג גימאכט גאט . און האבען גרויס גימאכט דיא עבודה וזה . און זיין האבען גישפעלט אצלם אין בית המקדש :

ה דרש . רב עזירא האט גידרשט אפאהל האט ער גזאנט פון רבי אמיס וועגן . און אפאהל האט ער גזאנט פון רב אמיס וועגן . עם שמיים אין פסוק אזו האט גאט גזאנט אפ שאמים וכן רבים וכן נגזו ועבר . אויב אפענטש ועדמ אז זיין פרנסה איז גאנץ . ער פו דינט נאר אזוי פיל וויא ער דארף צום לעבין ניט מער . זאל ער געבין פון זיין פאר דינכט אויף צדקה . וועט אים גאט העקפין ער זאל מער פאר דינען . און אויב דער מענטש זעהט אז ער פאר דינט מער וויא ער דארף אויף זיין הוצאה . דארף ער געוויס געבין אויף צדקה . וואס מיניט מען וכן נגזו ועבר . רבי רבי ישמעאל האבען גידערוגט דער וואס שערט אפ פון זיין פאר קעגן אונד ער מודה מיט זיין צדקה . וועט ער גידעמעט ווערין פון דעם דין פון גיהנם . ער וועט ניט געמשפט ווערין אין גיהנם . דאס איז געגריבען צוא צווייא שעפסין וואס וועען גישוואונגען אין וואסער . איין שעפס איז גיווען אפ גיש יודין דיא וואל . און איין שעפס איז ניט גינען אפ גישוירין דיא וואל . דיא גישוירענע ווייל זיא איז גיווען גרינג איז זיא אריבער

המביא גם פרק ראשון גימין פירוש קה

שאינה גזוזה לא עברה (ע"כ) ועניתך אמר מר
 וזמרא אפילו עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה
 (ס) לא אענך עוד תני רב יוסף שוב אין מראין לו
 סימני עניות :

(ד) ו רב נחמן בר יצחק אמר בנהרות דארץ
 ישראל דכולי עלמא לא פליגי כי
 פליגי בים הגדול דתניא איזהו ארץ ואיזהו ח"ל כל
 ששופע ויורד מסורי אמנון ולפנים א"י מסורי אמנון
 ולחוץ ח"ל והנסמן שבים רואין אותן כאילו הוש מתוח
 עליהם מסורי אמנון עד נחל מצרים מן החוט ולפנים
 א"י מן החוט ולחוץ ח"ל רבי יהודה אומר כל שכנגד
 א"י הרי הוא כא"י שנאמר (נמדכנ לד) וגבול ים והיה

שונסן קך גזוז מסה לזקנה וזכו : ועניתך לא
 אענך עוד . כיפיה דההוא קנה הוא :
 רב נחמן בר יצחק אמר . כק מתייתא דמביא
 גט אי נסכרות דלחך ישראל : דכולי עלמא לא
 פליגי . דלחך ישראל יתבן : כי פליגי בים הגדול :
 שהא תחום מערבו של ח"י וסליגי ספלי איכא למ"ד
 שפח בים הוא גדול וים גופיה לאו ח"י הוא ואיכא
 למ"ד ים גופיה תל"י : איכא לחך . מקלעו נפויים
 מערבות של ח"י כר סכר וכתרנס ירושלמי מתרגם
 כר סכר טורי אמנון וכתיב זה ימים לנס גדול וז' :
 כל ששופע ויורד מסורי אמנון ולפנים . לא ח"י
 דהיינו לא דכוס סוי ח"י וכו' : והסך שנים .
 ח"י סוי שבערב : כחל מלריס . הוא תחום ח"י
 במקצוע מערבות דרומית ומחזר לים כגדול וז' :
 שפתיים יק . לחוי הוא לעסק :
 איכספא . כל : ח"ל לח . מכרנא : אמר לא לא .
 כדלמריק לעיל אם נח למחר אינו פסח :

לכם הים הגדול ויבול זה יהיה לכם גבול ים וכו' :

(ד) ו ז תניא כשנאמרו דברים לפני ר' יוסי קרא עליו המקרא הזה (משלי כד) שפתיים
 ישק משיב דברים נכוחים :

(ד) ו ח רבי אחאי ברבי יאשיה הוה ליה איספא דכספא בנהרדעא (ע"כ) א"ל לרב
 דוסתאי ברבי ינאי ולר' יוסי בר כיפר בהדי דאתיתו אתיוה ניהלי אויל
 יהבי ניהלייהו אמרי להו קני מיניכו (אמר) [אמרין] להו אהרריה ניהלן
 רבי

גישוואומען . און דיא גיט גישווערענע ווייל זיא איז געווען שווער איז זיא גיט אריבער גישוואומען
 אין פסוק שמיים ועניהיה . האט מר זוטרא גואגט אפילו אאָרעם מאן וואס נעמט צדקה בארץ
 אויף געבין צדקה : דא אַעגה עוד רב יוכי האט גילערונט אז דער אָרעם כאן וועט אזו מאהן
 און ער וועט אויף געבין צדקה : וועט ער זוכה זיין אז ער וועט גיט זיין קיין אָרעם מאן :

ו רב נחמן בר יצחק האט גואגט אויף דיא מיינען פון ארץ ישראל קריגט קיינער גיט .
 אז זיין האבען דעם דין אזו וויא ארץ ישראל . מען קריגט נאר אויף דעם ים הגדול : אריבער
 זאגט אז דער ים הגדול איז ארץ ישראל . און אריבער זאגט אז דער ים הגדול איז חוץ לארץ .
 ווארום מיר האבען גילערונט וועלכעס הייסט ארץ ישראל און וועלכעס הייסט חוץ לארץ .
 דער פארג אמנון ווערט צוא מייילט אויף צווייא מיייל . דיא זייט פארג וואס צוא ארץ ישראל .
 איז ארץ ישראל . און דיא זייט פארג וואס צוא חוץ לארץ . און דיא אינגלען וואס אויף דעם
 ים . זעהן מיר גלייך וויא עס וואגט געווען פאר צוויגען אפאדים פון דיא בערג אמנון פון צום
 מייך מצרים . פון דעם פאדים אינווייניג איז ארץ ישראל . און פון דעם פאדים אויס ווייניג איז
 חוץ לארץ . רבי יהודה זאגט אלץ וואס אנקעגן ארץ ישראל . איז אזו וויא ארץ ישראל : אזו וויא
 עס שמיים איז פסוק דער גרענעץ פון בערב זייט וועט זיין צוא אויף דער גרויסער ים : און דער
 גרענעץ וועט זיין צו אויף דער גרענעץ פון מערב זייט :

ו פניא : מיר האבען גילערונט אז דיא רייד איז גזאגט געווארן פאר רבי יוסי :
 האט ער אויף איהם גיליענט דעם פסוק מען בארף קושען דיא לעפצין וואס ענפערין
 ריכטיגע רייד :

ח רבי אחאי ברבי יאשיה האט גיהאט אויפקערנע פלי אין גהרדעא . האט רבי אתאי
 גואגט צוא רבי דוסתאי ברבי ינאי און צוא רבי יוסי בר כיפר אז איר וועט קוכען צוריק פו
 גהרדעא זאגט איר מיט פרייניגען דיא פלי פון מיינעט וועגן . זענען זיין גיציאנגען אין גהרדעא
 און דיא מענטשן פון גהרדעא האבען גילעבין דיא פלי צו רבי דוסתאי און רבי יוסי . דער זאך
 האבען דיא מענטשן פון גהרדעא גואגט צוא רבי דוסתאי און רבי יוסי מיר וועגן אפ קושען

לאמר לית. לברי דמסא: רז. מר סא קא יכיד: דלא קמכר לן: טב רמו לית. כרבי הכנסו ל' מורי ל'א טב רמו לית וסא ראויה כמכות כללו: וסא טעניו כבי. שנתלית להחזיר מיד: סן אטס. אכטי מדיח גבוטס בקומט: וכובען אטס. אף מנכוסטן מלווימות: מאלר בני אדם: ומדכרין סתליסן. כלומר קולן עכס ומלס כדכור וילל פטיבורן:

גכני. פכסאי: שקלא לטרגא. שיש לפרסיים יום חיד שאין מדליקין אור בלוחו יום הלל כניח ע"י שלס: אמר. רבה בר כר תס: כחמסל וז' סוקן. לו כסילאי כולף. לו כגלי כולל בני טט

רבי דוסתאי ברבי ינאי א"ל אין רבי יוסי בר כיפר אמר (לי) [להו] לא הוּו קא מצערו ליה אמרו ליה חזי מר היכי קא עביד א"ל טב רמו ליה כי אתו לגביה א"ל חזי מר לא מסתייה דלא סייען אלא א"ל נמי טב רמו ליה א"ל אמאי תעביד הכי א"ל אותם בני אדם הם אמה ולבוען אמה ומדברים מתצויהן ושמותיהם מבוהלים ארדא וארטא ופילי בריש אומרים כפותו נופתין אומרים הרוגו הורגין אילו הרגו לרוסתאי מי נתן לינאי אבא בר כמותי אמר ליה בני אדם הללו קרובים למלכות הן א"ל הן יש להם מיסים ופרדים שרצים אתריהם א"ל הן א"ל אי הכי שפיר עבדת:

המביא פרק שני

(קף טו ע"כ) א רבה בר בר חנה חלש עול לגביה רב יהודה ורבא לשוללי ביה בעו מיניה שנים שהביאו גמ וכו'. אדהכי אתא ההוא (דף יז) חברא שקלא לשרגא מקטייהו אמר רחמנא או בטולך או בטולא דבר עשו למיטרא דארוסאי מעלו ספרסאי

סון אייה דיא פלי. האפען רבי דוסתאי און רבי יוסי גואגט צוא ריא מענטשין פון גהרדעא סיד וועקין גיט פאר קויפען. האפען ריא מענטשין פון גהרדעא גואגט צוא רבי דוסתאי און רבי יוסי גיט אונז צוריק ריא פלי. רבי דוסתאי ברבי ינאי האט גואגט יא איך וועל צוריק געבין. רבי יוסי פרי פיר האט גואגט צוא ויאי איך וועל גיט צוריק געבין. האפען ריא מענטשין פון גהרדעא מצער גיווען רבי יוסין. און ויאי האפען גואגט צוא רבי דוסתאי ועה וואס רבי יוסי טרעט אונז ער וויל גיט צוריק געבין ריא פלי. האט רבי דוסתאי צוא ויאי גואגט שראגט אים גוט וועט ער אייה צוריק געבין. ווען רבי דוסתאי און רבי יוסי ווענען צוריק גיקופען צוא רבי אתאי: האט רבי יוסי גואגט צוא רבי אתאי ועה גיט גענוג אז רבי דוסתאי הט מיר גיט גיהאקסן. ער האט נאך גואגט צוא ויאי מען זאל מיר גוט שקאגין. הט רבי אתאי גואגט צו רבי דוסתאי פאר וואס האסמו אזו גיטמאדן און דוא האט גיוואלט צוריק אוועק געבין דיא פלי. האט רבי דוסתאי גואגט צו רבי אתאי די מענטשין פון גהרדעא זענען הויך פיל איילין. און ווערע היטלען זענען הויך אייל. און ווער שטיממע איז גראב אז עס זעט אים גלייך ויאי וואקסן גיעט פון מיטען בויה פון העס נאפיל. און ווערע געמען זענען שרעקליך ארדא. ארטא. פילי. פריש. אז ויאי זאגין מען זאל פיגערען. פיגער מען. אז ויאי זאגין מען זאל הרגן. הרגת מען זען ויאי וואקסן גיהרגת מיר דוסתאי: ווי וואלט גיעבין צו מיין פאטער ינאי אזו אזוהן ווי איך בין: הט רבי אתאי גואגט צו רבי דוסתאי ריא מענטשין זענען נאנט צום מלך איך: האט רבי דוסתאי גואגט יא. הט רבי אתאי נאך ויפירענט האפען ויאי פערד און איינזען ווס לויפען נאך ווי. הט רבי דוסתאי גואגט יא. הט רבי אתאי גואגט צו רבי דוסתאי אויב אזו האסמו רעכט גיטמאדן וואס דוא האסט מורא גיהאט פאר ויאי:

פרק שני

א רבה בר בר חנה איז קראנק גיווען איז אריין גגאנגען צו אים רב יהודה אזו רבא מבקר חולה זיין. און ויאי האפען בייא אים גיפירענט אריין. דער ווייל איז אריין גיקומן אפריסטיאנער און האט צוא גנוקען דיא ליכט פון ויאי. ווארום ריא פערסויאנער האפען אין מאג אין יאר איום טוב. וואס ריא נאכט טאר גיט ברענען קיין ליכט אין קיין שטוב נאר אין דער קירכען. האט רבה גואגט גאט איך בעט דיר אדער געס אונז אין דיין שאפטען. אין ארץ ישראל. אדער

שם מכניס אותם : הכן דם . של חמס
 ולמדוהו הכן הוא רחוק לבידוד : גזירה .
 שזורים גזרים שלא יספיקו בידים ולא קיימו פטות :
 והגלה אותם לכלל . בחורבן הבית : כאן מקמי
 דתיקו חברי לכלל . כימי כשרים כבודאזכר אולי
 מחדק וכלאזכר : לכתב דלותו חברי . משכבם מרם
 אם המלכות ומלך כבבל :

מעביר עליו קולמוס . על כל אורח ואורח : ומסמין
 לכתוב יהודים . שהיה טועה וכבדו כסא
 גרף לכתוב יהודים . וטעה ולא הסיל בו דל"ס .

והרי כסא כחוב אלף ש"א שלא לשמה :
 נדקום . מלך מהרמטיק כדקפסין : סמיפרסס .
 ועדין לא פטנס : לידון . כדיו משאח :
 בשטח שמתכנה טועה הלמים בים . כהלס אל
 מענית המהריסס דהיינו הריסות לשון הריסס
 לפי שחוקק כוא : כיסו דכהיו . כהמיה : וק
 סמנס . ככחוב נח להעיד שנתחמס העולם וחסס
 אונסר סמסר ככחוב כחכ גזרות סמחוסס ולק סמס

ספרסאי והתני רב הייא ס"ד (ליוז כח) אלהים הבין
 דרכה והוא ידע את כקומה יודע הקב"ה בישראל
 שאין יכולין לקבל גזרת ארומיים עמד והגלה אותם
 לבבל לא קשיא הא סקמי דנייתו חברי לבבל הא
 לבתר דאתו חברי לבבל :

(דף כ) ב תניא הרי שהיה צריך לכתוב את השם
 ונתכוין לכתוב יהודה וטעה ולא
 השיל בו דל"ת מעביר עליו קולמוס ומקדש דברי ר'
 יהודה וחכמים אומרים אין השם מן המוכתר :

בר הגב פרק שרישי

(דף ס"ב) א מתני' ג' דברים א"ר אלעזר בן פרמא
 לפני חכמים וקיימו את דבריו

על עיר שהקיפאה כרקום ועל הספינה המיטרפת בים ועל
 קייסין אבל עיר שכבשוה וכו' :

(דף נ"ג) (וה"ד) ב וירדו כזרוח השמש וימן אלהים רוח קדים
 חרישית פאי תרישיה

אמר רב יהודה בשעה שמשנשבת עושה תלמים תלמים בים א"ל
 (רבא) (רבה) אי הכי היינו דכתיב (ס"ט) ותך השמש על ראש יונה ויתעלה אלא אמר
 (רבא)

ג"כ אנו אין דעם שאמטען פון עשון . פֿרעגט ריא גמרא ווערין מיר גען זאגן אז די ריקער
 נעשן זענען געקער צו יודין וויא ריא פֿערסיאנער . רב תניא האם האך גילערונג : עם שפייט
 אין פֿסק גאט האם פאר שטאנען איר וועג אונ . ער ווייס איר ארמ . ווייל גאט ווייס אז ריא
 יודין וועלן גיט קענען פאר געמען ריא גזרות פון ריא רוקער . דריבער האט ער זי פֿר פֿריבען
 אין גבול . זאגט ריא גמרא עם איר גיט קיין קשיא . איידער ריא פֿסיים זענען גיקומען אין גבול .
 האבען ריא יודין גוט גיהאט אין גבול . געקער וויא אין רוים : אבער דער גאך וויא ריא
 פֿערסיאנער זענען גיקומען אין גבול . אז שוין פאר יודין שטעכט גינען אין גבול :

ב מניא . מיר האבען גילערונג אספר האט גידארפט שריבען דעם שם . אונ ער האט
 אין זינען גיהאט צוא שרייבען יהודה . אונ ער האט גיהאט אטעות אונ קמ גיט אריון גישטעקט
 ארלי ת . אז נעבליבען שטיין דער שם . יהוד ואל ער גאך אטאהר איבער ציהען מיט ריא
 שערער אונ מיינט אויף ריא פיר אותיות פון שם . אונ זאל הייליגען ריא אותיות צום הייליגען
 גאטען פון גאט . אזוי זאגט רבי יהודה . אונ ריא חכמים זאגן דער שם איז גיט
 צום געקטי :

פרק שרישי

א מתניתין . שלשה . דריי זאקען האט רבי אלעזר בן פרמא זאגט פֿר ריא חכמים .
 אונ ריא חכמים האבען אן גינמען זיינע ריד . אויף אשטאט וואס אהיל האבען געזאנערט .
 אונ אויף אשיר וואס זיא מריינקט אין ים . אונ אויף אבענשטין וואס מען פֿירט אים צום
 משפט אויב מען זאל אים הרגנן . די זאקע רעקענען מיר אז זיי קעבין נאך :

ב ויהי . עם שפייט אין פֿסק אז ריא ודון האט אויף גישינגט האט גאט אן גיביריט
 אטורה ווינט תרישית . וואס איז דער מיינט תרישית . האט רב יהודה זאגט תרישית איז דר
 מיינט האקערין . ווען דער ווינט גלאזט מאכט ער דעם ים אזו וויא צוא האקערטע בייטון
 זאנאקעט . האט רבה גיפֿרענט אויב אזו וואס שפייט אין פֿסק ריא ודון האט גישלאגן אויף

שמו: משתקם כל כרוחם מפניה. כשהוא
 בשבת בשעה שהם סוף חמס מלך ומשנה על
 כל כרוח. ולכן הם כרוח לקדושת הרישית:
 משתקם חין. כשהם רוח דרומים משתקם ופי סוף
 סוף קדושת רוח מזרחית משתקם ששבת שמשבת
 מה מזרחית משתקם כל הרוח: כגלה. כעל
 מריבם שהם לו מריב עם מר עוקבא כהיה אז
 ל"ד כדלמירין כש"ק בני ארבע שהיה על ויבד
 נמוסין למנחת וכול סוף גמר כדמפרש הים:
 רוח נפוש. מזה הוא לא חמס ולא נענה ומשנה
 אף שאל כדמירין: כן ק. מלך כשפי כן:
 פעמיים. ככסף: ולכן. לכן אכרתי יגדיל כסף:
 מוכרקה. עגלה כשבויה כשהיא ומכרתי כה סוף:
 סכנלה דכרתי. נעם הכלה דומה לברי: אף לא
 צריכא לה. דבר נתמן מהיה דכשהם סוף

(רבא) [רבה] בשעה שבשבת משתקת כל הרוחות
 מפניה והיינו דכתיב (ויז לז) אשר בנדיך חמים
 בהשקית ארץ מדרום אבר רב תחליפא בר רב חסדא
 א"ר חסדא אימתי בנדיך חמים בשעה שמשקית ארץ
 מדרום שבשעה שמשבת משתקת כל הרוחות מפניה:
 רב הונא ורב חסדא הוו יתבי חליף ואזיל גביבא
 עליהו אמר חד לחבריה ניקום כקמיה דבר אוריין הוא
 א"ל אירך כקמיה פלגא ניקום אדהבי אתא איחז
 לנבייהו אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה ברוחות
 (אמרו) [אמר] להו הכי אמר רב הונן בר רבא א"ר
 ארבע רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית מנשבת

עם כולם שאלמלא כן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח דרוסית קשה מכולן
 ואמלא בן גץ מעמידה נחרב כל היולם כולו מפניה שנא' (שם לט) המבינתך יאבר נץ
 יפרוש כנפיו לתימן. רבא ורב נחמן (בר יצחק) הוו יתבי חליף ואזיל רב נחמן
 בר יעקב דהיב בנוהקא דרהבא ופריס עליה סרבלא דברתי רבא אזל לגביה רב
 נחמן בר יצחק לא אזל לגביה אמר דלמא מאינשי דבי ריש גלותא נינהו רבא צריך
 להו אנא לא צריכא להו כרוחא דרב נחמן בר יעקב הוה אזיל לגביה
 גל

דעם קאם פון יונה איז ער פאר תלשת גיטארין. שמעט. דאך דער פסוק וויא היים ריא וחק
 וחי גיוען. אבער גיט פון אויגט. האט רבה גואגט אזוי מיינט מען אז עס איז היים און דער
 מורה ווינט בלאוט. באכט ער שמיל ריא קעמט פון אלע ווינטען. תרישית איז דער שייקש
 שמיל. דאס איז האם עם שטייט אין פסוק דיינע קרייזער זענען ווארעם ווען מען פאכט שמיל
 ריא וועלט פון דרום זייט האט רב תתליפא בר רב חסדא גואגט פון רב תדאס וועגן ווען
 זענען דיינע קליידער ווארעם. ווען ריא וועט איז שמיל פון דרום זייט. דער דרום ווינט
 בלאוט גיט. ווארום ווען דער מורה ווינט בלאוט מאכט ער שמיל אלע ווינטען. רב הונא און
 רב חסדא זענען גיטעסין. איז גביבא גיבאנגען פאר בייא זייא. האט איינער גואגט צום אנדערן
 קאזין סיר אויף שטיין כאר אים ווארום ער איז אלסן. האט דער אנדערער גואגט פאר דעם
 קרייזער וועגן סיר אויף שטיין. דער הייל איז גביבא גיבאנגען. צוא זייא. און ער האט גואגט צו
 זייא פון האם שמעקט איר. האבען זייא גואגט צוא גביבא סיר שמעקט פון ווינטען. האט
 גביבא צוא זייא גואגט אזוי האט גואגט רב הונן בר רבא פון רבס וועגן סיר ווינטען בלאזן אלע
 מאג. און דער עפון ווינט בלאוט מיט אלע צוא זען. ווארום ווען גיט אזוי וואלט די וועלט גיט
 גקענט בשיין אפילו איין שעה. און דער דרום ווינט איז דער שווערסטער פון אלע ווינטען.
 און ווען גיט דער בלאזן וואס הייסט בן גץ וואגט פאר שמעקט מיט ווינע פלינעד דעם ווינט.
 וואקט ריא גאנצע וועלט הרוב גיטארין פון דעם ווינט. אזוי וויא עם שטייט אין פסוק גאט האט
 גואגט צוא אויב דוא פאר שטייט וויא דער בלאזן גץ פאר שמעקט מיט ווינע פלינעד. ער
 פאר לפריים מיט ווינע פלינעד געגין דרום זייט צוא פאר שמעקט דעם ווינט. רבא און רב
 נחמן בר יצחק זענען גיטעסין איז פאר ביי גיבאנגען רב גיבאנגען בר יעקב. ער איז גיטעסין אין
 מניאדענעם וועגעטע און אויף דעם וועגעטע איז גיטען פאר שפרייט אבלאהער דיוואן. רבא
 איז גיבאנגען צו רב נחמן בר יעקב איז רב נחמן בר יצחק איז גיט גיבאנגען צו רב נחמן בר יעקב. ווארום
 ער האט אים גיט דר קענט ער האט גואגט מאקעד איז ער פון ריא מענשאין פון ריש גלותא. רבא
 דארף זייא. און אויף דארף זייא גיט. וויא רב נחמן בר יצחק האט גזענען אז דאס איז רב נחמן

גלי לדרעיה אמר שדיא נשיב אמר (רבא) נרבה
 הזין אמר רב אשה ספלת בו ושמואל אמר אפילו
 סרגלית שבים מרקבת בו רבי יוחנן אמר
 אפילו שכבת זרע שבמעזי אשה מסרחת בו אמר רב
 נחמן [בר יצחק] ושלשתן מקרא א' דרשו (כושע יג) כי
 הוא בין אהים יפריא יבא קדים רוח ה' ממדבר עולה
 ייבוש מקורו וגו' יבוש מקורו זה מקורה של אשה
 ויהרב מעינו זה שכבת זרע שבמעזי אשה (סג) הוא

ישמה אוצר כל כלי המדה זו סרגליות שבים אמר (רבא) [רב] עדי סוראה הוא דרייקו
 קריא מאי כי הוא בין אהים יפריא אמר רבא אפי' (דף לב) שופתא בקופינא דמריא רפיא רב
 יוסף אמר אפילו סיכתא ברפנא רפיא רב אחא בר יעקב אמר אפילו קניא
 בכופתא רפיא :

השולח פרק רביעי

(דף לה) א אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אהר בשני בצורת שהפקיד דינר והב
 אצל אלמנה והניתרו בכד של קמח ואפאתו בפת ונתנתו לעני
 לימים

בר יעקב . איז ער אויף גינאנגען צו אים : אונ רב נחמן בר יעקב האם אויף גידעקט ניא
 הענט וייגע . ער האט גזאגט דער שר בלאזט . ווייל אמורה ווינט האט גיבלאזן איז אים ווארעם
 גיווען דריבער האט ער אויף גידעקט ניא הענט : רבה האט גזאגט אז האט רב גזאגט אאשה
 איז ספיד דעם מאג וואס דער מזרח ווינט בלאזט . שמואל זאגט אפילו דער פעריד וואס אין ים
 ווערט פו פויקט דעם מאג וואס אין אים בלאזט דער מזרח ווינט . רבי יוחנן זאגט אפילו די זרע
 וואס ביי אאשה אין בויה ווערט פאר שמונקין דעם מאג וואס דער מזרח ווינט בלאזט . רב נחמן
 בר יצחק זאגט אגע דרייא ברשגן פון איין פסוק . ער וועט זיך פרייבאטאין צווישען די ברידער
 עס וועט קומען אמורה ווינט דער ווינט פון גאט גייט אויף פון דער מדבר ער וועט אום מריקענען
 זיין קוואד . ער וועט אים מריקענען זיין קוואד דאס מיינט מען דעם קוואל פון ניא אשה . דעם קינד
 וואס אין אירע גידערים . ער וועט מריקען מאקען זיין קוואל דאס מיינט מען ניא שכבת זרע
 וואס בייא ניא אשה אין בויה . ער וועט רויבין דעם אוצר פון אלע גלוסטיגע זאקען דס מיינט
 מען ניא פעריל וואס אין ים : רב האט גזאגט דעם דרש האבען ניא מענטשין פון סורא גידרשת .
 וואס זייא קערען דעם מיינונג פון ניא פסוקים . וואס מיינט מען כי הוא בין אהים יפריא . האט
 רבא גזאגט ווען עס איז אמורה ווינט אפילו דער שטעקין וואס איז אין ניא לאף פון רידעל ווערט
 אויף איין געטריקונג אונ ער ווערט לויז . דער שטעקין וואס ווינט אין ניא לאף פון רידעל . זיצט
 ער אזו ניא צווישען ברידער . ווארום ניא אייזון ונס פון אלע וויטען זענען דאף ויא ברידער : אונ
 יפריא איז גלייך וויא עס ווארט גישטאנען רפיא . לויז . רב יוסף זאגט אפילו דער פלאקין וואס
 אין וואנט ווערט אויף לויז . ער ווערט אויף מריקען פון ווינט . רב אחא בר יעקב
 זאגט אפילו דער שטעקין וואס אין ניא וועבונג ווערט אויף לויז . ווייל ער ווערט מריקען
 פון ווינט :

פרק רביעי

א אמר רב יהודה האט גזאגט פון רבם וועגן אמענטש האט אמאדא אין אהונגער יאר
 גיעפען געהאקטען אנאלגענעם הענדיל ביי אאקמנה . אונ ניא אלמנה האט דעם הענדיל אריין
 גיבינט אין אקרוג מעהל . אונ ניא האט פון ניא מעהל גיבאקט אפריים : אונ דער הענדיל איז
 געבליבען

יבנה. ועל למינהו: דלשארש לה מקום דיני. כשתבנה צו עיבה כעוני דיניר שאל לא היס כדירי היסה מותנת עוד עיבה ככדיר: ומאי מי אשכנח נלחמ. האי ללו אמת סוף. כמי ששכנח נלחמ. דהא שנגח סוף: אין נח מוחז. מעשה דגילוי דעסה דנעח נלחמיכו וחיכו לא אחי כדסה אלא כל ימי מוגר ארמלוהיך כניחו סרוף ארמיה ככדיר ככדיר: כפסח לכורסיב ותרלוס. כפכו ככדיר ותרלוס כדיר שחקייס כקלנה כדיר [סוף הפסח לכורסיב תפול כדיר]: לא אשדוק מחולת. לא מיל מיל מלנח לדי חיל:

[על תל. חלפה: כקרי חופתה. כעיד שטיה ושכאל]

לימים בא בעל הדינר ואמר לה הבו לי דינרי אמרה ליה יהנה סם המית באחד מבניה של אותה אשה אם נהנית מדנירך כלום אמרו לא היו ימים מועטים עד שמת אחד מבניה וכששמעו הכמים בדבר אמרו מה מי שנשבע באמת כך הנשבע על שקר עאכ"ו. ומ"ט אינשה דאשתרש לה מקום דינר ומאי-מי שנשבע באמת כמי שנשבע באמת:

ב הדיא דאתאי לקסיה דרבה בר רב הונא א"ל מאי אעביד לך דרב לא מגבי כתובה לארמלתא ואבא מרי לא מגבי כתובה לארמלתא א"ל הב לי מווני אמר לה מוונות נמי לית לך דא"ר יהודה אמר שמואל התובעת כתובתה בב"ד אין לה מוונות אמרה ליה הפכה לכורסיה כבי תרי עברו לי הפכה לכורסיה ותרצוה ואפ"ה לא איפיק מחולשא:

(דף לו ע"ב) **ג אמר** (שמואל) [עולא] עלובה כלה שונה בתוך חופתה [אמר רב מרי

געבריען אין דעם פרויט. אונ דעם פרוט מימן רענדיל האט זיא גיגעבין צוא אאָרעם מאן. אין אציט שפעטער איז גיקומען דער מעננש פון דעם רענדיל אונ ער היט גואנט צוא דיא אלקנה גיב קיר מיין רענדיל. האט דיא אלקנה צוא אים גואנט זאל סם המות הרגון איינעם פון בייע קינדער אויב אוף הייב הנאה גיהאט פון דיין רענדיל. מען הט גואנט אין עטליכע מעג שפעטער איז גישטארבין איינע פון אירע קינדער. אז דיא חכמים האפען דאס גיהערט האפען זייא גיזאנט מאדאך דער וואס שוערנט אמת ווערט גישטראפט: דער ווס שוערנט פאלש וועט גענויס גישטראפט ווערין. אונ פאר וואס איז זיא גישטראפט גיזאנרין. ווארום זיא האט יא הנאה גיהאט פון דעם רענדיל. ווארום זיא האט פאר דינט דיא שטיקיל פייג וואס עס האט גיזאנרפט ליגען אוף דעם ארט וואו דער רענדיל איז גילעגן: פרגנט דיא גמרא וואס זאנט מען פריער מאדאך דער וואס האט גישווארן אמת. דיא אלקנה האט דאך גיט גישווארן אמת. ווארום זיא האט דאך פאקי הנאה גיהאט פון דעם רענדיל. זאנט דיא גמרא דאס איז אזוי וויא זיא וואלט גישווארן אמת. ווארום זיא האט דאך גיט גיזאנרפט אז דער רענדיל קינט אין דעם פרויט:

ב הדיא אלקנה איז אבאהל גיקומען פאר רבה בר רב הונא ער זאל הייסן דיא יתומים זייא זאלין איר בצאנרין דיא כתובה. האט רבה גואנט צוא איר וואס זאל אוף דיר טאהן אז רב פלעגט גיט נעמען פון יתומים גערט צוא בצאנרין דיא אלקנה איר כתובה. אונ מיין פאמער פלעגט אויף גיט נעמען פון יתומים געלט צוא בצאנרין דיא אלקנה איר כתובה. הט דיא אלקנה גואנט צוא רבה זאג דיא יתומים זייא זאלין מיר געבין עסין. האט רבה צו איר גואנט עסין קומט דיר אויף גיט. ווארום רב יהודה האט גואנט פון שמואלס וועגין די אלקנה וואס מאנט איר כתובה ביא ביה דין. קומט איר גיט קיין עסין פון דיא יתומים: האט דיא אלקנה גואנט קומט אונ זיין שטול. וויא האט אים גיפלובט ער זאג שטארבין ווארום פאר צייטן אז איינער איז גישטארבין דיא זיגען מעג פון שבעה איז גיווען אומגינקערט די געטין אונ דיא שטרהלין וואס מען וועט אויף זייא. ווארום ער האט מיר גיטאהן אזוי וויא צווייא. אזוי וויא רב אונ אזוי וויא שמואל. האט מען אומגינקערט דיא שטרהל פון רבה. ועס זאל מקיים ווערין איר קללה מיט דעם שטרהל אומקערין. אונ מען האט דיא שטרהל באנד צוריק אויף גישטעלט. זאנט דיא גמרא פון דעקסמוועגין אביסול איז דיא קללה מקיים גיזאנרין. ווארום רבה איז שוואך אונ קראנק גיזאנרין:

ג אמר עולא האט גואנט וואס פאר אהצופה אונ פאר שעמען איז דיא פלה וואס איז מונה

השוקה פיק רביעי גימין פירוש קיא

פרי ברה דבת שמואל מאי קראה (זיר ט) עד שהמלך במסבו נררי נתן ריהו אמר רבא עדיין חביבותא הוא בנן דכתיב נתן ולא כתיב הסרית]. ת"ר הנעלבים ואינן עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עושים מאהבה ושכחים ביסורים עליהם הכתוב אומר (שופטים כ) ואוהביו כצאת השמש בנגבורתו [מאי פרוסבול אמר רב הסרא פרום בולי ובומי (דף לו) בולי אלו עשירים דכתיב (ויקרא כז) ושברתי את גאון עוזכם והני רב יוסף אלו בולאות שביהודה בוטי אלו העניים דכתיב (דברים כג) העבט תעביטנו] :

(דף לה ע"ג) ד אמר (רבא) [רבה] בהני תלת מילי נהתי בעלי בתים מנכסיהם דמפקי עבדיהו לחירות ודסיירי נכסיהו בשבת ודקבעי מעודתיהו בשבתא בעיין בי מדרשא דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ב' משפחות היו בירושלים אחת קבעה מעודתה בשבת ואחת קבעה מעודתה ערב שבת ושתיהן נעקרו :

מנה אונסער דער חופה . ניא יודין האפען אויף אזו גיטאהן . ווען זיין זענען גישטאנען בייא דעם פארג סיני . האפען זיין גיטאמ דעם ענג . רב מרי דער זון פון שמואלס טאכטער האט גזאגט אזו שטייט אין פסוק עד שהתקד בנסבו . ווען דער מקד והקדוש ברוך הוא אז באה גינען פיי זיין אן לעהנג . אויף דעם פארג סיני . נרדי נתן ריהו . האט שוין מיין בושמים אונעק גיגעפין זיין ריה . דאס מיינט מען ניא יודין האפען אונעק גיגעפין זייער אכונה און האפען גיטאמ דעם ענג . רבא זאגט דער פסוק זאגט נאך מיט ליבשאפט . ווארם עם שטייט דער האט אונעק גיגעפין . און עם שטייט נים ער האט פאר שמונקין . ניא רבן האפין גיגערונג ניא זאם ווערין פאר שעמט . און זיין פאר שעמען נים קיין אנדערין . זיין הערין זייער תרפה . און זיין ענפערין נים צוריק יענעמס תרפה . זיין טוהען מצות וייר זיין האפען ליב גאט . און אז עם קומט אויף זיין יסורים . פרייען זיין זיך מיט דאס יסורים : אויף זיין זאגט דער פסוק ניא וואס האפען ליב גאט וועלן זיין אזוי וויא זיין ווען זיא און ארום מיט איקע שמונקיט . וואס איז פרוסבול . האט רב תסרא גזאגט דאס איז אפיקנה בודי ובומי . פר די רייכע און פאר דא ארעמע : בודי איז מיינט רייכע . אזו וויא עם שטייט אין פסוק איך וועל צוא פרעבין אייערע גרויסע שמונקיט האט רב יוסף גיגערונג דאס מיינט מען בולאות שביהודה . ניא רייכע מענטשין פון יהודה . בוטי איז מיינט ארעמע . אזו וויא עם שטייט אין פסוק העבט תעביטנו . דוא וועמט נעמען בייא אים אמשכון . ביי וועמען נעמט מען אמשכון . בייא דעם ארעם מאן :

ד אמר רבה האט גזאגט דורך דא דרייא זאפען גייען בעלי בתים אראפ פון זייער פאר מענין . ווייל זיין מאפען פרייא זייערע גוישע קנעמט . און ווייל זיין זעהן ארום אום שבת זייערע פעדער וואס עם פעלט צום פאר בעסערין : און ווייל זיין עסין אום שבת אין דער צייט ווען מען זאגט אדרשה אין בית המדרש און זיין גייען נים הערין ניא דרשה . ווארם בפי דזיא בר אבא האט גזאגט פון רבי יוחנן וועגן : צוויי משפחות זענען גינען אין ירושלים . אין משפחה פלעגן עסין אום שבת אין דער צייט וואס מען האט גזאגט אדרשה אין בית המדרש און אין משפחה פלעגן עסין ערב שבת זענען זיין גינען זאם . און האפען נים גיקענט עסין בייא נאכט דא ערשטע סעודה פון שבת . און ביי דע משפחות זענען אויס געריסקען גינארין :

(דף מג) ה' דרש רבה בר רב הונא כשם שהמקדש חצי אשה אינה מקודשת כך חציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה אינה מקודשת א"ל רב חסדא מי דמי התם שזיר בקנינו הכא לא שזיר בקנינו הדר אוקי רבה בר ר"ה אמורא עילויה ודרש (ישעי' ג) והכשלה הזאת תחת ירך אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם אע"פ שאמרו המקדש חצי אשה וכו' (והורה לדברי רב חסדא):

(דף סט) ו' בנתיה רב נחמן בחשן קידרא בידיהו קשיא ליה לרב עיליש כתיב (קס"ג ז) אדם אחד מאלף מצאתי אשה בכל אלה לא

מצאתי הא איכא בנתיה רב נחמן גרמא (ליה) [להו] מלתא ואשתביין ואשתבאי איהו נמי בהדיהו יומא חד הוה יתיב גביה ההוא גברא דהוה ידע בלישנא דצפורי אתא עורבא וקא קרי א"ל מאי קאמר אמר ליה עיליש ברח עיליש שקרא הוא ולא סמיכנא עליה אדהכי אתא יונה וקא קריא א"ל מאי קאמרה א"ל עיליש ברח עיליש ברח

אמר

חוקי אמורא עלים . העמוד מתורגמן [למשן] לחור ולדרוש : ומכשלה האתא . כלומר ק"י הסחיל כד"ס מקרא כחוב ומכשלה האתא תחת ירך בלתי ירושלים שפסק חזרה מהם והיו זואלין לתכריסם שמהל לכס ק"ין הריב לנו ומכשלה האתא תחת ירך לנו' דכריס שפסקין כצולה שלך הם שפסק צ"ק כסס אמר לנו וחסיה ק"ין ומכשלה האתא דכרי חורה שאין אדם עומד על אמתיה עד שזכיל כסס להורות ענות ויכלימוהו והוא מוסר לג' ומצן החז ירך הם חף לוי נכשלתו נכרלותו וחתיבי זי :

נחמן קידרא בידיהו . מניכוס קדריס בידיס כש"סא רוחה והרואה ככור שאין האור שולעת כן שדקמות הם : אחד מאלף עיליש : שאלו דק"י : א"ל . רב עיליש להכא גברא : מ"ל

ה' דרש . רבה בר רב הונא האמ' גירשת אחי וי"א אז איבער איז מקדש אהאלבע אשה איז דיא קדושין גאר ניט . אז אז מען איז מקדש אשה וואס העלפט איז וי"א ארינקט און העקפט איז וי"א פרייא . איז אויך דיא קדושין גאר ניט . האמ' רב חסדא גואנט צוא רבה איז דען גרייך איין רין צום אנדערין : דארט אז ער האמ' מקדש גיווען אהאלבע אשה . און ער האט גיקענט איר מקדש ויין איז גאנגען . האמ' ער דאך גילאזין פון זיין קויפונג . דריבער איז דיא קדושין גאר ניט . אבער דא ביי דיא האלבע דינסט : האמ' ער מקדש גיווען איז גאנצין וואס ער האמ' גאר גיקענט מקדש ויין . דיא פרייהע העלפט האמ' ער גיקענט מקדש ויין . און דיא אנדערע העלפט וואס וי"א איז ארינקט האמ' ער ניט גיקענט מקדש ויין . דריבער בארף ויין גומע קדושין : דער נאך האמ' רבה בר רב הונא גישמעלט אצמורא נעפין זיך און האמ' גירשת עם שמיים אין פסיק דיא שטרויכלונג איז אונטער זיין האנט . אפענמש קען ניט פשטיין אויף דיא הייד פון דיא תורה . ער קען ניט וויסען דעם ריכטיגען רין פון דער תורה . ביי ער ווערט פרייער גישטרויכיקט . ער האמ' פרייער אפענות אזו אויך האב אויך גיהאמ אפענות און ער האמ' גירשת אזו וי"א רב חסדא האמ' גואנט :

ו' בנתיה . דיא מעכטער פון רב נחמן פלעגין אויס מישען די הייסע גיקעכץ וואס אין טאם . מיט דיא הענט : האמ' רב עיליש גיפרענט עם שמיים אין פסוק שלמה המלך האמ' גואנט באנספערואגען האב אויך גיפונגען אייגעם פון מווענד וואס זאל זיין אצדיק . און נקבות האב אויך אייגע פון מווענד אויך ניט גיפונגען זאל ויין אפרומע . מיר זעהן דאך דיא מעכטער פון רב נחמן זענען גיווען אזוי פרום אז דיא הייסע גיקעכץ האבען וי"א ניט אפ געברייט . די הייד פון רב עיליש האמ' אויף וי"א מקטרג גיווען : אז וי"א זענען גיפאנגען געווארין . און רב עיליש איז אויך גיפאנגען גיווארין מיט וי"א . אפאהל איז גיעסין נעפין רב עיליש אפענמש וואס האמ' גיוואקסט וואס דיא פיינלען היידן . איז גיקמען צוא פליהען אקראה און האט גיקעט . האמ' רבי עיליש גואנט צו דעם מענמש וואס זאגט דיא קראה . האמ' דער מענמש גואנט דיא קראה זאגט עיליש אנטרויף עיליש אנמלוף . האמ' רב עיליש גואנט דער קראה איז ארינגער אויך וועל מיד' ניט פאר לאזן אויף אים : דער ווייל איז גיקמען אמויב און האמ' גיקעט . האמ' רב עיליש גואנט צוא דעם מענמש וואס זאגט דיא מויב : האמ' דער מענמש גואנט דיא מויב זאגט עיליש אנטרויף עיליש אנמלוף . האמ' רב עיליש גואנט דיא יודין זענען געגליכען צו אמויב .

געוויס

השורה

פרק רביעי

גימין

פירוש

ק"ב

קאמר. הוי עורכא: כיונה מפילה. כיונה מעלמא
 דכתיב יונה ומתו מתו: סדרן להדי. מעלמא יעד
 כתיב הכסא: עדי גוברין. אלו הכסאוי בעלמא סס:
 וזכרדי גוברין. ישראלים אכעו שגברדי בעלמא
 סו כלו. כס שסס סו בעלמא קו אלו בעלמא חן
 אלו לייכות עוד לסס: עדי. אלו כעו עזא זכר
 זכא אוננת: לרמקסא מכסא. שרמיקו מלחן:
 אלו וסכא גברא: רב-עילס וזוהו חלס מכסא
 כלשון בעוסות: עבר עברא. מעבר סמיס ולא יכל
 להשגו עוד:
 מ'ע ד' יוכס. דל'ג מר שסור גרסס חן לו
 ספסס: ולא כסס. גבעוסס כסוי: סגש
 לס

אמר כנסת ישראל ביונה מתילא ש"מ מיתרחש לי
 ניסא אמר אייל אחוי בנתיה דר"ג אי קיימין בהימנותיהו
 אהרדינהו אמר נשי כל מילי ראית להו סדרן להרדי
 בבית הכסא שמעניהו דקאמרן עדי גוברין ונהרדי
 גוברין ניסא להו לשבויהו דלרתקינהו מהכא דלא ליתי
 אינשי ולשמעי ולפרקינן קא ערק איהו וההוא גברא
 לדיריה איתרחיש ליה ניסא עבר במברא וההוא גברא
 אשכחהו וקמלוהו כי הרין ואתאין אמר הו קא בחשן
 קידרא בכשפים:

(דף מו) ? א"ר אלעזר בר' יוסי מפני מה אמרו המוציא את אשתו משום שם רע ומשום
 נדר לא יחזיר שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדרים לפיכך אומרים
 לו אמור לה הוי ידעת שמשום שם רע אני מוציאך ומשום נדר אני מוציאך:
ה פיסקא ר' יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר ושלא ידעו בו רבים
 יחזיר אמר ריב"ל מאי מעמא דרבי יהודה דכתיב (יחזש ט) לא חכום
 בני

געוסיס וועט סוף סרעפין אנס. האם רב עיליש גאנגט איה וועל גיין זעהן דיא סעכטער פון
 רב נחמן אויב זיין זעגען גאך פרום וויי זיין זעגען גינען. וועל איה זיין אויך מיט זעמען.
 האם רב עיליש גאנגט ווייפער אלץ וואס זיין ווייסן שמועסן זיין איינע מיט דיא אנדערע
 אין בית הכסא. איז רב עיליש גינאנגען צום בית הכסא האט ער גיהערט וויי זיין זאגן איינע
 צא דיא אנדערע. דיא מענטשין וואס האפען אונז גיפאנגען זענען אויך אונזערע מאנען. אזוי
 וויי דיא מאנען וואס מיר האפען גיהאט אין גיהרעא. צו וואס זאלן מיר אנמלדען פון גיאנען
 מיר וועלן זאגן דיא אונזערע פאנגער זיין זאגן אונז אונזע פירען ווייט פון דעם ארמ. ווארעם
 סאמער וועלן מענטשין הערן אונז ווערן וויסען אז מיר זענען דא ווערן זיין קומען אונז אויס
 גיין פון באגען: איז רב עיליש מיט דעם מענטש וואס האט פיר שפאנען דיא פיניל שפראך
 אנמלאפין גינארין. צא רב עיליש האט נח גיטראפען אנס אונז ער איז גרייכער גישוואמען דעם
 וואסער אויך אפראם. האט מען אים שוין גיט גיקענט חאפען. אונז דעם מענטש האט מען
 גיהאפט אונז מען האט אים גיהרגת. דער גאך אז מען האט אויס גיזייט דיא סעכטער פון רב
 נחמן אונז זי זען צוריק גיקומען איהיים: האט מען גיזעהן אז זי האבן אויס געמישט דיא הייסע
 גיקעכץ ווס אין זי מעט מיט די הענט דורך פישוף:

אמר. רבי אלעזר ברבי יוסי האט גאנגט פון ווס האט מען גאנגט אז איינער גיט זיין ווייב
 וויי זיא האט גיהאט אשעלעכטין נאמען. מען האט איר חושד גינען אז זיא איז מונה. אדער
 ער האט איר גינט ווייל אויך יעדער זאך פלעגט זיא פאלד אנדר מאהן. מאר גיט דער סאן
 איר צוריק זעמען. דאס איז וויי דיא יודישע סעכטער זאלן גיט זיין קיין זונות אונז זאלן גיט סאן
 קיין גרים. ווארעם זיין וועלן זעהן אז דורך דעם ווערן זיין גינט. דרייפער זאנגט מען צו אים
 ער זאל זאגן צו זיין ווייב פאר דעם גיט דוא זאלסט וויסען אז איה גיט דיה ווייל דוא האסט
 אשעלעכטין נאמען אדער וויי דוא האסט גימאהן גרים. מאמער וועט זיא געפער זענען:
ח פיסקא: רבי יהודה זאגט דער גדר ווס פיל מענטשין ווייסען פון אים. זאל מען גיט
 גרסה האפען פון דעם גדר. אונז אויב עס ווייסן גיט פיל מענטשין פון דעם גדר. מען מען גרסה
 האפען פון דעם גדר. רבי יהושע גון לוי האט גאנגט פון וואס האלט רבי יהודה אז. ווארעם
 עס שטייט אין פסוק די ירין האפען גיט גישלאגן דיא גבעונים וויי דיא ערזשע פון די עדה
 האפען גישווארין זיין זאלן פלייפען זעבין. האט מען דאך גיקענט מתיר זיין דיא שבעה. גאר
 וויי זאלע ירין האפען גינואסט פון דער שבעה דרייפער האט מען זיין גיט גיקענט מתיר זיין דיא
 שבעה

בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה ורבנן התם מי חלה עליהו שבועה כלל כיון דאמרו להו מארץ רחוקה באנו ולא באו לא חיילה עליהו שבועה כלל והאי דלא קטלינהו משום קדושת השם :

(דף מז) **מ** ריש לקיש זבין נפשיה ללודאי שקל בהדיה חייתא וגלגלתא אמר גמירי דיומא בתרא כל דבעי מיניהו עברו ליה כי היכי דליחול אדמיה יומא בתרא אמרו ליה מאי ניתא לך אמר להו בעינא אקמטינכו ואותבינכו וכל חד מניינו אסחיה חייתא ופלגא קמטינהו ואותבינהו וכל חד מיניהו כד מתייה חדא חייתא נפק נשמתיה חרקינהו לשיניה א"ל אחוכי קא מחייכת בי אכתי פש לך גבי פלגא דחייתא קאכיל ושתי אמרה ליה ברתיה לא בעית מדי למוגא קמלינהו כולהו נפק ואתא [יתוב] עליה א"ל בתי כריסי כרי כי נח נפשיה שבק קבא דמרוקא קרא אנפשיה (מכליס מט) ועזבו לאחרים הילם :

נס. והוה לנו לתמוי אשכנחתיכו חי לוא משום שחרר גרבים : ורבנן . דאמרי ית לו הכרה : הכס . לוא משום שאין הכרה הוא דאפילו הכרה לא צריך דמי חייב שבועה עליהו כלל הלא נטעוה יסיה : משום קדושת הכס . שלא יאמרו הכהנים עברו על שבועתן :

ללודאי . אומה שחולטים בני להם : חייהו וגלגלתא . שק קבור וסקיע . ועגול (או) של אבן או של עופרת כותכו : דיומא בתרא . כשהוכיח אותו : דלמול אדמיה . שמתחיל על דמו : חרקיטינכו ונאסחינכו . לקבור אהכס ולהסובבס : מתייה וספגא . כלומר מכה וחי מכה : יתוב קאכיל ושתי . כל ימיו כל מה שהיה משתכר לא היה מוציא לרצונו ליום מהל : למוגא עליס . כר או כסת : נטק עליו :

כריסי כרי : כענין וזבין שנמטי הוא לי כר וכסס : עוריקא . כרכוס :

הניזקין פרק חמישי

(דף מט ע"ג) **א** תניא א"ר שמעון מפני מה אמרו הניזקין שמין להם בעידית מפני

שבועה . היא רבנן ואגין דארמין ביי די גבעונים איז אויף די עלצמע גאר ניט גיווען קיין שבועה : מייך די גבעונים האפין ויזא גינארט : ויזא האבען גנאנט מיר וענין גיקומען פון אומייטע לאנד : און ויי וענען גאר גיקומען פון אנאנטע לאנד . איז אויף דיא עלצמע גאר ניט גיווען קיין שבועה . גאר פאר וואס האבען דיא יודין ניט גיברקת די גבעונים . עס זאל גיהייליגט ווערין דער גאנצע פון גאט . גוים זאלין ניט זאגין יודין האלבען ניט וייערע שבועות :

מ ריש לקיש האמ זיק פאר קויפט צוא דיא לודאים . וואס ויזא עסין מענטשין פרייש . האמ ריש לקיש גינומקען מיט זיק צואק . און אין זאק האט ער אריין גלייגט אקייגברענע שטיין : ריש לקיש האט גנאנט מיר ווייסין אז דעם לעצמן פאג וואס ווילען ברענגן דעם מענטשין : וואס דער מענטש פועט פייא ויזא געבין ויזא אים . ער זאל ויזא גאר מוחך זיין אויף זיין פלוזש וואס מען וועט אים ברענגן . וויא עס איז גיקומען דער לעצמער פאג וואס מען האט שוין גיארפאט ברענגן דעם ריש לקיש . האבין דיא לודאים גנאנט צו ריש לקיש וואס ווילכטש זאל מען דיר מאהן . האט ריש לקיש צו ויזא גנאנט איה וויל איה ביינדרען אונ איה וענין : און צו גערען פון איה וועל איה שלאגין אקלאפ מיט אהאקלען קלאפ האט ער ויזא גיבנדרען אונ האט ויזא גיזעצט . און ער איז צו גינאנגען צוא אייגענס און וויא ער האט אים גיגעבין אונ אקלאפ מיט דעם זאק וואס אנטווינגט אים גיגענין דער גרויסער שטיין . איז פון אים פאלד ארויס גינאנגען דיא גשמה . האט ער פארקריצט מיט דיא ציין . האט ריש לקיש צו אים גנאנט דו לאכטט פון מיר . דיר קומט דאך נאך פון מיר אהאלבען קלאפ . און אזוי האט ער גימאהן צוא יעדען פונדערער . ביי ער האט אלע אויס גיברקת . איז ער ארויס גינאנגען פון ויזא אונ איז גיקומען אהיים און האט זיק גיזעצט עסין אונ טרינקען : האט דיא טאכטער צוא איהם גנאנט מין טאכטער מין בויך איז מין קישין . וער האט גיהאט אגרויסין אונ אפעסין בויך . ווען ריש לקיש איז גישטארבין האט ער גילאזין אפריכול זאפען . האט ער גיליענט אויף זיק דעם פסוק ויזא פאר לאזין צו פערמער זייער פאמעגין :

א תניא מיר האבען גילעיונט רבי שמעון האט גנאנט פאר וואס האט מען גנאנט אז

ספני הגולנים ומפני החסכנים כדי שיאמר אדם למה אני נוול ולמה אני חוסם למחר ב"ד יורדין לנכסי ונזמלין שדה נאה שלי וסומכין על מה שכתוב בתורה (שמות כג) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישרלם :

(דף נ"ב) ב' ההוא אפוטרופוס דהוה בשבבותיה דר"מ דהוה קא מובין ארעתא וזבין עבדי ולא שבקיה רבי מאיר אחזו ליה בחלמא אני להרום ואתה לבנות ואפ"ה לא אשנת אמר דברי הלומות לא מעלין ולא מורדין הנהו בי תרי דאגרי בהו שמן דכל

בי שמשי הוו קא מצנו בהדי הדדי איקלע ר"מ להתם עכבינהו תלתא בי שמשי עד דעבר להו שלמא שמעיה דקאמר וי דאפקיה ר' מאיר להווא גברא מביתיה :

(דף נ"ג) ג' ר"ך גול מריש ובנאו בבירה ב"ש אומרים מקעקע כל הבירה כולה ומחזיר מריש לבעליה וב"ה אומרים אין לו אלא דמי מריש בלבד משום תקנת השבין :

(ע"ב) ד' משנה לא היה סיקריקון ביהודה בהרוגי המלחמה :

למשל ראובן האם גימאהו אשאדן צו שמעון. אויב ראובן בצאהקם דעם שאדן מימ פעלד מה ער געבין ליא בעסטע פון זינע פעלדער. דאס האט מען גימאכט פאר דיא גזקנים און דיא חסכנים. ואנדן הייטט אז ער געמט אונעק אן געלט. און אחמסן הייטט אז ער בצאהקלט פאר דיא זאך. גאר יענער ווייך ניט פאר קויפין. און ער געמט אונעק בייא אים דיא זאך מיט גינאלדו אפענטש זאל זאגן צו וואס זאל איך גלגלן און צו וואס זאל איך חססן. מארגין וועלן קומען בית דין און וועלן צו געמען בייא מיר דיא בעסטע פעלד מינע. און זייא וועלן זיך פארקאזן אויף דעם פסוק וואס שטייט אין דיא תורה דיא בעסטע פעלד און דעם בעסטמין וויין גארטן זאל ער בצאהקלן :

ב' ההוא : עם איז אמאהל גינען אפוטרופוס ואפאטער איפער דעם פארמעגן פון פרעמדע יתומים וואס ער האט גינאנט גאנט פון רבי מאיר. און דער אפוטרופוס פלעגט פאר קויפין דיא פעלדער פון דיא יתומים און פאר דעם געלט פלעגט ער קויפין קנעכט. האט רבי מאיר אים ניט גיקאזין. האט מען דעם אפוטרופוס געווען אין תלום ער זאל זאגן צו רבי מאיר איך צו נארף און דו באהקט. פון דעסמוועגין האט דער אפוטרופוס ניט געקוקט בארויף. ער האט גזאנט דיא רייד פון דיא הלומות מאכין ניט בעקער און ניט ערגער. עם ווען אמאהל גינען צווייא מענטשין וואס דער שמן האט זיך מיט זייא גירייזט. אלע פרייטאג צוא נאכט פלעגט ער מאכין אקריי צווישען דיא ביידע קענטשין און זייא פלעגן זיך קריגען. אמאהל איז רבי מאיר גיקומען אין דיא שטאט און איז איינגעפאנגען בייא דיא צווייא מענטשין. און ער האט דארט פארזאכט דרייא פרייטאג צו נאכמין. גיז ער האט גימאכט שלום צווישען זייא. האט רבי מאיר גיהערט וויא דער שמן האט גזאנט ווייא צו מיר רבי מאיר האט מיר ארויס געטריבען פון דער שטוב :

ג' תנו רבנן. דיא רבנן האבען גיערונט אז איינער האט גיגלית אגעקעק און האט אים איינגיבאדט אין זיין שטוב. דער נאך וויל דער גזן תשובה טאהן און אונעק געבין וואס ער האט גיגלית. בית שמאי זאגן ער זאל צו נארפן דיא נאנצע שטוב און ער זאל אונעק געבין דעם בעקעק צום בעל הבית וואס ער האט פון אים גיגלית. און בית הלל זאגן דער גזלן נארף גאר בצאהקלן פאר דעם בעקעק. מען זאל וועלן תשובה טאהן נארום אז מען וועט זאגן מען נארף צו נארפין דיא שטוב. און אונעק געבין דעם בעקעק. וועט אים זיין אשאד וועט ער גאר ניט וועלן תשובה טאהן :

ד' משנה. לא. עם איז ניט גינען דער דין סיקריקון אין יהודה. ווען מען האט גיבירקת

שם שבת לו יהיה אחד כשגיל שלם ויבטו מקחו קרב ירון בעל סכר יכול לילול מידו מטענת חייב יימור שזולה סיבה כיון כוונתו דלגב חובסי מנן ויפיק דקיון שאמר ליה סא קרקע זו וכוסמני חקייסי כוליה בלבן שבת) :

פסחה . הוצא לנאחס כחול שלם פארע מקלה נכך אלס אנטש אהא : שקא דריסקס . דוקן של פרכנה נחיס שקרין רייטס ונרא נלשון חשכנו ויהא נעון יגלה דרמריקן כלארו וזהו כנו כי תעילתא לי כדעילתא דריסקס : קמנא ובר קמנא . כך סה שני יודוסי : דרמריסי קמנא . אורכנו סיה שמו קמנא : פ"ל לא . שנקינה קי : א"ל . איכוי יבטנא קי דמי פלגא כעודהי : איכול קולא . מלשמות : שקרנא . קרנן להקריב על גבי כוונתה דקיימא לן חש איה לנכוס אלס נכריסי שמודיסי :

ה א"ר יוחנן מאי דכתיב (מסיל סו) אשרי אדם ספדו תמיד ומקשה לבו וגי' אקמצא ובר קמצא הרוב יושלים אחרננולא ואחרננולתא חרוב סור מלכא אשקא דריסקס חרוב ביתר אקמצא ובר קמצא חרוב יושלים דההוא נברא דרמיה קמצא וכעל דבבית בר קמצא עבר סעודתא א"ל לשמעיה ויל אייתי לי קמצא אזל אייתי ליה בר קמצא אתא אשכחיה דהוה יתיב א"ל מכדי ההוא נברא בעל דבבא דההוא נברא הוא מאי בעית הכא קום פוק א"ל הואיל ואתאי שבקו ויהיבנא לך דמי מה דאכילנא ושתינא (דף.נו) א"ל לא [א"ל] יהיבנא לך דמי פלגא דסעודתיך א"ל לא [א"ל] יהיבנא לך דמי כולה סעודתיך א"ל לא נקמיה בידיה ואוקמיה ואפקיה אמר הואיל יהוה יתיב רבנן ולא סיחו ביה ש"מ קא גיחא להו איזיל איכול [בהן] קורצא בי מלכא : ו א"ל לקימר סרדו כך יהודאי א"ל מי יימר א"ל שרדו להו קורבנא חזית אי סקרין ליה :

אזל

אין דער מלחמה . אז אגוי האט גי'ואקט הרגנן אידין . און דער יוד האט גואנג צום גוי גמירר אפעלד און ברנה סוף גי'וס . דער נאך איז גיקומען איין אנדער יוד און האט גיקויפט ניא פעלד פון דעם גוי . מעג בלייבין ניא פעלד בייא דעם יוד וואס האט גיקויפט :

ה א"ר . רבי יוחנן האט גואנגט עם שמיים אין פוכו ווארד צוא דעם מענטש וואס ער שרעקט אייביג . און אז ער מודה עפעס אזאך בעטראכט ער פריער וואס פון דער נאך קען ארויס קומען . און דער וואס מאכט הארט זיין הארץ . ער זאגט גי'וס אויף וואס עם וועט זיין וועט ער אריין פאלן אין אשעקבין . דורך קמצא און בר קמצא איז חרוב גי'וארין דויזיגס . דורך אהאן מיט אהון איז חרוב גי'וארין סור מרנא : דורך אהאנגס פון אהואנגן איז חרוב גי'וארין ניא שטאמט ביתר . דער צייגט ניא גמרא דורך קמצא און בר קמצא איז חרוב גי'וארין ירושלים . וויא אזוי . עם איז גיווען אפענטש וואס זיין טפער פריינד האט גיהייסן קמצא . און זיין שונא האט גיהייסן בר קמצא . דער מענטש האט גימאכט אכי'ודה . האט ער גואנגט צו זיין בעדיגער גיי פריינג צוא דער סעודה קמצא . איז גינאנגען דער בעדיגער און ער האט גיפראכט גו דער סעודה דעם בר קמצא . וויא דער בעל הבית איז אריין גיקומען האט ער גיפראפין בר קמצא זיגט בייא דער סעודה . האט דער בעל הבית גואנגט צו בר קמצא דו ביסט נאך מיינער אשונא וואס מוהקט דו דא . גיי ארויס . האט בר קמצא גואנגט ווייל איך בין שוין גיקומען לאז מיה זיצען און איך וועל דיר בעצאהקין פאר מיין עסין און טריינקען . האט דער בעל הבית גואנגט גיין . איך וועל דיר גיט לאזין דא זיצען . האט בר קמצא גואנגט אז דו וועסט מיה לאזין דא זיצען . וועל איך דיר געבין העקענט געלג וויא פיל די סעודה קאכט דך . האט דער בעל הבית גואנגט גיין . איך וועל דיר גיט לאזין דא זיצען . האט בר קמצא גואנגט אויב דוא וועסט מיה לאזין דא זיצען . וועל איך דיר געבין געלג וויא פיל דא נאנגען סעודה קאכט דך . האט דער בעל הבית גואנגט גיין . און דער בעל הבית האט אן גינגמען בר קמצא בייא ניא האנגט און האט אים ארויס געפירט פון שטוב . האט בר קמצא גואנגט ווייל דא וועגען גיזעסין דיא רבנן . און האבין גיט גי'שטערט דעם בעל הבית . איז דאך וויא ליב גיווען וואס קען האט מיה ארויס גי'וארפין פון דער סעודה . וועל איך גיין צום מנה און וועל אויף וויא זאגן רבילות און וועל אויף וויא מסרין :

ו א"ר . איז בר קמצא גיקומען צום קיסר און האט גואנגט צו אים ניא יודין האבען שוין גי'וס סורא פאר דיר און דו ביסט שוין גי'ט זיגער קיסר . זאגט דער קיסר ווערט זאגט נאם אז עם איז

אזוי

הדין והטוב כשאל : כתיב שפטים . ט"ט
 כעליוס : לדיעה לא סוף מוחל . לטקריב לגיט
 כנמה דידהו אלא מחסר אנכי : בזקין . פ"ל
 כמו כוסס כזק : יאמרו כמטיל מוס נקדיש
 יאמרו . טיכין כמחיס שמשיל כמטיל מוס נקדיש
 ועבר יל מוס לא יסיס מי כתיב : ענותו
 סגליתו כסגל אז זה ולא כתיב : שאל נירא לעזרת
 לקוס קסס כסחיס סמוך להחלטה : הסוף ימק
 כוס מגמגס כנלפיה ל"ג : כיד עמי ישראל . פ"ל
 ידי עמי ישראל : לפכחי דיס . לקח ידו :
 קידס

א : שדר בידי' עגלא תלת' בהדי דקאתי שדי ביה מוכא
 בניב שפתים ואמרי לה ברקין שבקין דוכתא ולדידו
 הוה כוסא ולדידהו לאו מוכא דיי' סבור רבנן לקרובה
 משום שלום מלכות אמר להו רבי זכריה בן אבקיילום
 יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מוכה סבור למסקליה
 דלא ליזיל ולימא אמר להו ר' זכריה יאמרו כשיל מוס
 בקדישין יהרג אמר ר' יוחנן ענותותו של רבי זכריה
 בן אבקיילום החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו

והגליהנו מארצנו : שדר עלייהו נירון קיסר כי קאתי שדא נירא למורח אתא נפל בירושלים
 למערב אתא נפל בירושלים לארבע רוחות העולם אתא נפל בירושלים א"ל לינוקא פסוק לי
 פסוקיך א"ל (יחזקאל כה) ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל וגו' אמר קורשא בריך
 הוא בעי לחרובי ביתיה ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא ערק ואזיל ואינייר ונפק מיניה
 רבי סאיר :

ז שדריה עלוייהו לאכפסיינוס קיסר אתא צר עלה תלת שני הוו בה הנהו חלתא
 שתידי . נקדימון בן גריון . ובן כלבא שבוע . ובן ציצית הכסת .
 נקדימון

אח . איך גלויב דיר גיט . הא בר קפצא גואנט צום קיסר שיק צו זיי אקרין וועמנו וערו אז ויאי
 ועלן אים גיט מקריב זיין . הא דער קיסר געשיקט דורך בר קפצא אפעקע קאלב מען זאל איר
 מקריב זיין פר גקרבן . ווי בר קפצא האט געפירט די קאלב . האט ער גיבאכט אפעקער אין די
 אויגען שפע ליפ פון די קאלב . אנדערע זאגן ער האט גימאכט אפעקער אין די ברעמען פון די
 אויגן . אין אז אארט וואס ביי אונז איז דאס אפעקער . אונז ביי די גיט הייסט דאס גיט קיין
 פעקער . דיא ברין דאפען גינאלט מען זאל דיא קאלב מקריב זיין . מען זאל האפען שרום
 קיט דעם מקד . האט בפי זכריה בן אבקיילום גואנט מען וועט זאגן מען מעג מקריב זיין אפשהת
 קיט אפעקער אויף דעם מקד . האט מען גינאלט הרגנו דעם בר קפצא ער זאל גיט זיין זאגן
 צום קיסר אז קיין האט גיט מקריב גינען זיין קרבן . האט בפי זכריה גואנט מען וועט זאגן דער ווס
 מאכט אפעקער אין אקרין זאל מען אים הרגנו . האט בפי זכריה גואנט וואס בפי זכריה בן אבקיילום
 האט גיט גילאט הרגנו דעם בר קפצא דאס האט הרוב גימאכט דעם בית המקדש אונז עס
 האט פ' ברענט דעם היקר אונז עס האט אונז פאר שריפען פון אונזער לאנד . דער קיסר
 פון רוים האט געשיקט אויף ויאי דעם גירון קיסר . אז ער איז גיקומען גואנט פון ירושלים .
 האט ער גינאלט צפייט אין מקדח ויט . איז דיא פייל גיפאלען אין ירושלים . דער נאך האט
 ער גינאלט צפייט אין מערב ויט . איז דיא פייל גיפאלען אין ירושלים . אונז ער האט גינאלט צפייט
 צפייט אין צפון ויט אונז אין דרום ויט אונז עס איז אלץ גיפאלען אין ירושלים . גירון קיסר האט
 גואנט צו אקנד זאג מיר וויין פסוק . האט דאס קינד גואנט עס שטייט אין פסוק גואנט האט
 גואנט איך וועל געבן זיין נקמה אין אדום דורך מיין פאלק ישראל . האט גירון קיסר גואנט זאג
 וייל הרוב מאפען זיין הויז . דעם בית המקדש . אונז ער וויל אפ ווישען דיא קעניג און דעם
 מענטשין . און קיך . דער נאך וועט גיט טיך שטראפן . איז ער אנטלאפן אונז האט ויך פגער גינען .
 אונז פון אים איז גיפארן רבי סאיר :

ז עזריה . האט דער קיסר פון רוים געשיקט אויף דיא יודין דעם אכפסיינוס קיסר .
 איז אכפסינוס גיקומען אונז האט געלאנגערט אויף ירושלים דרייא יאר . אין ירושלים זענען
 גינען רבי בייקע מענטשין . איינער האט גיהייסען נקדימון בן גריון . דער אנדערער בן זלכא
 זלבע . דער דריטער בן ציצית הכסת . פאר וואס האט מען אים גירופען נקדימון בן גריון .
 פייל דיא ווען האט אויף גישיקט פון זיינעם וועגן וואו ויאי עס שטייט אין ספדקא פעלערה . פ'

נקדימון בן גוריון . שנקדה לו חמה בעבורו . בן כלבא
 שבוע שכל הנכנס לביתו בשהוא רעב ככלב יוצא
 כשהוא שבע . בן ציצית הכסת שהיתה ציצתו נגרת
 על גבי כסתות א"ד שהיתה כסתו מוטלת בין גדולי
 רומי דד אכר להו אנא זייני להו בחמי ושערי וחד
 אמר להו בדוהמרא ומלחא ומשהא . וחד אמר להו
 בדציבי . ושבתו רבנן לרציבי דרב הסדא כל אקלידי
 הנה מסר לשמעיה בר מדציבי דאמר רב הסדא אכלבא
 החיטי בעי שתין אכלבי דציבי . הוה להו למיזן עשרים
 וחד שתא הוה בהו הנהו כרויני אמרי להו רבנן ניפוק
 ונעביד שלמא בהדייהו לא שבקינהו אמרי להו ניפוק
 ונעביד קרבא בהדייהו אמרי להו רבנן לא מסתייע מלהא קמו קלנהו להנהו אמברי
 דהטי ושערי והוה כפנא :

פקדו . וקנה לזון מקדשים נכסים : קדש לו הכה .
 זרחה נשכילו נכסיה : העניח : יצאו . אית
 על מליה : מנחת על גבי כרים וכפתור . שאל
 היה מסלק אלה על גבי מילת : חל"ד . בן יצית
 שמו ולמה קרא שמו הכסת שהיה כסתו כסא על
 מוטלת בין גדולי רומי כההם הוה כרומי להקיבל
 פני קיסר : היה לא . לבק תלחא עתירי הטי ושערי
 ומהמרא ומלחא וזיני למיזן כל בני בעיר עשרים וחד
 שטא : (אקלידי . מפתחות : אכלבא . אורז) :
 כרויני . אכיסים קיסם וסוחוס למלחמה : אמרי
 להו . רבנן להק פדחי : לא מסתייעא מילהא .
 למח : קמו . פרוי : קמטו לבק אמברי . לאורוח
 כפנולא והפעל כדי שילמחו :

סמחא . סגס : מורחא : פת קיס : נושקא .
 ונעביד קרבא בהדייהו אמרי להו רבנן לא מסתייע מלהא קמו קלנהו להנהו אמברי
 דהטי ושערי והוה כפנא :

ח מרתא בת בירתום עתירתא דירושלים הויה שדרתיה לשלוחה אמרה ליר זיל
 אייתי לי כסידא אדאזל איזרבן אתא אמר לה כסידא ליכא חוורתא איכא
 אמרה ליה זיל אייתי לי אדאזיל איזרבן אתא ואמר לה חוורתא ליכא גושקרא איכא
 אמרה ליה זיל אייתי לי אדאזל איזרבן אתא ואמר לה גושקרא
 ליכא

וואם האם מען אים גירושען בן ברבא שבוע . חייל ווער עס איז אריין גיגאנגען אין זיין שמוצ
 דאנגערעג וויא אהונט : איז ער ארויס גיגאנגען זאם . פאר וואס האט מען אים גירושען בן
 ציצית הקסת . ווייל זיינע ציצית האבען זיך גישלעפט אויף דיא זיידענע קאדדעס וואס זענען
 גיווען אויס גישפרייט אויף דיא ערד אונ ער איז גיגאנגען אויף זייא . אנדערע זאגן ווייל
 זיין שמוהל אין רוים איז גיווען צווישען דיא גרעכע מענטשין וואס אין רוים . איינער פון די
 דריי רייכע האט גזאגט אויך וועל שפייזן ירושלים מיט ווייץ אונ מיט גערשמן . דער
 אנדערער האט גזאגט אויך וועל שפייזן ירושלים מיט וויין אונ מיט זאלץ אונ מיט בויסאמיר .
 דער דריטער האט גזאגט אויך וועל געבין האלץ פאר גאנץ ירושלים . אונ דיא רבנן האבען
 גידיכט דעם וואס האט צווא גזאגט האלץ צווא געבין . ווארום רב הסדא פלעגט אלע
 שליסקען געבין צווא זיין געדרינגען . נאר דעם שריסול פון האלץ פלעגט ער אים גיבן .
 ווארום רב הסדא האט גזאגט אויף איין שפייכלער ווייץ בארף מען זעכציג שפייכלער האלץ .
 דיא דריי רייכע מענטשין האבען גקענט שפייזן ירושלים איין אונ צוואנציג יארה . עס
 איז אבער גיווען אין ירושלים שלעכטע מענטשין וואס האבען נאר גיוואלט מלחמה . די רבנן
 האבען גזאגט צווא דיא שלעכטע מענטשין מיר וועלין ארויס זיין מאכען שלום מיט זייא :
 האבען דיא שלעכטע מענטשין גיט גיזאגן . האבען דיא שלעכטע מענטשין גזאגט צו די רבנן
 מיר וועקיין ארום זיין מאכען מיט זייא מלחמה . האבען דיא רבנן גזאגט איר וועט גיט געווינען
 דיא מלחמה . זענען גיגאנגען דיא שלעכטע מענטשין אונ האבען פאר ברענט אלע אוצרות פון
 ווייץ אונ גערשמן איז גיווארין אהינגער .

ח מרתא דיא טאכטער פון בירתום איז גיווען דיא בייכסטע פון ירושלים . האט זיא
 געשיקט איר געדרינגען אונ האט גזאגט צווא אים גייא בריינג מיר פינע מעהה . איידער ער איז
 גיגאנגען איז פאר קיפמ גיווארין . איז ער גיקומען צווא מרתא אונ האט גזאגט פינע מעהה איז
 גימא . ווייסע מעהל איז דא . האט מרתא גזאגט צום געדרינגען גיי בריינג מיר דאס ווייסע מעהה .
 איידער ער איז גיגאנגען איז דיא ווייסע מעהל אויף פאר קיפמ גיווארין . איז ער גיקומען צווא
 מרתא אונ האט גזאגט צו איר ווייסע מעהל איז שוין אויף גימא . שווארצע מעהה איז דא . האט
 מרתא

ליכא קבא דשערא איכא אמרה ליה זיל אייתי לי אדאול אידרבן הות שליפא כסאנא אמרה איפוק ואחזי אי משכחנא מידי למיכל איתיב לה פרתא בכרעה ומתה קרי עלה ר' יוחנן בן זכאי (זכנים כו) הרכה בך והענוגה וגו' איכא דאמרי גרונרת רבבי צדוק אכלה ואיסטניכא ומתה דרבי צדוק יתיב ארבעין שנין בתעניהא דלא ליחרוב ירושלים כי הוה אכיל מידי הוה כתחזי מאבראי וכי הוה באי מייתי ליה גרונרת מייץ מיהו ושדי להו כי הוה [קא] ניהא נפשה אפיקתה לכל דהבא וכספא שדיתיה בשוקא אמרה האי למאי טביעיא לי היינו דכתיב (חוקקל ז) כספם בחוצות ישליכו :

פת קינר פלוגי' : ומיה . מתחת ארסטימיהא : גרונרת . גלוי כהנא : מואתה שאלו לר' זדוק שמנן את מימיה ומאלהה סיל ואללהה לרעננה ומיית החולי של רבי זדוק שגכס בגרונרת עטמה ומיה נאסטימיה : הוה מתחוי . בגרוס : מאלדלי . מתחת סביה כהנא : כי הוה בלוי . כשגרת סעויותו וזלה להבנות עמלו : כו מייתי ליה גרונרת . תלמיס יבשיס מפני שלח סיה יכול לבלוע דבר עבס והיה מונן לת מומיהס ומשליך כגרונרת :

אכא סקרא . ק' שמו : שלח ליה . ריב"ז . הא לגבוי בלעסח : אמר ליה . ריב"ז : עד לימת עבדיהו כיו . דלח שנקחו לאלמוי : הו לי סקרא לרזי . שיעורו ללח מן העיר : נקוט נספן בקיורי . הכחן עמנן כהנא כולא קול בלשה

מ אבא סיקרא ריש ביוני דירושלים בר אחתיה דרבי יוחנן בן זכאי הוה שלח ליה תא בצניעא לזבאי אתא א"ל עד אימת עבדיתו הכי וקטליתו ליה לעלמא בכפנא א"ל מאי אעביד דאי אמינא להו מידי קטלי לי א"ל חזי לי תקנתא לדידי דאיפוק אפשר דהוי הצלה פורתא אמר לו נקוט נפשך בקצירי וליתו כולי עלמא ולישויילו

כרתא גאגמ צום בעדינטען גיי פריינג דיא שווארצע מעהל . איידער ער איז גיגאנגען איז דיא שווארצע מעהל אויף פאר קויפט גיוארין . איז ער גיקויפט צוא מרתא און האט גזאגט צו איר שווארצע מעהל איז אויף נימא . גערשטין מעהל איז דא . האט מרתא גזאגט צום בעדינטען גיי פריינג מיר דיא גערשטין מעהל . איידער ער איז גיגאנגען איז דיא גערשטין מעהל אויף פאר קויפט גיוארין . זיא איז גיווען אויס גימאהן דיא שוף האט זיא גזאגט איה וועל אליין גיין זעהן מאמער וועל איה געפינען עפעס צום עסן . האט זוף איר און גיקעבט אשטיקול בלאטע אויף דעם פוס . איז זיא גישטארבין . ווייל זיא איז גיווען נאנץ איידי . האט רבי יוחנן בן זכאי אויף איר גיליגענט דעם פסוק דיא איידעלע וואס אין דיר און דיא וואס האט גילעבט מיט פערגעניגען וועלן שטארבין פון צרות . אנדערע זאגן דעם פייג פון רבי צדוק האט זיא גיגעסין . און ווייל זיא איז גיווען איידי דריבער איז זיא גישטארבען . ווארום רבי צדוק האט גיפאסט פערציג זאהר ירושלים זאר גיט חרוב ווערן . אז ער פלעגט עפעס עסן פלעגט מען זעהן אויס ווייניג וויא דאס עסן גייט אריין אין האלדז . דער גאד וויא ער האט אויף גיהערט צוא פאסטען און ער האט גיזאלט גיוונד ווערן . פלעגט מען אים פריינגען שריקענע פייגין און ער פלעגט אום זיהען דיא זאפט און דיא פייגין פלעגט ער אנועק ווארפען . און דיא מרתא האט גיפונען די אנועק גיזוארפענע פייג און האט אויף גיגעסין . פון דעם איז זיא גישטארבין . ווען מרתא איז גישטארבען האט זיא ארויס גינומען אירע אלע גאד און זילבער און דאס גיווארפן אין גאס . און דאס גזאגט צו ווס דארף איה דאס . דאס איז וואס עס שטייט אין פסוק זיער זילבער האבען זייא גיזוארפען אין די גאסען :

מ אבא סקרא איז גיווען דער ערשטער פון דיא שלעכטע מענטשין וואס זענען גיווען אין ירושלים . און ער איז גיווען דער זיהן פון רבי יוחנן בן זכאי'ס שוועסטער . האט רבי יוחנן געשיקט צו אבא סקרא קום צו מיר אין דער שטייל קיינער זאל גיט וויסען איז אבא סקרא גיקויפט צו רבי יוחנן . האט רבי יוחנן גזאגט צו אבא סקרא בוז וויא לאנג וועט איר אזוי טאהן און איר וועט גיט לאזן מאכען שלום . און איר וועט דרינגן דיא וועלט מיט דריבער . האט אבא סקרא גזאגט וואס קען איה טאהן . אז איה וועל זייא עפעס זאגן וועלן זייא מיר אויף דרינגן . האט רבי יוחנן גזאגט צו אבא סקרא זעה מיר עפעס אדילף אז איה זאל קענען ארויס גיין פון שטאט . מאמער וועל איה עפעס העלפן : האט אבא סקרא גזאגט צו

ולישילו בך ואייתי כרדי סריא ואנני נבך ולימדו נתת
 נפשיה וליעילו בך תלמידך ולא ליעול בך אינש
 ארניא דלא ליינשון בך דקליל את דאינרו ידעי דחייא
 קל ל כמיתא עביד הכי נכנס בו ר' אליעזר כצד אחד ור'
 יהושע מצד אחד כי מסו לפתחא בעו לכדקריה אמר
 להו יאמרו רבן דקרו בעו למדחפיה אכר דהו יאמרו
 רבן דחפו פתרו ליה בבא נפק כי כטא להם אמר
 שלמא עלך מלכא שלמא עלך מלכא אמר ליה מיהיבת
 חרי קמלי חדא דלאו מלכא אנא וקא קרית לי מלכא
 ותו אי מלכא אנא עד האינדא אמאי לא אתיה לנבאי

הנה. לשיטתו. כי כח מלכא נוסח : ואיני
 פרי כרתי. דמי מלכא כח נכח : ואני נכח.
 והכח נפשיה שתי מלכא פתח כח ומלכא כח :
 אפילו בך ומלכא : וכח פתח כח נכח ומלכא
 פתח ולא ידעו מלכא דלאו דלשון ידעו דחיה
 קל מלכא : כח. כח כח : למדקריה.
 כמתיא כח מלכא כח : אמר להו. כח
 סיקר : יאמרו. כמתיא מלכא כח. נכח דקרו :
 למדחפיה. חלי יאמרו : דלא מלכא כח. אסתעלות
 פ' : לימדו מלכא כח. מלכא עביד לכוון :
 כח מלכא כח ומלכא עבידו יאמרו. חלמא נכח
 כח מלכא : נכח וז' כח מלכא. כח מלכא
 כח מלכא מלכא : כח מלכא. כח מלכא

א"ל דקאמרת לאו מלכא אנא (כ"ט) איברא מלכא את דאי לאו מלכא את לא מיכסרא ירושלים
 ביחד דכתיב (יט"ז י') והלבנון באדיר יפול ואין אדיר אלא כלך דכתיב (יט"ט ל') והיה
 אדירו כסנו ונז' ואין לבנון אלא בית הבקדש שנאמר (דנ"ט ג') הדר הטוב הזה והלבנון
 ודקאמרת אי כלכא אנא אמאי לא קא אתיה לנבאי עד האינדא ברינני דאית בן לש
 שבקין אמר לו אילו חבית של דבש ודקין כרוך עליה לא היו שוברין את החבית
 בשביל

רבי יודן טאה דיה קראב וועלן אלע קיסען צו דיר פבקר חוקת לין . און מען זאל בריינגען
 אקסיינקערדיגע זאך און מען זאל לייגן געבין ריד : און מען זאל זאגן אז דו ביסט גישטארבן .
 און דיינע תלמידים זאגן זיינן גיין צו ריד . פראגן דיה גיט . קיין אנדער מענטש . מען זאל
 גיט זען צו דוא ביסט גרינג . ווארום וויא ווייסן אז אלעברדיגער איז גרינגער וויא אטוישער .
 האט רבי יודן אזוי גיטארן וויא אבא סקרא האט אים גואנט . און ער האט ניש גימאכט
 גישטארבן . איז אריין גינגענען אים צו פראגן . רבי אלעזר פון איין זייט . און רבי יהושע
 פון אנדערן זייט . וויא וויא זענען גיקיסען צום שווער פון שבתא . האבען דיא שלעכטע
 מענטשן אים גיזאמט שטעבן . וויסען צו ער איז טאקי גישטארבן . האט אבא סקרא צו וויא
 גואנט דיא דויסער וועלן זאגן אפילו וויער רבי האבען וויא גי פראגן . האבען דיא שלעכטע
 מענטשן אים גיזאמט אראם שטויסן פון דער משה . וויסען צו איז ער טאקי גישטארבן . האט
 אבא סקרא צו וויא גואנט דיא דויסער וועלן זאגן אפילו וויער רבי האבען וויא אבא גיזאמט
 פון דער משה . האט מען גיעשינט דעם שווער און מען האט אים ארויס גיטראגן . וויא רבי
 יודן איז גיקיסען צו דיא דויסער האט ער גואנט צו אספסינוס פריד זאל זיין אויף דיר סקרא .
 פריד זאל זיין אויף דיר סקרא . האט אספסינוס גואנט צו רבי יודן דו האסט פארשטאנדיגט מען
 זאל דיר דרינגן פאר צווייא זאגן . איין פאדל איך בין גיט קיין סקרא און דו האסט מיך גיזאמט
 סקרא . און דיא אנדערע איך . אויב איך בין יא אסקרא פאר וואס ביסטו ביז איצט גיט גיקיסען
 צו סקרא . האט רבי יודן גואנט צו אספסינוס . וואס דו זאגסט איך בין גיט קיין סקרא . דו ביסט
 יא אסקרא . ווארום אז דו זאגסט גיט גיזאמט וואלט ירושלים גיט איבער גיגעבן גיזאמט
 אין זיין האנט . ווארום עס שטייט אין פסוק והלבנון באדיר יפול . דער לבנון וועט פאלן זיין
 אדיר : אדיר מינט מען אסקרא . אזוי וויא עס שטייט אין פסוק והיה אדירו כסנו . זיין
 סקרא וועט זיין פון אים . און לבנון מינט מען דעם בית המקדש . אזוי וויא עס שטייט אין פסוק
 סקרא כנב והיה והלבנון דער נוסע פארג און דער לבנון . און וואס דו האסט גואנט אויב
 איך בין אסקרא פאר וואס ביסטו ביז איצט גיט גיקיסען צו סקרא . דיא שלעכטע מענטשן וואס
 זענען צווישען אונז האבען סקרא גיט גילאזן . האט אספסינוס גואנט צו רבי יודן ווען
 איז ער האט אפאס האגני און אשלאנג וויל זיך פאר וויקען ארום דיא פאס . וואלט מען גיט צו
 בראכען

בשביל דרקון אישתק קרי עליה רב יוסף ואיתמא ר' עקיבא (יבטיח מד) משיב חכמים אהור ודעתם יסכל איבעי למיכר ליה שקלינן צבתא ושקלינן ליה לדרקון וקמלינן ליה וחביתא שבקינן לה אדרכי אתא פריסתקא עליה כרומי א"ל קום דמית ליה קיסר ואמרי הנהו חשיבי דרומי לאותיבך ברישא הוה כסיים חד מסאנא בעי למסייתא לאררינא לא עייל בעא לכשלמיה לאידך לא נפק אמר מאי האי א"ל לא תצמער שמועה טובה אתיא לך דכתיב (משלי טו) ושמועה טובה תרדן עצם אלא מאי תקנתיה ליהי זיניש דלא מיתבא דעתך

סיניה ולחליף קמך דכתיב (סס יז) ורוח נכאה תיבש גרם עבד הכי עייל א"ל ומאחר דחכמיתו כולי האי עד האידינא אמאי לא אתית לנבאי א"ל ולא אמרי לך א"ל אנא נמי אמרי לך א"ל מיזל אולינא ואיניש אחריןא משדרנא אלא בעי מ נאי (ס ד) ואתן לך א"ל הן לי יבנה וחכמיה וששיליהא דרבן גמליאל ואסוותא דמסין ליה לר' צדוק קרי עליה רב יוסף ואיתמא ר' עקיבא (יבטיח מד) משיב חכמים אהור ודעתם יסכל איבעי

בְּרֵאשִׁית דִּיא פִּאס וְעֵינִי דַעַם שְׂכָאנְגְּ עַד זֶאֱר אֲזוּעֵקְגִין . אֲזוּי דְּהָאט אִיד גִּידְאַרְפֵּט צו בְּרֵעֵקִין דִּיא סְאָדַעַר אֹונ אַרְיוֹס וְנֵאֲרַפִּין דִּיא שְׂאֵלְעֵבְקַע מְעַנְמִשִּׁין פֹּון שְׂמֵאֵט . הָאט רַבִּי יוֹחֲנָן גְּעַשְׂוֹיֵעֵנן . עַד הָאט נִיט גִּיוֹאֲבֵט צו עֲנַפְעֵרִין . הָאט רַב יוֹסֵף אֹונ אַנְדֵּרְעֵז וְאִנְיֵן רַבִּי עֲקִיבָא הָאט גִּילִיעֵנִט אִויף אִים דַּעַם פִּסְוֹק גָּאט קַעֲרֵט צוּרִיק דִּיא תְּבָמִים אִויף אִינְטֵר אֹונ עַד פֹּאר נֵאֲרַעֲשֵׁט זַיִיעַר לְכָל רַבִּי יוֹחֲנָן הָאט אִים גִּידְאַרְפֵּט עֲנַפְעֵרִין מְעַן גַּעַט אֲצוּוֹאֲנְג אֹונ מְעַן גַּעַט אַרְאֵט דַּעַם שְׂכָאנְג אֹונ קַעַן בְּרַגַּת אִים אֹונ דִּיא פֹּאכ לֵאזֵט מְעַן נֵאֲנִין . הָאָבְעֵן מִיר אִויף גִּימִינִט אִויף סְאָדַעַר וְעֵלִין מִיר אִינְוֵן קַעֲנַעַן שְׂמֵאֲרֵקִין אִויף דִּיא שְׂאֵלְעֵבְקַע מְעַנְמִשִּׁין . אֹונ דִּיא שְׂמֵאֵט זֶאל בְּמִיבִין אִין נֵאֲנִין . וְעֵלִין מִיר סְאָבִין שְׁלוֹם מִט דִּיר . דַּעַר וְיִיר אִי גִיקוּמַעַן אֲשִׁלִּיחַ פֹּון רִוּם אֹונ הָאט גָּוֹאֲנֵט צו אֲסַפְּסִינֹוס דַּעַר קִדָּר אִיז גִּיטְמֵאֲרַבִּין . דְּאָבְעֵן דִּיא גִירִיסַע לִיט פֹּון רִוּם גָּוֹאֲנֵט דוּ וְאָלְכֵט זִין אָבְלִיט . אֲסַפְּסִינֹוס אִיז בְּאֲמֵלֵט גִּינֵאֲנַעַן אִין אִיין שוּף . הָאט עַד גִּיקוּאֵלֵט אִין סְאָדַעַר דַּעַם אַנְדֵּרְעִין שוּף . אִיז דִּיא פֹּוס נִיט אִיין גִּינֵאֲנַעַן אִין דַּעַם שוּף . הָאט עַד גִּיקוּאֵלֵט אַרְאֵט זִיָּהֵעַן דַּעַם אַנְדֵּרְעִין שוּף פֹּון פֹּוס . אִיז עַר נִיט אַרְאֵט גִּינֵאֲנַעַן . הָאט אֲסַפְּסִינֹוס גָּוֹאֲנֵט וְאֵט קַעַן דֵּאֵט זִין . הָאט רַבִּי יוֹחֲנָן גָּוֹאֲנֵט דוּ וְאָלְכֵט פֹּון דַּעַם קִיין צַעַר גִּיט דְּאָבְעֵן דַּעַם אִיז צו דִּיר גִּיקוּמַעַן אַנְטֵעַ העֵרוּג . דוּ הָאט גִּיקֵרֵט אַנְטֵעַ זֶאֱר . אֹונ עַם שְׂמִיט אִין פִּסְוֹק אַנְטֵעַ העֵרוּג מֵאֵכַט פֵּעַט דַּעַם בִּיין . הָאט אֲסַפְּסִינֹוס גִּיפֵרְעֵט וְאֵט זֶאל מְעַן סְאָדַעַר . הָאט רַבִּי יוֹחֲנָן גִּיקוּמַעַן מְעַן זֶאל בְּרִיִּינְגֵעַן אֲעֵנְשֵׁשׁ וְאֵט דוּא הָאט אִים פִּינִט . אֹונ עַר זֶאל פֹּאר בִּי נִיין פֹּאר דִּיר וְעַטֵּט שְׂרִירִיג וְעֵרִין . אֹונ עַם שְׂמִיט אִין פִּסְוֹק דֵּאֵט סְרִירִיגֵעַ תֵּאֲרִין מֵאֵכַט מִרְנֵקֵעַ דַּעַם בִּיין . הָאט מְעַן אֹוז גִּיטֵאֵהֵן אִיז אִיין גִּינֵאֲנַעַן דַּעַר פֹּוס אִין שוּף . הָאט אֲסַפְּסִינֹוס גָּוֹאֲנֵט צוּרִי יוֹחֲנָן אֹוז אִיר זִעֵנֵט אִזִּי קִרוּג . פֹּאר וְאֵט בִּיסְטוּ בִּיז אִיזֵט נִיט גִּיקוּמַעַן צוּא מִיר . הָאט רַבִּי יוֹחֲנָן גִּיקוּמַעַן צו אֲסַפְּסִינֹוס אִיף קֵאָב דִּיא דִּיר שׁוּין גָּוֹאֲנֵט . הָאט אֲסַפְּסִינֹוס גָּוֹאֲנֵט צוּא רַבִּי יוֹחֲנָן אִיף קֵאָב דִּיא דִּיר אִויף גִּיקוּמַעַן . הָאט אֲסַפְּסִינֹוס גָּוֹאֲנֵט צוּא רַבִּי יוֹחֲנָן אִיף גִּיקוּמַעַן אִין אַנְדֵּרְעֵז מְעַנְמִשִּׁי . נֵאֲר בַּעַט פֹּון מִיר עֲפֵסַעַ וְעַל אִיף דִּיר גַּעֲבִין . הָאט רַבִּי יוֹחֲנָן גָּוֹאֲנֵט צוּא אֲסַפְּסִינֹוס גִּיב מִיר דִּיא שְׂמֵאֵט בְּנֵה . דוּא וְאָלְכֵט אִיר נִיט תְּרֹוב מֵאָבִין . אֹונ דִּיא תְּבָמִים וְאֵט אִין בְּנֵה וְאָלְכֵט נִיט תְּרַנְעֵעַן . אֹונ דוּא אֹונ דִּיא נֵאֲנַעַעַ מִשְׁפַּחַה פֹּון רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאָלְכֵט דוּא אִויף נִיט תְּרַנְעֵעַן . אֹונ דוּא וְאָלְכֵט מִיר גַּעֲבִין פֹּון בִּינַעַ דֵּאֵט-וְרִוּם וְיִיא זֶאלִין הִיזִין דַּעַם רַבִּי צְדוּק . הָאט רַב יוֹסֵף אֹונ אַנְדֵּרְעֵז וְאִנְיֵן רַבִּי עֲקִיבָא הָאט גִּימִיעֵנִט אִויף אִים דַּעַם פִּסְוֹק גָּאט קַעַט צוּרִיק דִּיא תְּבָמִים

יכול סבר. ר' יוחנן: כולי האי. דלשנך ליתובים
 לא עבדי לי וזכרתי דלפניו כלנה פורתא לא
 סבד סלק בעינא מיניה כלי דתיבוי סלק פורתא:
 מיל דפארי. מים שיצאו כסם סובין: מיל
 דסיפוקא. סיבין גסין וקמה מוטוב בהן:
 שאנו נזרין קרב מוטדין. כבים בלזה ממועד
 ט: כמו אוסופס אוסופ. אמרו סבימנין
 סימן דס זכ על מי הוא חס לא סבינו חס
 ענח: [ענח]. כימי כלפי מעלה: חסין. מהתקף:
 כתיב נגדוהי. כל גדול שואבין בו יין מנת לבור
 וקזין קלוהייר: וישתכחו כעיר אשר כן עמו.

למימר ליה לשבקיניהו הרא זימנא והוא סבר דלסא
 כולי האי לא עביר והצלה פורתא נמי לא הוי:
יא אסותא דמסיין ליה לר צדוק מאי היא יומא קבא
 אשקוהו מיא דפארי לכחר מיא דסיפוקא
 למחר מיא דקמחא עד דרווח מעיה פורתא פורתא:
יא אזל שדריה למיטום הרשע ואמר (דכריס לב) אי
 אלהיכו צור חסיו בו זה מיטום הרשע
 שחירף ונירף כלפי מעלה מה עשה תפש וזנה בידו
 ונבנם לביה קדשי הקדשים והציע ספר תורה ועבר עליה עבירה ונטל סייף ונידר את
 הפרוכת ונעשה גם והיה דם מבצבץ ויוצא וקסבר הרג את עצמו שנאמר (מלכים טז)
 שאנו צורדיך בקרב מועדיך שמו אותהם אותות אבא חנן אומר (סס טב) מי כמוך חסין
 יה מי כמוך חסון וקשה שאתה שומע ניאוצו וגידופו של אותו רשע ושותק דבי ר'
 ישמעאל תנא (שמוס טו) מי כמוך באלים ה' מי כמוך באלמים מה עשה נטל את הפרוכת
 ועשאו כמין נרגותני והביא כל הכלים שבבוקדש והניחן בהן והושיבן בספינה לילך ולהשתבח
 בעירו שנאמר (קלמס ח) ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו ומסמקם קדוש יהלכו וישתכחו
 בעיר אשר כן עשו אל תקרי קבורים אלא קבוצים אל תקרי וישתכחו אלא
 וישתבחו

אויף אינטיער אונ ער פאר נארעשט וייער שכל. רבי יוחנן האט ג'ארפאט געמין בייא
 אספסגוס ער זאל אפ לאזין דאס מאהל. ער זאל גיט הרוב מאכין ירושלים. אונ רבי יוחנן
 האט ג'מראכט מאמער אזוי פיל וועט אספסגוס נימ וועלן מאהן: וועט ער דער נאך אויף
 אבוסל אויף גיט קענען געמין:

יא אסותא: דיא דאקטורים וואס האבן גיהיילט רבי צדוק. מיט וואס האט מען אים
 גיהיילט. דעם ערשטן מאג האט מען אים גיגעבן פרינקען וואסער וואס אין וויא האט זיך
 גיזויקט קלייען. אויף מארגין האט מען אים גיגעבן פרינקען וואסער וואס אין וויא האט זיך
 גיזויקט גראבע קלייען געמישט מיט מעהל. אויף מארגין האט מען אים גיגעבן פרינקען
 וואסער געמישט מיט פראספע מעהל. ביז וייגע גידערים זענען ביסלאכמייז ברייטער גינארין:
יא אזל. איז אספסגוס אונעק גינאנגען אין רוים אונ האט געשיקט דעם מיטום דרשע.
 אונ מיטום האט גואנג אויף דיא יודין אזוי וויא עס שטייט אין פסוק ווא איז זיין נאם. ווא
 איז דער שטארקער נאם וואס דיא יודין האבין זיך בשיצט אויף אים. אונ ער האט גיגעמערט
 גענין נאם. וואס האט מיטום גיטאהן. ער האט גינומען אזינה אונ איז מיט איר אריין גינאנגען
 אין קדשי קדשים: אונ ער האט אויס גישפרייט אספר תורה. אונ ער האט אויף איהר
 מונה גיזען. אונ ער האט גינומען אשונערד אונ האט גישטאכטן אין דעם פרוכת. איז גינארין
 זאגס אונ עס איז ארים גינאנגען בלומ פון פרוכת. האט ער גימינט ער האט גיגרת נאם.
 אזוי וויא עס שטייט אין פסוק ביינע בלידינגר האבן געשרינגען אין ביין בית המקדש. זייא
 האבן נאגט אז זיענע צייבין זענען אמתי צייכנס. אבא תנן זאגט דעם פסוק ווער איז נאך
 אזוי שטארק וויא די. די דערסט דיא לעכטערונג פון דעם רשע אונ די שווינגט. דבי רבי
 ישמעאל האבן גילערנט עס שטייט אין פסוק מי במיה באלים ה'. ווער קען נאך אזוי שווינגן
 וויא די קענטם. וואס האט מיטום גיטאהן. ער האט גינומען דעם פרוכת אונ האט אים גימאכט
 אזוי וויא אזאק. אונ ער האט גימאכט אלע בלים פון בית המקדש אונ האט וויא אריין גימינט
 אין דעם זאק וואס ער האט גימאכט פון דעם פרוכת. אונ אין נאך אנדערע זעק אונ האט
 זייא אריין גימינט אין אשיר: ער זאל גיין זיך גערימען אין זיין שטאט וואס פאר אשינע בלים
 אונ גרויס רייקייט וואס ער האט גימאכט. אזוי וויא עס שטייט אין פסוק איה האב גיזען
 רשעים

וישתבתו א"ר קבורים קמס דאפילו סילי דמיטמי
 אנלין ליה. עמד עליו נחשול שכים למבעי אמר
 כמרומה אני שאלהיהם של אלו אין גבורה אלא במים
 בא פרעה סבעו במים בא סירא סבעו במים אף הוא
 עומד עלי לטובעני במים אם גבור הוא יעלה ליבשה
 ויעשה עמי מלחמה יצתה בת קול ואמרה [לו] רשע

כן רשע בן בנו של עשו הרשע בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שבה אמאי קרי לה
 בריה קלה דמעילנא אית לה ומספגא לית לה עלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה עלה
 ליבשה בא יתוש ונכנס בחוטמו ונקר במוחו שבעה שנים יומא הד הוה קא תליף אבבא
 דבי נפחא טכע קול ארופתא אישתיק אמר איכא תקנתא בכל יוכא מייתו נפחא ומחו
 קמיה לעכו"ם יהיב ליה ד' וזוי לישראל א"ל מסתיך דקא חוית בסנאך עד תלתין יומין
 עביד הכי מכאן ואילך כיון דרש דש. תניא א"ר פנחס בן עריבא אני הייתי בין גדולי
 רומי וכשמת פצעו את מוחו ומצאו בו כצפור דרוד משקל ב' סלעים. במתניתא תנא
 כנוול בן שנה משקל ב' לטריין אמר אבוי נקטינן פיו של נחושת וצמרנו של
 ברזל

רשעים קבורים וכאז ומקמס קדוש יהכו וישתבתו בעיר אשר בן עשו. ואלסם נים ליענעו
 קבורים נאר קבוצים און ואלסם נים ליענעו וישתבתו נאר וישתבתו. ואנמ דער פוסק איה האב
 ויתעהו רשעים וענעו פארואמולט און קימען און וייא גייען פון אהיליען ארם און וייא
 בערייען זיך אין שטאם אז וייא האבין אזוי נישאון. אנדערע זאגן קען נאר ליענען אין פוסק
 קבורים. בגראבין. ווארום אלע בגראבענע און בהאלבענע זאכן זענען פערנען גינארין צוא
 מיטום. ויז מיטום איז גיפארין אויף דיא שוף מיט דיא פלים פון בית המקדש. אז אויף
 גישטאנען אויף אים אונאל וואסער פון ים איז האט אים גינארט דער פרינקען. האט מיטום
 גזאנט מיר דוכט אז דער גאט פון יודין האט גיט מער שטאקייט נאר מיט וואסער. אז
 גיקיפען פרעה האט ער אים דער טרינגין אין וואסער. איז גיקיפען סירא האט ער אים דער
 טרינגין אין וואסער. מיר וזיל ער אויף דער טרינגין אין וואסער. אויב ער איז שטארק זאך
 ער גיין אויף דיא טרינקענעש און זאל מאכען מיט מיר אמלחה. איז ארום גינאנגען אקל
 פון היקעל און האט גזאנט צו מיטום. דוא גיט אשע און דין פאטער איז אשע און דוא
 גיט אהיניקיל פון עשו הרשע איה האב אויף מין וועקט אגרינגע פישעפעניש אקליגע. איר
 גאמען איז יתוש. פאר וואס רופט מען איר אגרינגע פישעפעניש. אמיל צום עסן דעם ויא
 און דאס עסן גייט נים ארום פון איר. דוא מיטום גיזא אריף אויף דיא טרינקענעש און
 מאך אס. תכה מיט דעם יתוש. אז מיטום ארויף גינאנגען אויף דיא טרינקענעש. איז גיקיפען
 דער יתוש און איז אריין גינאנגען אין זיין נאז. און האט אים געפיקט אין מיט זיפען יאדער.
 אקאדא איז מיטום גינאנגען פאר דיא מיר פון אשמיד ונקאואלו. האט דער יתוש דער השם
 דעם קול פון דעם האסער. איז ער שפיר גינארין. האט מיטום גזאנט עס אז דא אריף.
 אקע טאג האט מען גיבראכט אשמיד ונקאואלו. און ער האט גיקאפט מיט דעם האסער
 נעבין מיטום. אהוישען שמיד האט מיטום גיצארלט מיר גידין אטאג. צו אהוישען שמיד דעם
 מיטום נים גיצארלט. ער האט גזאנט צום יודין גענוג פאר דיר וואס דוא ערהס דיא צרות פון
 ביין שונא. ביי דרייסיג טעג האט מיטום אף נישאון. ער האט גירפען שטימען ויז נאלין
 פאר אים קאפען מיט דיא האסערס. און דער יתוש פלעגט שזיל ווערין. נאך דרייסיג טעג איז
 דער יתוש גינאואהנט גינארין מיט דעם קלאפין. פלעגין דיא האסערס קלאפין און ער פלעגט
 אויף פיקען. מיר האבען גילערונט רבי פינתם בן עריבא האט גזאנט איה בין גינען צווישען
 דיא גרעסטע פון רום. און אז מיטום איז גישטארבין האט מען צוא שטאלטין זיין מוח און

הניזקין פרק חמישי גיטין

בבבא. לזכ: כמילי דמסין אנטסיס. מיקלי וכו' קטמא: מור מלכא. מדינה שמה בר המלך: נטל. כמ סעדיה: יסודים עליהו דכומ'ו: ממנוח: טמס: גודל. גוד: סוס כמ. ניכודים: שדקור

יב אונקלוס בר קלוניקוס בר אחתיה דשיטוס הוה בעי לאגורי אול אסקיה לשיטוס בבנדא אמר ליה מאן השיב בההוא עלמא א"ל ישראל מהו לאדבוקי בהו א"ל מיליהו נפישין ולא מצית לקוסינהו זיל איגרי בהו כהאי עלמא והוית רישא דכתיב (פוס 6) היו צריה לראש אויביה שלו וגו' כל המיצר לישראל נעשה ראש א"ל דינה דההוא נברא במאי א"ל (דף ט) במאי דפסק אנפשיה כל יומא מכנשי ליה לקמביה ודייני ליה וקלו ליה ומבדר אשב ימי אול אסקיה לבלעם בבנדא אמר ליה מאן השיב בההוא עלמא א"ל ישראל מהו לאדבוקי בהו א"ל (דנניס נג) לא תדרוש שלוםם וטובתם כל היסם. תניא אמר רבי אלעזר בוא וראה כמה גדולה כחה של בושה שהי סיעה הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביחו ושרף את היכלו:

יג אתרנגולא ואתרנגולתא חרב טור מלכא דהוה נהיגי כי הוה מפכי חתנא וכלתא כפכי קמיהו תרנגולא ותרנגולתא כלומר פרו ורבו כתרנגולים יומא חד הוה קא חליף גודא דרוסאי שקלינהו מנייהו נפלו עלייהו מתנהו אתו אמרו ליה לבי

מען האט גיפגען אינזויניג איהוש גרויס וויא אוואלד פויגל. ער האט גיווארין צווייא טאלער. אין אפריקא האבען מיר גיקענט גער יהוש איז גיווען גרויס וויא אמויב וואס איז אנט איהר. ער האט גיווארין צוויי פונט. אביי וואנט מיר האבען גיקענט דיא טויר פון דעם יהוש איז גיווען קופער. זייע געניל איז גיווען אייזן. אז טיטוס איז גישטארבן האט ער גואנט צו זייע פענטשין מען זאל אים פאר ברענגען אונ מען זאל פאר שפרייטען זייע אש אויף זייען ניס. דער האט פון דין זאל אים גישט קענען געסען צו זשענין אים צום משפט: **יב** אונקלוס דער זון פון קלוניקוס דער זון פון טיטוס אשועטער. הט זיך גיוואקט כעיר זיין. איז אונקלוס גינאנגען אונ האט מיט פישוף אויף גיבאכט זיין פעטער טיטוס. הט אונקלוס גואנט צו טיטוס ווער איז גרויס אויף זייען וועלט. האט טיטוס גואנט דיא יודין. האט אונקלוס גיפגענט ביי טיטוס זאל איה סוף בהעפטין צו דיא יודין. האט טיטוס גואנט זייא האבען פיל דינים ווא זעסט זייא גיט קענען מקרים זיין. גייא רייך דיה מיט דיא יודין אויף דר וועקט. אונ טוה זייא שלעכט וועכטו גרויס ווערין. אזו וויא עס שטייט אין פסוק דיו צריה קראש אויביה שלו. דער וואס האט מצער גיווען יודין איז גיווארין אעצטער. אונ ווער עס הט פיינט גיהאט יודין איז גינעסין רודיג אונ פריילאך. האט אונקלוס גואנט צו טיטוס מיט וואס טיטוס מען דיה. האט טיטוס גואנט אזו וויא איה האב אויף מיר גיפסקה. אלע טאג געכט מען צו זאמען זייע אש. אונ מען מאכט סוף צוריק פאר אפענטש. אונ מען משפט סוף אונ מען פאר ברענט סוף אונ מען פאר שפרייט מינע אש אויף זייען ניס. דער גאה איז גינאנגען אונקלוס אונ האט אויף גיבראכט בלעם מיט פישוף. האט אונקלוס גואנט צו גלעם ווער איז גרויס אויף זייער וועקט. האט בלעם גואנט דיא יודין. האט אונקלוס גיפגענט בייא גלעם זאל איה סוף בהעפטין מיט דיא יודין. האט בקעם גואנט צו אונקלוס דוא זאלסט קיין פאהל גיט פארשטין וזיער פרייען אונ גיט זייער גיין. מיר האבען גילענדוט רבי אלעזר האט וואנט קום זעה וויא גרויס איז דיא עבירה אז מען פר זעכט אפענטשין ווארום האט הט גיהאלטן דעם בר קמצא ער זאל חייב מאכען זיין שטוב אונ זאל פאר ברענגען זיין תיכל:

יג אתרנגולא. ווערין אהאן אונ אהן איז תרוב גיווארין טור מלכא. וויא אזוי. עס איז ביי זייא גיווען אמנה אז מען פלעגט פירען אמתן מיט אפכה צו דער תופה. פלעגט מען טראגן פאר

לחוקר . לטובה : עד לחרוץ . לז' החל' בלועז' דגושפנקא . עי' ספיקה לו מורה נבוכות סוף פסוקים רחוק מול מן סערי נמחל: כהנא :

לקיס' מרדו בכ' יהודאי אתא עליהו הוה בהו ההוא בר דרומא דהוה קציץ מילא וקטיל בהו שקליה קיסר לתאניה ואותביה אארעא אמר רבוניה דעלמא כולה

אי ניחא לך לא תמטריה לההוא גברא לדידיה ולמלכותיה בידיה דהוה גברא אכשליה פומא לבר דרומא ואמר (מכליס ס) הלא אתה אלהים זמרתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו דוד נמי אמר הכי דוד אתמיהי קא מתמה על לבית הכסא אתא דרקונא שמטא לכרכשיה ונח נפשיה אמר הואיל ואתרחיש לי ניסא הא מנא איטבקינהו שבקינהו ואול אודקור ואכלו ושרו וארליקו שרני עד דאתהוי בליוני דגושפנקא בר זוק מילא אמר מיחדי קא חרו בי יהודאי הדר אתא עליהו א"ר אסי תלת טאה אלפי שליפי סיפא עלו לשור סלכא וקטלו בה תלתא יוסין ותלתא לילותא ובהך ניסא הלולי ותנני ולא הוו ידעי הני בהני :

(פסוק נ) יד בלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב כי אתא רבין א"ר יוהנן אלו ששים רבוא

פר זייא אהאן מיט אהון . פאר אסיכון זייא זאלין זיך פרוקאבארין אונ קערין אזו זיי די הינער . אקאהל איז פר ביי גינאנגען אהיל פון רוים . האבען די חיל אונעק גינאנגען פון זיי דעם האן מיט די הון . זענען דיא יודין גינאנגען אויף דעם חיל אונ האבען זייא גישלאנגען . איז דער חיל גיקופען צום קיסר אין רוים אונ האבען גינאנגען צו אים דיא יודין ווילען דייך זייט פאר אקיסר . איז דער קיסר פון רוים גיקופען אויף זיי . עס איז גינען ביי די יודין איינער . ער האט גייהיסן פון דרומא . ער פלעגט טאהן אטפרינג זייט זונטי טווענד איילין . אונ ער האט גייהרגט פון דיא רויסער . המ דער קיסר אראפ גינאנגען זיין קרוין פון ק. פ. אונ האט זיא גילויגט אויף דיא ערד . אונ ער האט גינאנט צו נאט דוא ביסט דער דיא האנט פון דיא גאנצע וועלט : אויב זיך איז ליב זאקסו זיט זעבין זיך מיט זיין קעניגרייך אין דיא האנט פון דעם איין מענטשין . המ דעם פון דרומא גישטארבלט זיין מול אונ ער המ גינאנט צו נאט דעם פאק הלא אפה אלהים זנתתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו . פרעגט דיא גברא דוד המ דאך אויך גינאנט דעם פאק . ענפערט דיא גברא דוד האט זיך גיוואונדערט . נאט האקטו דען אונ פאר לאזין . אונ דוא וועסט זיט אדום זיין מיט אונד חיל . אבער דער פון דרומא האט גינאנט : צו נאט דוא מענטש אונ זיין פאר לאזין דוא כארפסט זיין זיט מיט אונ . ער זיך . איך וועל זייא זיין העלפין . דריבער איז נאט אין פעס גיווארין . אונ דער פון דרומא איז אפין גינאנגען אין בית הכסא איז גיקופען אטלאנג אונ האט ארום גישלעפט פון אים דיא קישקעס . איז ער גישטארבען . האט דער קיסר גינאנט ווייל נאט האט זיך גיטארן אנט . וועל איך זייא היינטיגען מאהל לאזין . האט דער קיסר זייא גילאזן אונ איז אונעק גינאנגען . האבען זייא גישפרינגען אונ האבען גיגעסין אונ גיטרוקען אונ האבען אן גיצונדען אזו פיל ליכט . אז דיא מענטשין וואס זענן גינען ווייט פון שטאט אפהים שבת זונטי טווענד איילין האבען גיקענט זענן דיא צורות פון ווערע פינגערלאך פון דיא ליכטיגקייט וואס איז גינען אין שטאט . האט דער קיסר גינאנט דיא יודין פרייען זיך ווס איך בין אונעק גינאנגען פון זייא : איז ער צוריק גיקופען אויף זייא . רבי אסי זאגט דריי טאהל דונדערט טווענד זעלנער מיט ארום גיצונדענע שווערדין זענען אריין גינאנגען אין מדר מלכא . אונ זייא האבען גייהרגט אין דיא יודין דריי טעג אונ דריי נעכט אין איין זייט שטאט . אונ אן דיא אנהערע זייט שטאט המ מען גימאכט דרונגהט אונ מען האט גיטאנצט . אונ דיא מענטשין פון דער זייט שטאט האבען זיט גיוואקסט וואס עס מדהט זיך אין די אנהערע זייט שטאט : אזו גרוים איז די שטאט גינען :

יד בלע . אין פאק שמיים נאט האט פאר דארבין אונ האט זיט רחמנות גיהאט אויף די אקע וואהנג פון יעקב . אז רבין איז גיקופען המ ער גינאנט פון רבי יוחנןס וועגן דאס מיינט מען דיא זעכציג רבוא וצריבא איז זעקן טווענדא שטעט וואס גיאי חכמה המ גיהאט אויף דעם בר הקלף ווארום

האני . מין מכלל הוא נמכרת ע"ז : האם
 חלה . בר סתק : משקיהו . דלמדיהו
 ע' רבוא מירוח כיו ככר סתק והא לעו מהוין
 אפילו כ' רבוא קום : גמלא . דלמדיהו בלע"ז כמו
 גמלא מסתק : אין עורו מהוין חת ככר . מסבסבס
 הוא כוון ואין יכול נחור ולכסוחו ככ' :
 דמיע לוי . מכ מעשיסס חס דקוסק חס רשעים :
 נלרוס ותרופסו . מלופס סעיר : סכססס .

מן שחלים כפר דכריא א"ר יוחנן שהיו נשותיהם יולדות זכרים תחלה ויולדות נקבות
 באחרונה ופוסקות . אמר עולא לרידי חויה לי ההוא אתרא ואפילו שתק רבוותא קני לא
 פהוין א"ל ההוא צדוקי לה' הנינא שקורי משקריה א"ל (דמל ינ) ארץ צבי כתיב בה סה
 צבי זה אין עורו סחוק את בשרו אף א"י . בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין
 עליה גמרא :

מן רב מניומי בר חלקיה ורב חלקיה בר טוביה ורב הונא בר חייה הוו יתבי נבי הרדי
 אמרי איכא דרמיע ליה מלתא ככפר סכניא של מצרים לימא פתח חד מינייהו
 ואמר טעשה בארום וארוסתו שנשבו לבין הנכרים והשיאום זה לזה אמרה לו בבקשה
 סמך אל תנע בי שאין לי כתובה סמך ולא ננע בה עד יום מותו וכשמה אמרה להם
 כפרו לזה שפספס ביצרו יותר מיוסף דאילו ביוסף לא הוה אלא הדא שעתא
 והאי

וארום רב יהודה קמ נזאנמ רב אמי האמ נזאנמ ועכצני רבוא שפעם האמ ינאי סתק ניהאם אוף
 לעם בר סתק . און אין קערער שפאמ אין גינען מענמשין א"י פיל וי"א . עם אין גינען די יודין חס
 זענען ארום פון מצרים . נאר אין רביי שפעם אין גינען מענמשין צוויי מאל און פיל ווי די יודין וואס
 זענען ארום גינאנגן כון מצרים . דס זענען די רביי שפעם . כפר ביש . כפר שחלם . כפר דכריא .
 פאר ווס קמ מען גירופען די שפאמ כפר ביש . וייל וי"א זענען גינען שלעכטע מענמשין : אז עם
 אין גיקומען אפערער מענמש : פלעגט קיינער אים ים אריין געזען אין שטוב צום געקומען .
 כפר שחלים קמ מען גירופען . וייל וי"א האנדיל אין גינען מיט שחקים . דס אין אסין עסין . כפר
 דכריא פו וואס האמ מען גירופען . האמ רבי יוחני נזאנמ וייל וי"א זענען גינען פלעגן גינאנדין
 צו ערשט זכרים דער נאר גקבות : און פלעגן שוין גיט מער האפען קיין קיינער . ענדא האמ
 נזאנמ איך האב גינען לעם ארום בר סתק . אפילו ועכצני רבוא שפעם זאלה קען ארום האמ
 גיט שפען . אפיקורוס האמ נזאנמ צו רבי תנינא איר זאנמ לינען . איר זאנמ אז אויף לעם ה'
 סתק אין גינען ועכצני רבוא שפעם . אפילו ועכצני רבוא שפעם קלאה קען אויף הארמין גיט שפען .
 האמ רבי תנינא נזאנמ צום אפיקורוס ביי ארץ ישראל שמיים ארץ צבי . דיא לאנד אין אז וי"א
 אהערש . אז וי"א דער הערש אז קען ציהמ אראפ פון אים דיא פעל . און קען זאל וועלן די פעל
 צוריק ארויף ציהען אויף אים . וועט מען גיט קענען . וייל דיא פעל ווערט פאך אין גינען און
 קלענער . אז אין ארץ ישראל . ווען דיא יודין זענען גינעסן אף איר . אין וי"א גינען גרייט . און
 אז דיא יודין זענען גיט אף איר אין וי"א אינגינצוין גינארין :

מן רב מניומי בר חלקיה און רב חלקיה בר טוביה און רב הונא בר חייה זענען גינעסן
 איינער געבין אנדערין . האפען וי"א נזאנמ אויב איינער פון אונז ווייס עפעס צו דער צילען פון
 דעם נארף סכניא של מצרים . זאל דער זאגן . האמ איינער אן יהודיען צו אגיין . עם קמ
 גימאפען אסתן און אפלה זענען גיפאנגען גינארין צווישען גוים . האפען דיא גוים גינאמ לעם
 נסן ע' זאל סתנה האבין מיט דיא פלה . נאר דער בתרונה האמ דיא פלה נזאנמ צום נסן
 איך געט דיה דוא זאקמט מיך גיט אן ריען . ווארום איך האב גיט קיין כתובה פון דיר . און
 דער סאן האמ איר גיט אן גערירט בוי ער אין גישטארבן . און אז ער אין גישטארבן האמ
 דאס ווייב נזאנמ צו דיא תבמים איר מענט אים מספיד ויין . ווארום ער האמ זיך גישטארבן האמ
 אויף דעם נצח דכע . קער וי"א יסף . ווארום יסף האמ זיך גישטארבן אויף זיין זיך דכע

הניזקון פרק המישו גימין פירוש קיט

הוא כל יומא ויומא ואילו יוסף לאו בתרא מטה והאי בתרא מטה ואילו יוסף לאו אשתו והאי אשתו פתח אידך ואכר מעשה ועמרו ארבעים מודיות בדינר נחמך השער מודיא אחת וברקו ומצאו אב ובנו שבאו על גערה מאורכה ביה"כ והביאום לב"ד וסקלום וחזר השער למקומו פתח אידך ואמר מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשתו לגרשה והיתה כתובתה מרובה מה עשה הנך וזימן את שושביניו והאכילם והשקם שיכרם והשכיבם על מטה אחת והביא לובן ביצה והטיל ביניהם והעמיד להם עדים ובא לב"ד היה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן ובבא בן בוטא שטו אכר להם כך מקובלני משמאי הזקן לובן ביצה סלד מן האור ושכבת זרע דוהה מן האור ברקו ומצאו כדברך והביאוהו לב"ד והלקוהו והגבו כתובתה כמנו. א"ל [אביי] לרב יוסף ומאחר דהוו צדיקי כולי האי מ"ט איענשו א"ל משום דלא איאבול על ירושלים דכתיב (ישעיה סו) שמחו את ירושלים ונילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה :

אשקא

באר איין מאהל . אג ער האם זיך גישמארקט אויף זיין גיך דרע אלע מאן . אג יוסף איז ניש גיווען מיט פומיפבע אין איין געט . אג ער איז גיווען מיט מיר אין איין געט . אג פומיפבע איז ניש גיווען אויב פון יוסף . אג איד בין גיווען זיין ווייב . באר וייל מיר האבען ניש גיהאט קיין כתובה . דריבער האט ער מיר ניש בועל גיווען . האט דער אנדערער אן גיהויבן צו זא זאגן . אמאל איז גיווען פערציג מאס תבואה פאר אנדערן . איז שיערער גיווארן מיט איין מאס מען האט באר גיגעבן זיין אג דרייסיג מאס פאר אנדערן . האט מען גיוקט פאר וואס איז שיערער גיווארן . האט מען גיפונען אז אפאמער מיט אזוהן האבען בועל גיווען אמידיל אבקה אום יום קפור . האט מען זיין גיבראכט צו בית דין אג מען האט זיי געווארפן מיט שטייגער ביז זיין זענען גישטארבן . איז צדיק ווערנענער גיווארן . אג מען האט ווייטער פאר קויפט פערציג מאס פאר אנדערן . האט דער דריטער אן גיהויבען צו זא זאגן . אמאל האט גיטראפען אמענטש האט גיוואלט גימן זיין ווייב . זיא האט אבער גיהאט ארויסע כתובה וואס האט ער גיטאהן . איז ער גינאנגען אג האט שאר געטין צו זיך זייע גוטע פריינד . אג ער האט זיי גיגעבן עקין אג מדינקען אג האט זיין איינגעשיגרת אג האט זיין געליינט אלע אויף איין געט . וואו זיין ווייב איז גילעגן . אג ער האט גינעמען אויסקל פון אגיי אג האט ארויף גינאמען אויפען געט צווישען זיין ווייב אג דעם גוטען פריינד . אג ער האט גואנט אז דאס איז שכת זרע : אג ער האט גישטעקט עדה אז זיין האבען גיווען דיא שכת זרע . איז ער גיקמען צו בית דין אג האט גואנט אז זיין ווייב האט מונה גיווען מיט דעם גוטען פריינד זייענס . קומט איר ניש אן כתובה : איז דארט גיווען אאלטער מאן פון דעם אלטען שמאים תלמידים . ער האט גיהייסען גבא בן בוטא . האט גבא גואנט צו זיין אזוי האב איד גילערונט פון שמאי הזקן אז עס איז פאר נאמען ווייסקל פון אגיי אויף אקלייד . זאד מען האלטען פייער איבער דיא ווייסקל וועט דיא ווייסקל פאר מדיקנט ווערן אג עס וועט זיך אפ שילין פון דעם קלייד . אג אויב שכת זרע איז פאר נאמען אויף אקלייד . אג מען האלט פון הייבן פייער . ווערנס דיא שכת זרע איינגיוואפט אין דיא קלייד . דריבער קען מען דאך באלד וויסען וואס דאס איז . שכת זרע אדער ווייסקל פון אגיי . האט מען גיפרובט אג מען האט גיווען אז דאס איז ווייסקל פון אגיי . האט מען אים גיבראכט צו בית דין אג מען האט אים גישטאגן מלקות . אג מען האט אפ גינעמען פון אים איר כתובה . אגיי האט גואנט צו רב יוסף אז זיין ווענען גיווען אעקבע גרזע צדיקים . פאר וואס זענען זיין גישטראפט גיווארן . האט רב יוסף גואנט וייל זיין האבען ניש גיטרויערעט אויף ירושלים . אזו ווייא עס שטייט אין פסוק איר זאלט אייך פרייען מיט ירושלים .

איר

סוּרְתָא פִּינ' : גנב. הוֹסֵפִי : קרני מלחמה. רלצ' נייכות קרני ומהלכיס לליכס בני נחלם : ושנת חלמי קרובס סופס. לים : פקעת ידים. עס מרוב : ואלה דם. מהינני כוונת : על זכרי. ס יסידע ספין סהנכוס עלי יכוסם כמלס יולס ססססססס ס ליוולס ועסולס אלס

מז אשקא דריספך חרוב ביתר דהוו נהיגי כי הוה סתילוד ינוקא שתלי ארזא ינוקתא שתלי

תורניתא וכי הוה סנסבני קייצי להו ועבדי להו נננא יומא חדא הוה קא הלפא ברתוי דקיסר איתבר שקא דריספך קצו ארזא ועיילו לה אתו נפול עלייהו כחונהו

אתו אמרו ליה לקיסר סרדו כך יהודאי אתא עלייהו (ליכס כ) גרע בהרי אף כל קרן ישראל א"ר וירא א"ר יוהנן אלס' אלף קרני מלחמה שנכנסו לכרך ביתר בשעה שלכדוה והרגו בה אנשים ונשים וטף עד שהלך דמם ונפל לים הגדול ושטא האמר קרובה היתה רהיקה היתה מיל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שני נחלים בבקעת ידים אחד מושך אילך ואחד מושך אילך ושיערו חכמים שני חלקים מים ואחד דם במתניתא הנא שב. ה ינים בצרו אומות העול. את כרמיהם מרמס של ישראל בלא זבל :

(פ"ג) ין א"ר הייא בר אבין א"ר יהושע ין קרחה סח ליזקן א' מאנשי ירושלים בבקעה זו הרג נבחראין רב שבחים מאתים ואחת עשרה רבוא ובירושלים הרג צ"ד רבוא על אבן ארת עד שהלך דמן וננע בדמיו של זכריה לקים מה שנאמר (סוטה ד) ודמים

אמר זאליט אייה פריעון מיט איר ומיט ירושלים אלע וואס האפען איר רוב. איר זאליט אייה פריעון אפרייד מיט ירושלים אלע וואס האפען גיטריעקט אויף איר :

מז אשקא דוקא אונאנט פון אונאנין איז תרוב גינארין דיא שטאט בייטר. בייא זייא איז גינען דר מנהג אז עס פלעגט גיבארין ווערין אינגעל פלעגט מען פלאנען אפענענבוס אוקר. אז אמי דיי פלעגט גיבארין ווערין פלעגט מען פלאנען אפויס אנקבה. און אז אהתן מיט אפכה פלעגן תרובה האפען. פלעגט מען אפ האקין דיא צוויי בויער און מען האט גימאכט פון זייא ארופה. אפאהל איז גיבארין דיא מאכער פון קיסר. איז צו פראקען גינארין אונאנט פון איר וואנין. האט מען אפ גימאכט אשטיקל פון אפענענבויס און מען האט אריין גינעצט אין איר וואפען. ועגען דיא יודין ארוף גיפאלען אויף איהע פער נפע און האפען. זייא גישלאגין. ועגען זייא גיקומען צום קיסר און האפען וואנט דיא יודין ווילען דיה גיט דיען. אז דער קיסר גיקומען אויף זייא. עס שטייט אין פסוק ער האט פר שנימען מיט פעס. די גאנצע שטאקייט און שיינטייט פון יודין. כפי וקרא הט גוי נט אז כפי אפא האט גאנט פון רבי יודקום וועגין דאס מינט מען דיא אפצין מוענד עלצפע פון דעם תל ונוס פלאזין מיט סרומיימען דאס חיל זאלין דך פרוואקלען וואס ועגען אריין גינאנען אין דיא שטאט בייטר ווען מען האט איר איין גינעמען און זיי האפען דאמס גיברית סאנצלייט און ווייער און קליינע קינדער פון דיא ברוז איז גינאנען צום זם גדול און אריין גינאפען גינארין אין זם. מאכער וועסטו וואנין אז פון דיא שטאט בייטר צום זם נקדק איז גאנט. גיין. עס איז ווייט אהתום שבת. צוויי מוענד אילין. מיר האפען גיקערונט כפי אליעזר הגדול זאנט צוויי שטיקען ועגען דא אין דעם ארט פקעת ידים. דיא וואכער פון איין שיה ציהט דך אין דעם זייט. און די וואכער פון אגעריין שיה ציהט דך אין איין אנהער זייט. האפען די חכמים ברעכינט אז אין לערער שיה איז דא צוויי שייט וואכער און איין טייל ברוז. אין אפרייתא האפען מיר גיקערונט ויפען יאתר האפען דיא פעלקער געמיסט ווערעט פעלדער און וויין גערמער מיט יודישג בלוט אן סיקס :

ין אמר רבי תימא בר אבון דם גאנט פון רבי יהושע פון קרחה וועגין אאלמער סאן פון דיא סענטשין פון ירושלים האט מיר וואנט אין דעם פאהר האט נבחראין רב מפחים גיברית צוויי ווערעט מיט עקף רבוא ואריבא איז צעהן מוענדו יודין. און אין ירושלים האט ער גיברית מיר און גינעצט רבוא יודין אויף איר שטיין. פון ווער בלוט איז גינאנען און האט אן גיטרם

א"ר"ם בדמים נגעו. אשכחיה לדמיה דזבוריה דהוה קא פרתח וסליק ואמר להו מאי האי אכרו לו דם זבחים דאשתפוך אייתי דמא ולא אירמי אמר להו אי אמריתו לי כושב ואי לאו כסריקנא לבשרייכו בכסרקי דפרולא.

אמרי ליה מאי נימא לך נביא הוה בן דהוה קא מוכח לן בכילי דשכיא קמינו עלויה זקמלינן ליה והא כמה שנין דלא קא נייח דמיה. אמר להו אנא ספייסנא ליה אייתי ס: הדרי גדולה ומנהדרי קטנה קטיל עלויה ולא נח בחורים ובתולות קטל עלויה ולא נח אייתי תינוקות של בית רבן קטל עלויה ולא נח. א"ל זכריה וזכריה טובים שבהם אבדתי גיחא לך ראבדינהו לכולהו כדאמר ליה הכי נח. בההיא שעתא הרהר תשובה כדעתיה פמר וכה (יהם) [אם] על נפש אחת כך ההוא נברא דקטל כל הני נשכמתא על אחת כמה כמה ערק אול שרר [שטר] פירשתא בביתיה ואייגרי. הנא נעמן גר תושב היה נבזיראך גר צדק היה. סבני בניו של הכן למדו תורה בבני ברק. סבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים. סבני בניו של סנחרב למדו תורה ברבים מאן אנון שמעיה איבטליון

דיא בלוט פון זכריה הנביא. צוא מקנים ויין וואס עס שמיים אין פאסק בלוט צוא בלוט האבען אן גערייט: נבזיראך ה' גיפונען דיא בלוט פון זכריה קאכט ארויף אין דיא הייך. האט נבזיראך גיפאעט פיי דיא יודין ווס אזי דאס פ' אבלוט. האבען דיא יודין גואנט צוא אים דאס אזי דיא בלוט פון קרבנות וואס אזי אויס גינאסען גינארין. האט ער גיבראכט בלוט פון ב'המות אונ האט אריין גינאסען אין דיא בלוט. אונ דיא בלוט אזי ניש געשווינגען גינארין. האט נבזיראך גואנט צו דיא יודין אויב איר וועט מיר וואגן וואס דיא בלוט אזי. איז ניש. אונ אויב איר וועט ניש וואגן וועל איר בייסען אייער פלייש מיט איינערע קאפען. האבען די יודין גואנט צו נבזיראך וואס זאלן מיר דיר וואגן. אנביא אזי גינען פיי גונו וואס ער פלעגט אונו שטראפן מיר זאלן פרום ווערן. זענען מיר אויף גישטאנען אויף אים אונ מיר האבען אים גיברעה. אונ דאס אזי שוין פיל יארה אונ דיא בלוט רודט ניש. האט נבזיראך גואנט צו דיא יודין איר וועל אים איבער געמיין. האט ער גיבראכט דיא סנהדרה גידיה וויין אונ זיגעני בייניש אונ דיא סנהדרה קטנה ודריי אונ צוואנציג בייניש. אונ האט וויא גידיהת אויף דיא בלוט. אונ זי בלוט האט ניש גירעה. מען האט גיבראכט בתערים אונ בתולות אונ מען האט ווי גידיהת אויף דיא בלוט. אונ דיא בלוט האט ניש גירעה. מען האט גיבראכט קליינע ק נדיע פון תוך אונ מען האט וויא גידיהת אויף דיא בלוט. אונ דיא בלוט. אונ דיא בלוט האט ניש גירעה. האט נבזיראך גואנט צו די בלוט. זכריה וסריה דיא בעסאע פון דיא יודין האב איר שוין גידיהת. די וויקטט איר זאך אקע הרגנן. וויא נבזיראך ה' אונ גואנט אזי דיא בלוט פאלד שטיל גינארין. אין דער צייט האט נבזיראך ניש אכט תש בה צו טאהן. ער האט גואנט. מאנאך דיא יודין ווס וויא האפען נאר גידיהת אין סענשאט. זענען וויא אונ גישטראפט גינארין. איר וואס איר האב גידיהת אונ פיר סענשאט וועל איר ד' גענוים נישטראפט ווערן. איז נבזיראך אנטלאפען אונ האט געשריפען אפריף אהיים וואס מען זאל טאהן מיט ויין פאר מענן. אונ ער הט זיך פגיר גינען: מיר האפען גילערונט געמן האט זיך נאר פגיר גינען ער זאל ניש דינען עבדיה זכה. אבער דיא מצות פון דער תורה האט ער ניש געהיט. אונ נבזיראך האט זיך פגיר גינען אונ איז גינארין איד אונ וויא אקע יודין. דיא אייניקלאך פון הסן האפען זיך פגיר גינען אונ האפען גילערונט תורה אין בני ברק. דיא אייניקלאך פון סיסרא האפען זיך פגיר גינען אונ האפען גילערונט תורה מיט קינדער אין ירושלים. דיא אייניקלאך פון סנהריב האפען זיך פגיר גינען אונ האפען גילערונט תורה מיט פיל סענשאטין. ווער זענען גינען די אייניקלאך פון סנהריב וואס האפען זיך פגיר גינען. דס אזי שפעיה אונ אבטליון. אויף דיא בלוט פון זכריה

למה סגנו. על חלקת ארץ חלקה של יבנה נאמן
 כי היה דמו של זכריה על חלקה של חלמה ולא נכלל :
 למה. כשישנה כסגנונו :
 קול קול. למה וכי עולם מעוקב להא יתח
 נכחולא מפלג וו של ביתר : והיו דל"ר
 לאמר. כל דלמריק לעיל ש"י לשון סרע הכנ
 סביו וסגנו כמה נכסות : בתרחו לישן.
 במרינה לשון כמו אל תחאר : שוט לשון. שנט
 מכח :

ואבטליון והיינו דכתיב (יחזקאל כו) ונתתי את דמם על
 צחיח סלע לבלתי הכסות :

(כרמשים כו) יח הקור קול יעקב והידים ידי עשו
 הקול זה אדריינוס קיסר שהרג

באלכסנדריא של מצרים ששים רבוא על ששים רבוא
 כפלים כיוצאי מצרים קול יעקב זה אספסינוס קיסר
 שהרג בכרך ביתר ת' רבוא ואמרי לה ארבעת אלפים

רבוא. והידים ידי עשו זו המלכות שהחריבה את בתינו ושרפה את היכלנו והגליהנו
 מארצנו. ד"א הקול קול יעקב אין לך תפלה שמועלת שאין בה מורעו של יעקב והידים
 ידי עשו אין לך מלחמה שנוצחת שאין בה מורעו של עשו והיינו דא"ר אלעזר (ל"ז ס')
 בשוט לשון ההבא בחרחורי לשון תחבא :

יח אמר רב יהודה אמר רב מ"ד (ספסי ק"ז) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו
 בזכרנו את ציון מלמד שהראהו הקב"ה לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית
 שני חורבן בית ראשון שנא' על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בית שני דכתיב
 (סג)

זכריה שמיים אין פסוק איה וועל געבין זייער בקום אוף אסרנקענעם שמיין. דיא בלום זאל
 גיט צו גינדעקט ווערין. זיא זאל גיט איין גיואפט ווערין :

יך הקול. אין פסוק שמיים דך קול איז פון יעקב און דיא הענט ווענען פון עשו. דם
 מיינט מען יצחק האט גיוואוסט דורך זיינע נביאות און ער האט גיהערט דם געוויין פון יעקב
 ווס ער וועט אמאאל וויינען דורך דיא הענט פון עשו. דורך אנדריינוס קיסר וואס ער האט
 גיזיגט אין אלכסנדריה פון מצרים הונדערט מיט צוואנציג רבוא יודין. צוויי מאהל אזו פיל ווי
 עס ווענען ארום גיגאנגען פון מצרים. נאך האט יעקב געוויינט דורך אספסינוס קיסר וואס ער
 האט גיזיגט אין דיא שטאט ביתר פיר הונדערט רבוא יודין. אנדערע זאגן פיר טווענד רבוא
 יודין. דיא הענט פון עשו וואס האבען גימאהן. דאס מיינט מען דיא מדינה ווס הם חרוב גמאכט
 אונזער בית המקדש און הם פר ברענט אונזער היכל און האט אונז פר מריבען פון אונזער לאנד.
 נאך הם מען גינערוינט דעם פסוק הקול קול יעקב. אלע תפלות פון אלע מענטשן העלפין
 גיט. סידין דיא קינדער פון יעקב. דיא יודין. געמיין אויף מיט דיא תפלה : ווערט מען
 גינענפערט. און אין פסוק שמיים ויתרים ודי עשו. די הענט ווענען פון עשו. אז מיר זעהן אפאלק
 הם איין גינומען אמלחמה. דאס איז ווייל צוויישען דעם טיל ווענען גיווען דיא קינדער פון עשו.
 ווייל דיא קינדער פון עשו האבען מיט גיהאלפען צו דער מלחמה. ווס מען הם פרייער גואנט אז
 דורך דיא לשון דעם פון בר קפצא איז חרוב גיווארין דער בית המקדש. און עס ווענען
 גיזיגט גיווארין אזו פיל טווענדער יודין. דאס איז אזו וויא רבי אקענד האט גואנט. עס שמיים
 אין פסוק אז דער צונג שקאנט ואלסטו דיה געהאלטין. דם מיינט מען ביי די קריג פון צונג. אז
 מענטשן קריגען און היידין איינר אויף דעם אנדערין. זאקסטו דיה געהאלטין. ווארום דם גרעסע
 שקעקין קומט ארום פון לשון דעם :

יח אמר רב יהודה הם גואנט פון רבם וועגין עס שמיים אין פסוק ביי דיא מייבען פון
 בבל דארט ווענען מיר גינעמען און מיר האבען גיוויינט אז מיר האבען דער מאנט דיא שטאט
 ציון. דער פסוק דער ציילט אונז אז גאט האט געווען צוא דוד המלך דעם חורבן פון ערשטין
 בית המקדש און דעם חורבן פון אנדערין בית המקדש. אויף דעם חורבן פון ערשטין בית
 המקדש שמיים אין פסוק בייא דיא מייבען פון בבל דארט ווענען מיר גינעסין און מיר האבען
 געוויינט. ווארום דער ערשטער בית המקדש איז חרוב גיווארין פון בבל. אויף דעם חורבן
 פון אנדערין בית המקדש שמיים אין פסוק גאט דוא ואלסט גידיינקין צוא דיא קינדער פון
 ארום

(סס) וזכור ה' לבני אדום את יום ירושלים האומרים לזקן. ילדים למשכך זכור וילדות לפגשים: כסן. ערו ערו עד היסוד בה. אמר רב יהודה אמר שמואל בין שן טעיקון: שרדן נכך. להשמיט ואין קלון מרובה כקלון שלם: זו אשה. הורגו כל ואי תימא רבי אמי ואמרי לה במתניתא תנא מעשה

בר' מאת ילדים וילדות שנשבו לקלון הרגישו בעצמם למה הם מתבקשים אמרו אם אנו טובעים בים אנו באים להי העוה"ב דרש להם הגדול שבהם (סס סח) אמר ה' מבשן אשיב אשיב כמצולות ים מבשן אשיב מבין שיני אריות אשיב כמצולות ים אלו שטובעין בים כיון ששמעו ילדות כך קפצו כולם ונפלו לתוך הים נשאו ילדים ק"ו בעצמם ואמרו מה הללו שרדכן לכך כך אנו שאין דרכנו לכך עאכ"ו אף הם קפצו לתוך הים ועליהם הכתוב אומר (סס מד) כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. ורב יהודה אמר זו אשה ושבעה בניה אתיוהו לקמא קמיה דקיסר אמרו ליה פלה לעבודה זרה אמר להו כתוב בתורה (שמוס כ) אנכי ה' אלהיך אפקוהו וקטלוהו אתיוהו לאירך לקמיה דקיסר אמר ליה פלה לעבודה זרה אמר להו כתוב בתורה אפקוהו וקטלוהו (סס לד) לא תשתחוה לאל אחר אפקוהו וקטלוהו לאירך אמרו ליה פלה לעבודה

זרה

אדום דעם טאג וואס וי"א האבען תרוב גימאכט ירושלים. וואס וי"א האבען גואגט איינער צום אנדערין מען זאל וויסן מאבען ירושלים גיז צום פוראמענט. ווארום דער אנדערער פיה המקדש איז תרוב גינארין פון אדום. רב יהודה דעם גואגט פון שמואלס וועגן. אנדערע זאגן דאס דעם רבי אמי גואגט. אנדערע זאגן דאס האט מען אין אפריקא גיערונט. עס האט אסאך גימראפען אז פיר הונדערט יונגע קינדער זכרים און נקבות זענען גיפאנגען גינארין מען זאל מיט וי"א מונה ויין. און מען האט וי"א געפירט אין אשיף אויף דעם ים. פאדערניג אויף דעם ים האבען וי"א פאר שטאנען צו וואס מען פירט וי"א. האבען דיא קינדער גיפאנען איינער פיי דעם אנדערין אויב מיר וועלן אונז דער מריינקען אין ים. וועלן מיר קענען האבען עולם הבא. דעם דער ערשטער קינד פון וי"א גירדשט. עס שטייט אין פסוק נאם האט גואגט מבשן אשיב אשיב כמצולות ים. מבשן אשיב איז מיינט. מבין שיני אריות אשיב. אפילו דער מענטש ווס איז צוריקען גינארין פון דיא ציין פון אלייב. וועט ער אויף קומען צו עולם הבא. אשיב כמצולות ים. אפילו דער וואס ווערט דער מרונגקען אין דיא מיר פון ים. וועט ער אויף קומען צו עולם הבא: וי"א דיא מירדאך האבין דאס גיהערט. זענען אקע גישפרונגען אין ים און זענען דער מרונגקען גינארין. האבין דיא זכרים גואגט מאדאך דיא מירדאך וואס זענען בשאפן גינארין מען זאל וי"א בועל ויין. האבין גיט גינאקט מען זאל מיט וי"א מונה ויין. מיר וואס זענען גיט בשאפן גינארין מען זאל אונז בועל ויין. געוויס אז מיר דארפן גיט וועלן מען זאל מיט אונז מונה ויין. זענען דיא זכרים אויף אריין גישפרונגען אין ים און זענען דער מרונגקען גינארין: אויף וי"א זאגט דער פסוק כי עליך הורגנו כל היום אויף דיר גאט ווערין מיר גיהרגת אגאציין טאג מיר זענען גירעכונט אזוי ווי"א דיא שעפסין צום שעכטין. רב יהודה זאגט דער פסוק כי עליך הורגנו מיינט דיא אשה מיט אירע זיבען קינדער. מען האט גיבראכט דעם ערשטין קינד פאר דעם קיסר. האט מען גואגט צום קינד דין דיא עבודה זרה: האט דער קינד גואגט צו וי"א עס שטייט אין דיא תורה איה בן דיין גאט. האט מען אים ארויס געפירט און מען האט אים גיהרגת. דער נאך האבן מיי גיבר גט דעם אנדערין קינד פאר דעם קיסר. האט מען גואגט צו אים דין דיא עבודה זרה. האט דער קינד גואגט צו וי"א עס שטייט אין דער תורה דו וואקמט גיט גאבין קיין אנדערע געשער פאר מיר. האט מען אים ארויס געפירט און מען האט אים גיהרגת. דער נאך האט מען גיבראכט דעם דריטען קינד פאר דעם קיסר. האט מען גואגט צו אים דין דיא עבודה זרה. האט דער קינד גואגט

כיום : האמת . יתה : נכונות . מהוה : פירושו טעם כי כדו שפיר נלמד מהכרח לו : סוממא דמלכא . שולמות סמך קבל עליו לשפוט

זיה א"ל כתוב בתורה (סס כג) זוכה לאלהים יחרם אפקוהו וקטלוהו אתוהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודה זרה א"ל כתוב בתורה (דנכס ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אפקוהו וקטלוהו אתוהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודה זרה א"ל כתוב בתורה (סס ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ סתחת אין עוד אפקוהו וקטלוהו אתוהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודה זרה אמר להו כתוב בתורה (סס כז) את ה' האמת היום וגו' וה' האמידך היום כבר נשבענו להקב"ה שאין אנו מעבירים איתו באל אחד ואף הוא נשבע לנו שאין מעביר אותנו באימה אחרת א"ל קיסר אשדירך גושפנאקא וגחין ושקליה כי היכי דלימרו קבל עליה הורמנא דמלכא אמר ליה הבל עליך קיסר חבל עליך קיסר על כבוד עצמך כך על כבוד הקב"ה עאכו"י אפקוהו למקטליה אמרה להו אימיה יהבוהו נהלי ואינשקיה פורתא אמרה להו בני לכו ואמרו לאברהם אביכם אתה עקדת מוכח אחד ואני עקדתי שבעה מוכחות אף היא עלתה לנג ונפלה וסתה יצתה בת קול ואמרה (הטלס קיג) אם הבנים שפחה ריב"ל אכר

צו וי"א עם שטייט אין ד"א תורה דו זאלכט ד"ה נ"ט בוקין צו איין אנדער נאט . האט מען אים ארויס געפירט אונ מען האט אים גיהרגט . דער נאך האט מען גיבראכט דעם פערטן קינד פאר דעם קיסר . האט מען גזאגט צו אים דין ד"א עבודה זרה . האט דער קינד גזאגט צו וי"א עם שטייט אין ד"א תורה דער וואס שעקט צו ד"א עבודה זרה זאל פארנוקט ווערן . האט מען אים ארויס געפירט אונ מען האט אים גיהרגט . דער נאך האט מען גיבראכט דעם פינפטן קינד פאר דעם קיסר . האט מען גזאגט צו אים דין ד"א עבודה זרה האט דער קינד גזאגט צו וי"א עם שטייט אין ד"א תורה הערט איר יודין נאט איז אנדער נאט אונ ער איז איינער . האט מען אים ארויס געפירט אונ מען האט אים גיהרגט . דער נאך האט מען גיבראכט דעם זעקסטן קינד פאר דעם קיסר . האט מען גזאגט צו אים דין ד"א עבודה זרה . האט דער קינד גזאגט צו וי"א עם שטייט אין דער תורה דו זאלסט היינט וויסען אונ דו זאלסט צוריק קערן צו ביין בארן אז נאט איז א"אט אויף דעם הימל פון היבין אונ אויף דער ערד אונטען איז מער קיין נאט איז נ"א . האט מען אים ארויס געפירט אונ מען האט אים גיהרגט . דער נאך האט מען גיבראכט דעם זיבעטן קינד פאר דעם קיסר . האט מען גזאגט צו אים דין ד"א עבודה זרה . האט דער קינד גזאגט צו וי"א עם שטייט אין דער תורה דו האסט היינט געוויבט נאט . אונ נאט האט היינט ד"ה גילויבט . מיר האבן גישוואן ין צו נאט אז מיר זאלן אים נ"ט אום מאהשין אויף קיין אנדער נאט . אונ נאט האט גישווארן צו אונ אז ער זאל אונ נ"ט אום מאהשין אויף קיין אנדער פאנק . האט דער קיסר גזאגט צום קינד איך וועל אראפ ווארפן מיין פינגערל וואס אויף ד"ם פינגערל איז דא סוין צורה . אונ דו וועסט ד"ה איינגייען אונ וועסט געמען דעם פינגערל . וועט מען זיגן אז דו האסט געזען אויף ד"ה מיין גינעל-גנטיג אונ דו בוקסט ד"ה צו מיר וועסטו מ"ה שוין פאנגן אונ וועסט ד"ה בוקן צו ד"א עבודה זרה אויף . האט דער קינד גזאגט צום קיסר ווי"א אויף דיר קיסר . ווי"א אויף דיר קיסר . אז דו זאלנסט אזוי קיל אויף ביין כבוד ווי"א פיל דארף איך זארגן אויף דעם כבוד פון נאט . האט מען אים געפירט צום הרגנן . האט ד"א מוסר צו וי"א גזאגט נ"ט מיר אים איך וועל אים אפיקט קושען . האט ד"א מוסר גזאגט צו אירע קינדער . טיינע קינדער גייט זאגט צו אייער פאטער אברהם דו האסט געזאגט שעקטן נאר איין ווען פון נאטס וועגן . אונ איך האב גישאכטן ויפען ויך פון נאטס וועגן . אונ ד"א מוסר איז צוריק געאנגען אויף דעם באך אונ איז אצראם געפאלן אונ גיטארגבין . איז ארויס געאנגען אקיל פון הימל אונ דאט גזאגט ד"א מוסר מיט ד"א קינדער וועגן ד"ה פרייען רבי יהושע בן גוי האט גזאגט דער פסיק פ"י על"ה הורגנו מיינט

מלוח : זו מילת . הורגנו כל היום דמתינ דמיס :
 כל משחיתים . סמח ויחבנו בנרנו : ור"ל . דשם
 זמירות נעוים מפני שמסוכן לקפון עליו :
 קאוי תפילין . דסוכי תפילין הון מן ברעש קריס
 קאוי כדאמר' במ"ס סוכס אווחו כדעוים וליס
 אווחו בקליפה : ולא פליגי . רבב בר בר ה.כ. ורפי
 ימלי ומתקיהא : דדרעא . מ' סלס ורעישא ססס
 גדולים ד' בחוס בכל קליפה סוי ג' זמני מ' סלס
 ואס פאזר ד' לא סוי סביח אחד של זכוע גדול
 מחדה מנתי סרלס לפי סבין כל ארבע פריסוס
 בביס אחד ובעל ראש פרעס סהח בביס אחד ומ"ס
 דפוס של רחם מתוך סרניך להנך הכסוס ולהוס
 ריוח בביסס זקנועוס על מוסב אחד סוכך סמוכ
 להוס רבב וסוי על אחד ג' סריוס : ד' קין .
 נמוכ

זו מילה שניתנה בשמיני רבי שמעון בן לקיש אמר
 שאלו תלמידי החכמים שמראין הלכות שהיטה בעצמם
 דאמר רבא כל מצלי ליהווי אינש בנפשיה בר משחיטה
 ור"א . רב נחמן בר יצחק אמר אלו תלמידי החכמים
 ששמתין עצמן על ר"ת כר"ש בן לקיש דארשב"ל
 אין ר"ת סתקייסין אלא במי שכמית עצבו עליה שנא'
 (מדנני יס) יאת התויה אדם כי יסות באהל :

(דף נט) כ אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ארבעים
 כאה קצוצי תפילין נמצאו בראשי
 דרוני ביתר ר' ינאי ברבי ישמעאל אמר שלש קופות
 של ארבעים ארבעים סאה בסתניתא תנא ארבעים

קופות של ג' ג' סאין ולא פליגי הא דרישא הא דררעא אמר רבי אסי ר' קבין מוח
 נמצאו על אבן אחת עולא אמר מ' קבין אמר רב כהנא ואיתימא שילא בר מרי מאי קראה
 (הכלים קלו) בת כבל השדה אשרי שישלם לך וגו' אשרי שיאחו ונפץ את עולולך
 אל הסלע (פ"כ ד) בני ציון הוקרים הכסלאים בפו מאי מסולאים בפו אולימא דהוו מתפי
 בפיוא

דיא כצוה פון מיקה וואס דאס קינד ווערט גימל'ת דעם אכטין מאן עס איז דאך אפגה מאטער
 וועט ער שטארבען . רבי שמעון גין לקיש וואגט דער פאך פי עליה הורגנו מינג דיא תלמידי
 חכמים וואס ווייזן אויף זיך דיא דינים פון שחיטה . ווארום רבא האט גואגט אלץ מע
 אפגעשט ווייזן אויף זיך גאר נישט וויא מען שעקט אונ ניש קרעץ . ווארום שעקטין קען
 אפאדל ויין עד זאל זיך אייני גיידן אין האלדז . אונ קרעץ איז אויך אפגה עס זאל קאמען
 אויף אים . פון דעסמנוועגן פרייענען דיא תלמידי חכמים זיך אליין אין אפגה . אונ ווייזן אויף
 זיך וויא אזוי מען שעקט . צו לעגען דעם דין פון גאטס וועגן . רב נחמן בר יצחק וואגט דער
 פאך פי עליה הורגנו מינג דיא תלמידי חכמים וואס וויא מיישן זיך פון וועגן דיא תורה .
 אזוי וויא רבי שמעון גין לקיש האט גואגט דיא תורה האלט זיך גאר בייא דעם מעגשט וואס
 מייש זיך פון וועגן איר . אזוי וויא עס שייט אין פאך ואת התורה אדם פי ימות פאהל דיא
 תורה האלט זיך גאר בייא דעם מעגשט וואס בייא אים איז רעכט צו שטארבן אין בית המדרש
 וועגן איר :

כ אמר רבה בר בר רנה האם גואגט פון רבי יתהוס וועגן פערציג סאם מיט פארין
 תפילין האט מען גיפונען אויף דיא קעפ פון דיא גיהר'תע סעגשין וואס מען האט גיבר'ת
 אין ביתר . רבי ינאי פריפי לשמעאל וואגט דריי קאסטנים וואס אין יערער קאסטין איז גיזען
 פערציג סאם מיט פארין תפילין . אין אפרייתא האבען מיר גילערונט פערציג קאס זיגס אין יערער
 קאסטין איז גיזען דריי סאם מיט פארין תפילין . וואגט דיא גמרא רבה מיט רבי ינאי אונ סיי
 דיא פרייתא קריגען ניש . ווארום רבי ינאי מיט דיא ברייתא איז איין רעכענונג . אונ רבה
 מיט זייא קריגען אויך ניש . ווארום רבה שמועשא פון דיא תפילין וואס אויף דיא האנט .
 ווייל זייא וועגן קליין דריבער איז פון זייא גאר דא פערציג סאה . אונ רבי ינאי מיט די ברייתא
 שמועסן פון דיא תפילין וואס אויף דעם קאפ . ווייל זייא וועגן גדלים פאר געסן זייא דריי סאל
 פערציג סאה . רבי אסי וואגט פיר קבין מוח וסארף פון קאפו האט פון גיפונען אויף איין שמיין .
 וב פונא וואגט אנדערע וואגן שיקא בר מרי האט גואגט דאס ווייזען מיר פון דעם פאך דז
 גז ווייזע פבל וואהל צוא דעם וואס וועט דיר בצאהל'ן פאר דעם שעקען וואס דוא האט
 אונ גיטארן . וואול צוא דעם וואס וועט נעמען וויינע וויינע קינדער אינ ונג צוא שפאלקען
 זיך קאפ אויף דעם שמיין אזו וויא דוא האט גיטארן צוא דיא יודין . אין פאך שייט דיא
 טייערע

בפ' זא והאמרי רבי רבי שילא תרתי מתקלי איסתדי סזי
 נחות בעלמא חדא ברומי וחדא בכולי עלמא אלא שהוי
 כנגנין אתהו ביפזין מעיקרא הוו חשובי דרומאי נקמי
 בליוני דגושפנק' ומשמשי ערסי הו כמאן ואילך מייתי בני
 ישראל ואסרי בכרעי דפורייהו ומשמשי אמר ליה חד
 לחבריה הא היכא כתיבא א"ל (דנריס כח) גם כל חלי

וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת אמר כמה מרחק קנא מדוכתא פלן אמר ליה
 אינגד פוכתא ופלגא א"ל אי מסאי לגביה לא איצטריכי לך. אמר רב יהודה אמר
 שמואל משום רבן שמעון בן גמליאל מאי דכתיב (ויכנ) עיני עוללה לגפשי ככל בנות
 עירי ארבע מאות בתי כנסיות היו בכרך ביתר ובכל אחד ואחד היו בה ת' מלמדי
 תינוקות וכל אחד ואחד היו לפניו ת' תינוקות של בית רבן וכשהיה אויב נכנס לשם
 היו דוקרין אותו בחומריהו וכשגבר אויב וילכדום כרכום בכפריהם והציתום באש :

**כא תר' מעשה ברבי יהושע בן הנניא שהלך לכרך גדול שברומי א"ל תינוק אחד יש בבית
 האסורים**

מיערע קינדער פון ציון המסכאים בפ'ו. וואס מיינט מען המסכאים בפ'ו. ואלין סיר נאגין מען
 מיינט וויא וענעו גיווען ברעקט מיט פו ושייערע גאלדו רבי רבי שילא האבען דאך גואנט צווי
 שטיקער פו אזו גרויס וויא צוויי מאלער דעם אראפ גענידערט אויף דער וועלט. אין שטיק
 איז געבליבען אין רוים. אונ אין שטיק איז געבליבען אין דא גאנצע וועלט. וויא אזוי האבען
 גיקענט זיין דא קינדער ברעקט מיט פו. נאר מען מיינט דא קינדער פון ציון וענען גיווען אזו
 שיי. אז וויא האבען פאר מיאוסט דעם פו. וויא וענען גיווען שענער וויא פו. פריער איידער דער
 בית הקברש איז תרוב גיווארין. פלעגן דא גרויסע לייט פון רוים האלטען אין האנט פריגעראף
 אונ אויף דא פריגער אף אף גיווען שיינע צורות אונ דא ווייבער פלעגן קוקען אויף די צורות
 ווען דא מאנען פלעגן וויא בוועל זיין. וויא זאנען האבען שיינע קינדער. נאך דעם תרפן פלעגן
 וויא בריינגען יודישע קינדער אונ פלעגן וויא צוא בנדען זייא דא פיס פון געזע. אונ דא
 ווייבער פלעגן קוקען אף דא קינדער ווען דא מאנען פלעגן וויא בוועל זיין. וויא זאנען האבען
 אזעלכע שיינע קינדער וויא דא יודישע וענען. דא מלמדים פון רבי שילא האבען גואנט
 איינער צום אנדערן וואו שטייט דא שטיקאף אין דא תורה. האט דער אנדערער גיענפערט עם
 שטייט אין פאק זאקע קראנקייט אונ אלע פבות וואס עם שטייט גיט אין דער תורה וועט זיי אויף
 דאס בריינגען אויף דא יודין. נאר ווייל דאס איז אמיאסא וואך ודייבער שטייט דאס גיט אין דער
 תורה. האט דער חבר גואנט וויא ווייט בין איך פון דעם פאק. האט דער אנדערער גיענפערט
 זביסול. אפלאט. יט אהאדבע בלאט. האט דער חבר גואנט אז איך וואלט גיהאלטען זיי דעם
 פאק וואלט איך דיי. יט גיראפט דא וואלט סיר נאגין. איך וואלט אויך גיוואנט אזו וויא דו.
 רב יהודה האט גואנט פון שטראלס וועגן. אונ שטראל האט גואנט פון רבן שבען פון נקליאלס
 וועגן עם שטייט אין פאק זייני עולקה נפשית מכל בנות עירי. מין אויב סאכט סוף פון מיאוסין
 פון תייען מער פון אלע מיינע שטאט מענטשן. איך וויין מער וויא וויא אלע. ווארט פון
 הונדערט טונקען וענען גיווען אין די שטאט ביתר. אונ אין יעדער שעהל איז גיווען פיר הונדערט
 פלמדים. אונ יעדער פלמך האט גיקערנט מיט פיר הונדערט פלמדים. אונ אז אשונה איז ארין
 ניקמען צו זיין אין שעהל האבען וויא אים צוא שטאבען מיט ויערע פייטלען. אונ אז דער
 שיינר האט זיך גישטארקט אונ האט וויא איין גינמען האט ער זיין איין געוויקלט אין ויערע
 ספרים אונ דעם ווי פ' ברענט אין פיער. נאר איך בין געבליבען. אונ האב דאס ארץ גיזען.
 דריבער וויין איך מער וויא אלע :

**כא הני רבנן. דא רבנן האבען גיקערנט עם דאס אמאדא גיטראפען רבי יהושע בן
 תנחומא**

האמורים יפה עינים וטוב רואי וקוצותיו סדורות לו תלתלים הלך ועמד על פתח בית האמורים אמר (פסטיס טז) מי נתן למעסה יעקב וישראל לבוזים ענה אותו תינוק ואמר (ס) הלא ה' זו חמאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו אמר מבטחני בו שמורה הוראה בישראל העבודה שאיני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקים עליו אמרו לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה ולא היו ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל ומנו רבי ישמעאל בן אלישע . אמר רב יהודה אמר רב מעשה בבנו ובבתו של רבי ישמעאל בן אלישע שנשעבו לשני אדונים לימים נזוונו שניהם במקום אחד זה אמר יש לי עבד שאין כיפוי בכל העולם וזה אמר יש לי שפחה שאין בכל העולם כולו כיפיה אמרו בוא ונשיאם זה לזה ונחלק בולדות הכניסם לחדר זה ישב בקרן וזית זה וזו ישבת בקרן וזית זה זה אמר אני כהן בן כהנים גדולים אשא שפחה וזאת אומרת אני כהנת בת כהנים גדולים אנשא לעבד ובכו כל הלילה כיון שעלה עמוד השחר הכירו זה את זה ונפלו זה על זה ונעו בבכיה עד שיצאה נשמתם ועליהן קונן ירמיה (איכס ב) על אלה אני בוכיה עיני עיני יורדה מים :

כב א"ר שמעון בן לקיש מעשה באשה אחת וצפנת בת פניאל שמה צפנת שהכל צופים ביפיה

חנניא איז גינאנגען אין אנדערע שטאט אין רויס . האט מען אים גואנט אקניד זיצט אין אקטראג . אונד ער האט שיינע אויגן . אונד ער איז שוין גיוואקסן . אונד מיט שיינע האר . איז כפי יהושע גינאנגען אונד האט זיך גישטעלט ביי ריא מיר פון דעם אקטראג . אונד האט גואנט דעם פסק קינד ווער האט גינעבין יעקב זאל זיין גירויבט . אונד ישאל זאל זיין גירויבט . האט דער קינד גיענפערט דאס האט גיטאהן גאט ווייך מיר האבען געזינדיגט צוא אים . אונד ריא יודין האבען גיט גינאלט גיין אין ריא וועגין פון גאט . אונד וויא האבען גיט גיהערט ויין יהודה . האט כפי יהושע גואנט איה גיין פאר זינערט אויף דעם קינד אז ער וועט פסקן שאלות ביי יודין . איה שווער איה זאל גיט אנוועק גיין פון באנען ביי איה ווער אים אויס גיזיין פאר וויא פיר געלט מען וועט גאר וועלין פאר אים . מען האט גואנט רבי יהושע איז טאקי גיט אנוועק גינאנגען פון דארט ביי ער האט אים אויס גינדיגט פאר פיר געלט . אונד אין אקטראג צייט האט דער קינד גיפסקט שאלות ביי יודין . דער קינד איז גיווען רבי ישמעאל בן אלישע . רב יהודה האט גואנט פון רבס וועגין אודהן אונד אטאקטער פון רבי ישמעאל בן אלישע זענען גיפאנגען גינארין צוא צווייא גוים . אטאהל זענען ריא צוויי גוים צו זאמען גיקומען אויף איין ארט . דער גוי האט גואנט איה האב אקגעט וואס עס איז גימא אין דער גאנצער וועלט אפענשט וואס זאל זיין אזוי שוין וויא ער איז . אונד דער אנדערער גוי האט גואנט איה האב אדינגט וואס עס איז גימא אין דער גאנצער וועלט אפענשט וואס זאל זיין אזוי שוין וויא זיא איז . האבען ריא פיינדע גוים גואנט מיר וועלין בתוונה פאבען דעם קנעכט מיט ריא דינגט . אונד מיר וועלין אונז צו פילין מיט ריא קינדער . האט מען גיבראכט דעם קנעכט מיט ריא דינגט אין אפזונדער שטוב . דער קנעכט איז גיעסין אין איין ווינקל . אונד ריא דינגט איז גיעסין אין אנדערין ווינקל . דער קנעכט האט גואנט איה גיין אפהן דער ווהן פון אפהן גרוי . ווער איה געמען אדינגט . אונד זי האט גואנט איה גיין אטאקטער פון אפהן גרוי . ווער איה געמען אקגעט . אונד וויא האבען פיינדע גינדיגט אגאנצע באכט . וויא דער מארגין שטערין איז אויף גינאנגען . האבען וויא דער קענט איינער דעם אנדערין . אז וויא זענען שוועסטער אונד ברודער . זענען וויא גיפאנען איינער אויף דעם אנדערין . אונד וויא האבען געשריגען אונד גיוויינט ביי ווערע גשמות זענען ארויס גינאנגען . אונד זענען גישטארבין . אויף זיי האט ירמיה הנביא גיקראגט אויף די צוויי מענטשין וויין איה מיגע אויגן גיזערין מרערין אזו וויא וואקער :

כב א"ר . רבי שמעון בן לקיש האט גואנט אאשה וואס האט גיזימען צפנת בת פניאל . צפנת

כל כחד זמן כבוד. וסך נזקך: על ושלך: ביפיה בת פניאל בתו של ב'נ ששימש לפני ולפנים
 שנתעלל בה שבאי כל הלילה למחר הלבישה שבעה חלוקים הוציאה למכרה בא אדם אחד שהיה מכווער
 ביותר א"ל הראני את יפיה א"ל ריקה אם אתה רוצה ריקה קח שאין ביפיה בכל העולם כולו א"ל אעפ"כ הפשיטה ששה חלוקין ח' קרעתו
 וותפלושה באפר אמרה לפניו רבש"ע אם עלינו לא חסת על קדושת שמך הנבור למה
 לא תחוס ועליה קונן ירמיה (ימסו) בת עמי חגרי שק התפלשי באפר אבל יחיד עשי לך
 מספר תמרויים כי פתאום יבא השודד עלינו עלרך לא נאמר אלא עלינו כביכול על
 ועליך (כא שורדן) :

כג אמר רב יהודה א"ר מ"ד (מיכס כ) ועשקו גבר וביתו איש ונחלתו חעשה באדם
 אחד שנתן עיניו באשת רבו ושוליא דנגרי הוה פעם אתה הוצרך רבו ללות
 א"ל שנה אשתך אצלי ואלונה לך שינה אשתו אצלו שהה עמה שלשה ימים קודם ובא
 אצלו אמר ליה אשתי ששגרת לך היכן היא א"ל אני פטרתיה לאלתר ושמעתי
 שהתינוקות נהעללו בה בדרך אמר לו מה אעשה אמר לו אם אתה שומע לעצתי
 גרשה

אשתה האם מען איר גערופן ווייל אלע האפען גיקוקט אויף איר שיינקייט. בת פניאל. היא
 מאבדער פון אפון גריל וואס ער האט גימאהן דא עבודה אין קרשי קדשים: האם איר אנו
 גיפאנגען את האם מיט איר מונה גיווען אנאנצע נאכט צוא מארגן האם ער איר אן גימאהן
 ויגען קליידער און האם איר געפירט אין גאס צום פאר קויפען. איז גיקופען אפענש גאס איר
 גיווען זייער מיואם. און האט גואנט צום גוי וויין מיר איר שיינקייט. האם דער ניי גואנט
 צא אים דא גאר אויב דא וויקסט איר קויפען קויף. און שוין וויא גא איז. און גימא אין
 דער נאנצער וועלט. האם דער מיואסער גואנט פון דעסאנעגן חיל איה איר זעין. האם דער
 ניי אראם גיזיגען פון איר זעקס קליידער. און דא וויקעטע קלייד האט זיא אלעין געריסען און
 זיא האט זיך גיזיגען פון אין אש. און זיא דט גואנט פאר גאט רבונו של עולם אויב דא האסט
 איר און גיט רחמנות. פאר וואס זאלסטו גיט רחמנות האפען אויף ביין זייזיגען נאכען דעם
 שטארקן. און אויף איר האט גיקלאגט ירמיה הנביא מ"ן פאלק מזה אן אונס וויקיל דיה א"ן
 אין אש. סאך דיר אמרויער וויא אויף אפן יחיד וואס שטארבט. מאך דיר אפטייערע קלאג.
 ווארם פלוצונג וועט קומען ארויבער אויף אונן. עם שטייט גיט אויף דיר וועט קומן ארויבער.
 גאר עם שטייט אויף אונן וועט קומען ארויבער. פביכול אויף גאט און אויף דא יודין וועט קופען
 דער רויער :

כג אמר רב יהודה דם גואנט פון רבם וועגן עם שטייט אין פסוק זיא האפען גירויבם
 דעם מענטש מיט זיין שמוץ ומיט זיין ווייבו און דעם מענטש מיט זיין אר מעגן אפענשט דם
 אפאהל געארבייט בייא אפעל הבית דער בעל הבית איז גיווען אסטאראז. איז אים גיפעלין דא
 דא ווייב פון זיין בעל הבית. אפאהל האט דער בעל הבית ג'ארפט בארגן ועלם. האם דער
 ארבעטער גואנט צום בעל הבית. שיק ביין ווייב צו מיר וועל איה איר בארגן. דער בעל הבית
 האט געשיקט דא ווייב צום ארבעטער און דער ארבעטער האט איר פאר בארגען בייא איה
 דריי מאג. אויף דעם פערטן מאג איז דער בעל הבית אויף גישטאנען פאר הארגען פריא און איה
 גינאנגען צום ארבעטער און פרענט ביי אים וואו איז מיין ווייב וואס איה האב צו דיר געשיקט :
 האט דער ארבעטער גואנט איה האב איה בארד אוועק געשיקט מיט געלם. גאר איה האב
 גיהערט אז יונגע מענטשין האפען מיט איר מונה גיווען אין ווען. זאגט דער בעל הבית וואס
 זאל איה מאהן. האט דער ארבעטער גואנט אויב דא וועקט פאלגן מיין עצה גט איר: האט
 דער בעל הבית גואנט זיא האט ארויסע פתיחה. האט דער ארבעטער גואנט איה וועל דיר

הניזקין

פרק המישי

גימין

פירוש

קבר

גרשה א"ל כתובתה מרובה א"ל אני אלוך והן לה כתובתה עמד זה וגרשה הלך הוא ונשאה כיון שהגיע זכנו ולא היה לו לפורעו א"ל בוא ועשה עמי בהובך והיו הם יושבים ואוכלים ושותין והוא היה עומד ומשקה עליהם והיו דמעות נושרות מעיניו ונפולות בכוסיהם ועל אותה שעה נתחרתם גור דין ואמרי לה על שתי פתילות בנר אחד :

(דף ט) **כד אמר** רבה בריה דרבא ואיתימא רבי הלל בריה דרבי וולס מימות משה ועד

שתי פתילות בנר אחד . אשת חם : נתקם אחד . שחבא חורבס וגדולתם של ישראל נתקם אחד שאין בישאל גדול כחורס וכעוטר כמותו : וזא כוס אלעזר . יחיד לארז שפטר יוסעט : וזא כוס פנחס . לארז אלעזר חורס וגדולה שיהי כ"ס' אחר אלו : בוא זקנים . שקבל ימים אהרי יוסעט : שאל . גדול כחורס סיס אלף שלג למד לאחרים כדלמרינן בעירובין שאל לא גלי מכתחלה להכי כתיב כ"ס ככל אשר יוסט יושעט : וזא נח נפשי . דמחול קודם שאל : כולא שרי . משעמד בגדולה הסא חורס וגדולה נתקם אחד וזה כחמלם גדולו לא סיס יחיד כחורס : עירא סילרי . גדול כחורס סיס כדלמרינן כמ"ץ דכא

רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד ולא הוא היה יהושע הוא אלעזר והא הוא אלעזר הוא פנחס והא הוא פנחס והו זקנים והא הוא שאל הוא שמואל והא נח נפשיה כולחו שני קאמרי והא הוא רוד הוא עירא היארי והא נת נפשיה כולחו שני קאמרינן והא הוא שלמה הוא שמעי בן גרא . והא קמליה כולחו שני קאמרינן

קאמרינן נעקם און גיה איר דיא כתובה . קאמ דער בעל הבית איר גינת . און דער ארבעטער קמ מיט איר כתובה גיהאט . וויא עס איז גיקומען דיא צייט וואס דער בעל הבית האט גידארפט בצאהלין דעם חוב צום ארבעטער . און דער בעל הבית האט גים גיהאט צו בצאהלין . קמ דער ארבעטער גואגמט צום בעל הבית קום ארבעט ביי מיר פאר דעם חוב . דער ארבעטער מיט זיין ווייב זענען גינעסין און האבען גינעסין און גימרינקען . און דער בעל הבית האט גימאט שמיין און וויא בעדיגען און דער לאנגען צום טרינקען . און דיא סכרעין זענען גיפאלען פון זיינע אויגען אין ווער טרינקען . אויף דער צייט איז גיחמט גינארין דער גור דין צו שקעבין אויף די יודין . אנדערע זאגן דער גור דין איז גיחמט גינארין מיט עס זענען גינען צוויי קיימלאך אין איין דער . איין ווייב קמ גיהאט צוויי מאמען :

כד אמר רבה דער ויהן פון גרא האט גינאמט . אנדערע זאגן רבי הלל דער ויהן פון רבי וולס האט גואגמט פון משה רבינו ביי רבי געפינט מען גיט . עס זאל זיין בייא איין מענמי תורה און בייבקיט . עס זאל גיט זיין צוילשען אלע יודין קיין גרעסערע פון איהם אין תורה און גיט אין בייבקיט . פרעגט דיא גמרא . עס איז דאך געווען יהושע וואס בייא איהם איז געווען תורה און בייבקיט . איז געווען אקער וואס ביי איהם איז אויף געווען תורה און בייבקיט . איז דאך יהושע גיט געווען איינער . פרעגט דיא גמרא דער גאך וויא יהושע איז גישטארבין איז דאך געווען אלער איינער . איז אפער געווען פינחס וואס ביי איהם איז אויף געווען תורה און בייבקיט . פרעגט דיא גמרא דער גאך וויא אקער איז גישטארבין . איז דאך געווען פינחס איינער . זענען אפער געווען דיא זקנים בייא וויא איז אויף געווען תורה און בייבקיט . פרעגט דיא גמרא בייא שאול המלך איז דאך געווען תורה און בייבקיט . איז דאך געווען שמואל איז דאך גישטארבין פאר שאול . איז דאך שאול געבליבען איינער . ענפערט דיא גמרא מען מיינט דער זאל זיין איינער מיט תורה און בייבקיט זיין נאגין לעבין . און שאול איז דאך געווען איינער גאר ווינע לעצטע יאהרין . פרעגט דיא גמרא ביי דוד המלך איז דאך געווען תורה און בייבקיט צו זאמען . ענפערט דיא גמרא איז דאך געווען עזרא הנארי . בייא איהם איז אויף געווען תורה און בייבקיט . פרעגט דיא גמרא עזרא הנארי איז דאך גישטארבין . איז דאך געבליבען דוד המלך . ענפערט דיא גמרא מען מיינט דער זאל זיין איינער מיט תורה און בייבקיט זיין נאגין לעבין . און דוד איז דאך געווען איינער גאר ווינע לעצטע יאהרין . פרעגט דיא גמרא ביי שלמה המלך איז דאך געווען תורה און בייבקיט צו זאמען . ענפערט דיא גמרא איז דאך געווען שמעי בן גרא .

קאמרינן . והא הוה חוקיה תוה שבנא . הא איקטיל כולוה שני קאמרינן . והא הוה עזרא הוה :חמיה בן חכליה א"ר אחא בריה דרבא אף אני אומר מימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה בס"א ולא והא הוה הונא בר נתן שאני הונא בר נתן דמיקף הוה כייף ליה לרב אשי :

(פ"נ י) **כה ויאמר** לאשר על המלתחה וגו' סאי מלתחה א"ר אבא בר יעקב [אמר

ר' יוחנן] דבר הנמלט ונמתח :

כו משנה אלו דברים אמרו ספני דרכי שלום כות קורא ראשון ואתריו לוי ואתריו ישראל

מפני דרכי שלום : **גמ' (פ"ב)** מה"מ אמר רב מהנה דאמר קרא (וינניס לל) ויכתוב משה את התורה הווא ויחנה אל הכהנים בני לוי אמו אנן לא ידעינן דכהנים בני לוי נינתו אלא כהן ברישא והדר לוי . ועוד האריכו בראיות מפסקים :

כז תנא דבי ר' ישמעאל (ויקרא כח) וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון ולסול

הוא לה לרכן על גבי כרס וכסות : חוקי . מלך יסוד גדול כהורה היה כדלמינן בחלק : שבח . גזר כהורה . היה כדלמינן כמנהגין שבח : סוד דרש בתלמוד רבנא חוקי כהן פרי רבנא : הא חוקייל . סנהדרין כהן כדלמינן (כוס טורף) : ויאמר לאמר על כהנתה . כיחא כתיב : דבר כמלל ומתח . בגדי פסקת הם שזוטן נמתח פ"י חילוק כמולל כאלכסון כהוא קוס : כן קורא רבאון וכו' . כי כתיב על לוי ולוינוי הקינו להו רבא הא כוידע דכין דתקנה רבאן סא י"ל חוקי לבטי ומתח אל קיעה כרישא :

יחנה . שקלא כס כהנים וכרן גמי לוי : וקדשתו . כי אל להם וגו' : לפתוח ראשון . לכל דבר כבוד בין כהנים בין גיסיבה כוא

בייא איהם איז אויף גווען תורה און רייבקיט . פּרעגט דיא גמרא שלמה האט דאך גהרגט דעם שמעי בן גמא . ענפערט דיא גמרא מען מיינט ער זאל זיין אייגענע מיט תורה און רייבקיט זיין גאנץ לעבין . און פון שלמה האט גהרגט דעם שמעי איז ער דאך ניש גווען איינער . פּרעגט דיא גמרא ביי חוקיה כמקד איז דאך גווען תורה און רייבקיט צו ואמען . ענפערט די גמרא איז דאך גווען שבנא . ביי איהם איז אויף גווען תורה און רייבקיט . פּרעגט דיא גמרא מען האט דאך גהרגט דעם שמעי . און פון מען האט גהרגט דעם שבנא איז דאך דעקיה ניש גווען איינער . פּרעגט דיא גמרא בייא עזרא הסופר איז דאך גווען תורה און רייבקיט צו ואמען . ענפערט דיא גמרא עזרא איז ניש גווען איינער . ווארום עס איז גווען גהמיה בן חכליה בייא אים איז אויף גווען תורה און רייבקיט צו ואמען . רב אחא בריה דרבא זאגט איה וועל אויף זאגן פון רבי פון רב אשי געפינט מען ניש תורה מיט רייבקיט ביי איינעם . פּרעגט דיא גמרא ביי הונא בר נתן איז דאך גווען תורה מיט רייבקיט צו ואמען . ענפערט דיא גמרא הונא בר נתן איז גווען אונטערש-פעניג אונטער רב אשי :

כה ויאמר אין פסוק שמיים יהוה האט גאנגט צו דעם וואס האט צו שאפן איבער די מלתחה . וואס איז מלתחה . האט רבי אבא בר יעקב גאנגט פון רבי יוחנן וועגן דאס מיינט מען פלאקסענע קליידער . ווען מען שפינט די פאדים רייבט מען דעם פאדים צווישען די פינגער און מען ציהט איהם אים ער זאל זיין לאנג מלתחה איז צווייא ווערפער . פל . בייפין תורה . ציהען

כח משנה . אלו . דיא זאכין האבין דיא חכמים גאנגט פון וועגן עס זאל זיין שרים : ווען מען לייגנט אין דיא ספר תורה . דעם ערשטין זאל מען אויף ריפין אפהן . דעם אנדערטן אלוי . דעם דריטען אן שראר . מען זאל ניש קריגען אין שוהל . עדרע וועט זאגן מען זאל מיה אויף ריפין דעם ערשטין . זאגט דיא גמרא פון וואגען ווייסין מיר אז אזוי דארף מען לייגען : האט רב סנהה גאנגט עס שמיים אין פסוק כשה האט געשריבען די תורה און האט זיא גיגעבין צו דיא פהנים די קינדער פון לוי . ווייסין מיר דען ניש אז דיא פהנים זענן דיא קינדער פון לוי . גאר משה האט גיגעבין דיא תורה פריער זאך אין אידר לייגען דער כהן און דער נאך דער לוי :

כז תנא . דבי רבי ישמעאל האט גילערונט . עם שמיים אין פּאק וקדשתו דוא זאלסם הייליגען

ולישול מנה יפה ראשון א"ל אבוי לרב יוסף מפני דרכי שלום דאורייתא היא א"ל דאורייתא ומפני דרכי שלום כל התורה כולה נמי מפני דרכי שלום היא דכתיב (תשלי ג) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום אלא אמר אבוי לכדמר דתניא ב' כמתנין זה לזה בקערה שלשה אין סמתינן הבוצע הוא פושט ידו תחלה וכו' :

דבר נראה : ולכך נראה : נעמוד : ולשול מנה יפה ראשון : אם נא לתקן עם ישראל ככל דבר לאחר שיתקן בשום אומר לו כבוד וסול אסח מה שפלט : א"ל דאורייתא כול : וחסד אמרס פ משום דרכי שלום : אלא אמר אבוי : דרכי שלום דקמי פתחי : לכדמר . [אחא] רבס בר מחמי סהיס רבו : אין מחמינין . אין לריבין לתמיין : כגון בעל כסות שסוף מבדק סמואל ואחי כוא קמן : כוא פוסט ידו . כקערס חמלס לנתס ט לח פרוסס סמואל :

[וכא לא ניסן ליכסי . שט דבר גמרא וסלסס ואגרי כדלמריין לקמן אלה אסח סופס וכו' : כיון דלא אספר . מלכותו שנתמעט סלס וסחורס משחכח : עם לעשות לה' . אם נא עם לעשות חקס לסס שמיס כפרו דכרי חורס לססס סאריכסי : אף כוא . סילוי סללכסי כמס' יומל : פלסס סוסס . לכחוס מלס פלסיסו סלסוקס ככאוס : נאלף כ"ס . כלומר רלחי מיכוס] : אז אמרסי . כן אמר דוד אז אמרסי כשעברו עלי סלול ודולס לפוסלני מלכות כקל וכועד ככח"ד עמוני ולא עמוסיס כדלמרי' כינמוס : כסו נלחי . עכשו כלחי סלל :

(דף ס) כת רבי יוחנן ור"ל מעייני בספרי דאגרתא בשבתא [והוא לא ניהן ליכתב אלא כיון דלא איפשר (סלסיס קיס) עת לעשות לה' הפרו תורתך וכו' . אין כותבין איתיביה אף היא עשתה סבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה אר"ל משום ר' ינאי באלף ב"ית] א"ר יוחנן משום רבי בנאה התורה מנלה מנלה ניתנה שנאמר (שס ט) או אמרתי

הייליגן דעם פהן . צו יעקער זאך וואס עם איז גאר אכבוד : זאך ויין דער פהן דער ערשטער . אז עם זיצען אפארואמלונג פֿענשטין : זאל דער פהן ויין דער ערשטער צום הייך . פייא אסענדא זאל דער פהן פֿענשטין אויף דעם פום . אויב אפהן מיט אלוו אדער מיט אישראל קאפען שוהפוט אנה . זאל פֿען דיא זאך צו פייקען גלייך : אוג דער ישראל אדער דער לוי זאגט צום פהן נעם דוא צוא ערשט וועלדין חלק דוא ווילסט : האט אפוי זאגט צו רב יוסף פו קום זאגט דיא משנה אז פון שלום וועגין איז דער פהן דער ערשטער . דיא תורה זאגט זאך אז דער פהן זאל ויין דער ערשטער זאך . אזו וויא דבי רבי ישמעאל האט גילערונט פון וקלשתי . קס רב יוסף זאגט דיא תורה האט פאקי זאגט דער פהן זאל ויין דער ערשטער : גאר פאר וואס האט זאם דיא תורה זאגט : עם זאל ויין שלום . האט אפוי זאגט אקע סגות פון די גאנצע תורה איז זאך גאר פון שלום וועגין . אזו וויא עם שפייט אין פאק דיא וועגין פון דיא תורה וועקען זיס . אוג אירע אלע וועגין פרייגען שלום . האט אפוי זאגט דיא משנה מיניט אזו וויא רבא קס זאגט . ווארום מיר האפען גילערונט אז צוויי עסין פון איין שיסור . זאך ווארמען אייגער אויף דעם אנדערין . אז רבי עסין פון איין שיסור . בארפין זיי ניט ווארמען אייגער אויף דעם אנדערין . דער וואס קס גימאכט סמוציא זאל ער פריער אן הייפען עסין פון דיא שיסיל . דער זאך זאגט דיא גמרא ווייטער אזו מיניט דיא משנה וואס דער פהן גליענט צו ערשט זאם האט דיא תורה גיהייסען פון וקלשתי . אוג וואס עם שפייט ספגי דרבי שלום מיניט פֿען דער פהן ניט סבבך זיין איין אנדערין . פון שלום וועגין . ווארום פֿען וועט זיך קריגען . יעקער וועט וועלדין דער פהן זאך אים סבבך זיין :

כת רבי יוחנן אוג ריש לקיש האפען גילערונט שבת אין דעם סגרא אגרתא . פֿרענט דיא גמרא פֿען פאר זאך ניט שרייפען קיין גמרא אוג קיין אגרתא . גאר ווייך פֿען קען ניט גיהייסען אויס ווייניג . וועט דיא תורה פאר געסין ווערין . דרייפער פֿעג פֿען שרייפען . אזו וויא עם שפייט אין פאק אז עם קוסט אציט וואס פֿען בארף פאהן פון גאמט וועגין פֿעג פֿען שפיערין ארין פון דער תורה . פֿרענט די גמרא פֿען פאר גיט שרייפען . מיר האפען זאך גילערונט היגני סללכסי האט גימאכט אנאידענע פֿלעך וואס אויף איר איז גיווען געשריפען דיא פֿרשה פון דער סוטה . האט ריש לקיש זאגט פון רבי גאיים וועגין עם איז גיווען געשריפען מיט אותיות . יעקער אות איז גיווען אגנהייב ווארט . אוג פֿען האט פון דעם אות גיליענט אנאנצען ווארט . רבי יוחנן קס זאגט פון רבי גנאהם וועגין דיא תורה איז גינעבין גיווארין פֿיסאבוויי . פֿען האט אס נעשריבען

כחוב עלי. מאלו יתכן האורח הוכרזו בה ואלו שתי
 במתקן המלואות נכוחה דוד שפירש לאלה מכות
 המולאיה וזמנה כענוויה אלו של רחבעם כהני
 סמל המלואות וכתוב בהם מלפני דוד עבדי אלמלא
 מגלה ארץקלו נכחו דמיתלה כחכמה מגלה בראשית
 הדור מגלה נח והדור מגלה אברהם והיינו דהאמת
 במגלה אברהם כחוב עלי: הנהוה: גמולה
 מסוימת ושלמה: אל' לכדור' לוי: ארץקלו מגילה
 ארון שמונה פסוקים שזכרנו ליום נחמנו וכחכמו
 ומכרנו בו כיום והכפרה על אהרן במגלה לבנה לפי
 שמונחלת והקוים זו מזה הלכך קרי למה'ל' מני
 מגילה משום דכפרה והשלמה הולך לכחוב
 מנחלתה עד פרשת כהנים לנד ודילג פרשת כהנים
 ככהוה כנר וכחן מפרשת כהנים עד פרשת שלוח
 עמאלים וכן כולם: פרשת כהנים: האורח אל

סככסם שהלכות כהנים כהונות בה לה יומא לא יקח מום בו לא יגש ומשני שבו כיום הוזקק לעבודה הולכו קרובים
 לכוהנים: פרשת לוי: קח אה הלויים דלעבודך שבה הלכות לוי' ואל הלויים סוכר ואלו כן כי מה ענינם אלל הקתה המשכן
 דמעשר רבאון לא יגד על סוף ג' כזה ועוד פרשת מעשר ארץ: פרשת לוי: הולכו לבו כיום שזקקו לעור: פרשת
 עמאלים: וידי אגבתי אשר היו עמאלים לגשח ארם משום הלכות הכפרה והמשכן הוקם בחדש ניסן והזכיר להם פרשת שלוח
 עמאלים ויכלתו מן התורה שבו כיום סוכה ג' מחמת ממנה סכינה ממנה לוי' ומתנה ויכלתו הוזקקו להשתלח ומחן קד הוזקקו
 ומתחיל לישראל הולכי וזכרנו ולא יוכלו ליכנס למשכן ביארך יששו סכוכים וזכ' לוי יוכלים היו לעשר עד ט"ו ולא זקקו לספח
 שני אלה חס כן לא ישרו: ופרשת שלוח עמאלים: ויכלתו מן התורה שכלתו כיום הוקשו מהמתח והשגללין הפרוכס כלל כולן

געשריבען היא סדרה פראשית אונ מען האמ איר גיגעבין צוא היא יורין. דער נאך היא סדרה
 נח דער נאך היא סדרה לך: אונ אזוי ווימער ביז היא גאנצע תורה: אזוי וויא עם שמיים
 אין פסוק דוד המלך האמ גאונט ביא דער צייט ונען מען האמ גאונט אוף מיר אז אוף פאר גיט
 קומען צווישען יודין. עייל אוף בין גיבארין פון מואב. האב אוף באמאלס גאונט אוף בין
 גיקומען מיט אמגלה ומיט אסדרה פון חומש. מיט די סדרה לך. וואס דארט איז געשריבען אוף
 מיר. ווארום עם שמיים אין פסוק ואת שהי בנותיה הנמצאות. בינע צווייא מעכטער וואס
 ווערין גיפונען: אונ בייא דוד שמיים מצאתי דוד עברי. אוף האב גיפונען מיין קעכט דוד.
 ווא האב אוף אים גיפונען אין סדרה פריא היא מעכטער פון רום. אונ ווייל דאס איז גיווען פון
 גאט אז אוף זאל גיבארין ווערין פון מואב. געוויס מעג אף קומען צווישען יודין. אונ ווייל דוד האמ
 גיבוינגט גאר איין סדרה איז דאך היא תורה גינען יעדער סדרה פאונדער. רבי שמעון
 בן לקיש זאגט היא תורה איז אפ געשריבען גיווארין אין גאנצין. דער נאך איז היא גיגעבין
 גיווארין צו היא יודין. ווארום עם שמיים אין פסוק מען זאל נעמען היא ספר תורה מינט מען
 אגאנצע ספר תורה: פערעט היא גמרא אוף רבי גנאה עם שמיים דאך מען זאל נעמען היא
 ספר תורה. ענפערט היא גמרא דער פסוק שמועמט דער נאך וויא מען האמ צוא זאמען
 גינייט אלע סדרות אונ עם איז גיווארין אגאנצע ספר תורה. איז דאך אקשאי אוף רבי
 שמעון בן לקיש וואס דוד האמ גאונט במגלה ספר. ענפערט היא גמרא היא גאנצע תורה ווערט
 אוף גירופן מגלה. אזוי וויא עם שמיים אין פסוק זכרה הנביא האמ גאונט דער מלאך
 האמ גאונט צו מיר וואס ועהכמו. האב אוף גאונט אוף ועה המגלה צו זאמען גיניינט. אונ
 דאס מינט מען היא תורה. אדער מען מינט אזוי וויא רבי לוי האמ גאונט דעם טאג וואס דער
 משכן איז אוף גישעקלט גיווארין. וענען גאונט גיווארין אכט פרשיות פון היא תורה. אונ ווייל
 היא פרשיות וענען ווייט איינע פון היא אנדערע האמ מען געשריבען יעדער פרשה אוף
 אפונדער פארמעט: דריבער ווערט גירופן יעדער פרשה מגלה. אונ אז מען האמ דער נאך
 דער שריבען היא איבערנע תורה. האמ מען דאך אוף גימוזט שרייבען שמועמט ווייט.
 ווארום היא אכט פרשיות האמ מען דאך ענין נאך אמאהר גיט געשריבען. איז אויס
 גיקומען אז היא גאנצע תורה איז געשריבען גיווארין פונדערע שטיקער. דריבער ווערט היא
 באנצע תורה גירופן מגלה אפילו דער נאך וויא היא איז שוין פהעפט גיווארין. דאס גענען
 היא אכט פרשיות. היא פרשת כהנים ודאס איז אמר אל תהנימו. היא פרשת לויים ודאס איז
 קח את הלויים וואס שמיים אין היא סדרה פהעלותה. היא פרשת טמאים ודאס איז נדרי אגשים

ופרשת אחרי מות. (ע"כ) ופרשת שתוי יין. ופרשת נרות. ופרשת פרה אדומה. אמר ר' אלעזר תורה רובה בכתב ומעוטה על פה שנאמר (קוטע ח) אכתב לו רובי תורתו כמו זר נחשבו ור' יוחנן אמר רובה על פה ומעוטה בכתב שנאמר (שמוס לד) כי על פי הדברים האלה ואיך נמי הכתיב אכתב לו רובי תורתו והוא אכתובי קא כתמה אכתב לו רובי תורתו והלא כמו ע"ר נחשבו ואיך נמי הכתיב כי ע"פ הדברים האלה ההיא משום דתיקפו לסיגמרינה. דרש רבי יהודה בר נחמני מתורגמני דרשב"ל כתיב כתב לך את הדברים האלה וכתוב כי על פי הדברים האלה הא כיצד דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמנם על פה ודברים שבע"פ אי אתה רשאי לאמנם בכתב [דבין ר' ישמעאל תנא אלה אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות.

אמר

מכועות הותרו זבין ומזויעים ליכנס להם. ופרשת אחרי מות. לע"כ שהיא של יו"כ בו כיום האמרה בדכתיב אחרי מות ופסי שמתו בני אהרן שבבין ביאה של לזרז לאמרה אוהה אהרה לאהרן ואל יבא כלל עם אל הקדש. ופרשת שתוי יין. לפי שחלוצו כיום וחילק נאסרו דהא כביאה ח"ט מועד חלה רחמנא. ופרשת נרות. כהעוהך לפי שבו כיום התחילו להדליק. ופרשת פרה אדומה. לפי שבו הנהרס כפרסה הכרה לריות נטורים לפתחים וקודם לכן לא יכלו לעסוקה דבעינן ויהא אל נכח פני חלל מועד דהיינו חמירין במכבת מגלה וירושלמיית בזה דניסן היקם הנוכחן ופני לו נכ"ס: הפרס: דבזה דבזה ככתב. רוב החורה חלה במדרש הכהוב ללמדה בכלל ופרע וגורם שוב ונאכל מדות שכתובה מדרש כס: ומיעוטה על פה. שאין רמז ללמוד לה כחורה חלה למשה נאמרה על פה: כי על פי ור' עבנל סה כרת כרית אלוהא חילי רובס: אכתובי קתמנה. וכי רובי חוכתי היה לי לכחוב להס והלא כהוהם שכתובי להס כמו זר נכתבו: כחוי כהן ק"ח הדברים האלה. אלוהא לא נכתבה: דכתיב. שאמרתו לך ככתב אי אהס רשאי למורס לישאל ע"פ: ודברים שבע"פ אי אהס רשאי

אשר היו ממאים לנגש אדם וזאם שמיים אין היא סדרה בהעלותה. היא פרשת שלוח ממאים וזאם איז נשלחו מן המכתה וזאם שמיים אין היא סדרה נשאו. און די סדרה אחרי מות בני נאך יום כפור. און היא פרשה אפרו ואל נים מרינקען וויין וזאם שמיים אין די סדרה שמיני. און היא פרשה פון דיא מנחה אן צינדען. דאס איז בהעלותה את הנרות. און דיא פרשה פרה אדומה. רבי אלעזר זאגט דיא תורה איז דאס מערסטע טייל גינגעפן גינוראין געשריבען. אפיוד דיא זאקען וזאם זענען גיט ארויס געשריבען גינוראין. ווערן וויא אפ גילערונט פון דיא געשריבענע. פון אקל ורומר. פון אגורה שנה. און פון דיא איבעריגע רייזען מדות וזאם דיא תורה ווערט גיברישט. און אפיסול איז גילערונט גינוראין אויסווייניג. וזאם נאמ האט גי'א'ט צוא משה רבינו אויף דעם פארג סיני אויסווייניג. אז וויא עס שמיים אין פסוק איך ווער שרייבען צוא אים דאס מערסטע פון מין תורה. עס איז ביי אים ווי פרעמד. וען מיר אז דאס מערסטע תורה איז געשריבען. און רבי יוחנן זאגט דאס מערסטע תורה איז גאנגט גינוראין צוא משה אויף דעם פארג סיני אויסווייניג. און אפיסול איז געשריבען. אז וויא עס שמיים איז פסוק בי על פי הדברים האלה. איך האב מיט דיר כורת ברית גיווען אויף דיא רייד וזאם זענען גאנגט גינוראין אויסווייניג. איז דאך אקשיא אויף רבי יוחנן עס שמיים דאך אין פסוק איך וועל אים שרייבען דאס מערסטע תורה. נאר מען קען זאגן דער פסוק וואו גערט ויך. האב איך דען גיבראפט שרייבען דאס מערסטע תורה. אז דאס אפיסול וזאם איך האב געשריבען איז אויף ביי אים אזוי וויא פרעמד. איז דאך אקשיא אויף רבי אלעזר עס שמיים דאך אין פסוק בי על פי הדברים האלה. דאס מיינט מען דיא מצות וזאם זענען שווער אפ צוא לערנען פון פסוק האט מען גילערונט מיט משה אויסווייניג. רבי יהודה בר נחמני דער מתרגמן פון רבי שמעון בן לקיש האט גיברישט עס שמיים אין פסוק כתב לך את הדברים האלה. דוא זאקסט שרייבען דיא רייד. איז דיא תורה געשריבען. און עס שמיים בי על פי הדברים האלה. דורך דיא רייד וזאם איז גאנגט גינוראין אויסווייניג. נאר אזוי האט נאמ גאנגט צוא משה. דיא זאקען וזאם איך האב דיר געשריבען מארסא נים זאגין צו דיא יודין אויסווייניג. און דיא זאקען וזאם איך האב דיר גאנגט אויסווייניג. מארסא וויא גיט געבין צוא דיא יודין געשריבען. רבי רבי ישמעאל האט גילערונט עס שמיים אין פסוק כתב לך את הדברים האלה. דוא זאקסט דיר שרייבען דיא רייד. דיא רייד פון דער תורה מענטש

אמר רבי יוחנן לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבע"פ שנא' כי על פי הדברים האלה כרתו אתך ברית ואת ישראל :

כמ פיסקא מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום מ"מ אילימא משום כבוד והא האי שיפורא דהוה מעיקרא בי רב יהודה ולבסוף בי רבה ולבסוף בי רב יוסף ולבסוף בי אביי ולבסוף בי רבא אלא משום השרא :

דף ס"ז ר [פיסקא] עני המנקה בראש הוית מה שתתתיו גזל מפני דרכי שלום] תנא אם ליקט ונתן ביד ה"ו גזל גמור. רב כהנא הוה קאזיל להוציל חזייה לההוא גברא דהוה שדי אופיי ונתרן

דשאי למתקן. מנחן חסד למד שהתמוד לא יתן ליתכח אלא מפני שהתורה משתכחת :
וערבין דברים יין. בני חנך שרביעין ליתן ערוב כהנך ברית אחד לין משנין את מקומם ליתנה כדום אחר מפני דרכי שלום : אילימא משום כבוד. של בעל בית : וכן הוה שיפורא. של פיקטע ע"מ דמעיקרא הוי. כי רב יוסף. שהיה רבא רבא פסיב כפונדביתא : וכןסוף. כהנפסק ומלך רבס דהתווב בנייזו וכתר רבס מלך רב יוסף וסדר שלך אבוי וסדר מלך רבא רב יוסף גלחן פי כהנא כהנפסק שיפורא כופר של דבס שהיו מותבין להווי גזבס כהנפסק לבני סיכיס כהנא ר"ג כהנפסק הוי פסקת : משום השרא. כהנא וכוונל כעירוב כהנא אורח כדום את כהנא לשבס את מקומו כהנפסק לראש כדום ונא ירבו סכ את העירוב יתחד את בני כהנא שמתקטלן כהנא עירוב :
[סוף. חותין] : אם ליקט ונתן. ע"מ קרקע ביד כהנא וכו' לידס גזל גמור כהנא : אופיי.

ביר שרייבען. אבער דינים דאם איז גמרא מארסטו ניט שרייבען : רבי יתנן זאגט נאמט האמט גאר פורת ברית גיווען מיט דיא יודין. וועגן דיא דינים וואס זענען גואנט גיווארין אויסווייגן. אזו וויא עם שטייט אין פוסק פי ער פ' הדברים האלה. וועגן דיא הייד וואס זענען גואנט גיווארין אויסווייגן. האב איך פורת ברית גיווען מיט דיראונ מיט די יודין :

כמ פיסקא מערבין אהויף וואס מען מאכט : זלע פרייטאג. ערובי הצרות : מען נעמט צו זאמען פון יעדער בעד הבית אשטיקל ברויט און מען לייגט אריין אין איין שטוב. אז מען איז שוין גיוואונט פון אלאנגע צייט צווא האלבען דעם עירוב בייא איין בעד הבית. פאר מען ניט לייגן דעם עירוב בייא איין אנדער בעד הבית. עם זאל ניט ויין קיין קריג. נאר עם נאר ויין שלום : זאגט דיא גמרא וואס מיינט מען וועגן שכול. מיר זאלן זאגן וועגן כבוד. ווייז עם איז ניט שייין פאר דעם בעל הבית וואס מען נעמט צו פון אים דעם עירוב. דרייב נועט ער זיך קיבן קריגען. מיר האבן דאך גיערונט דר קאכטן ווס אין אים איז גיעגען די געלט פון נדבות ווס מען פלעגט געבין אויף דר ישיבה. איז ער פרייער גישטאנען ביי רב יהודה. אז רב יהודה איז גישטאנען אין ער גישטאנען בייא רבה. אז רבה איז גישטאנען אין ער גישטאנען בייא רב יוסף. אז רב יוסף איז גישטאנען אין ער גישטאנען ביי אבני. אז אבני איז גישטאנען אין ער גישטאנען בייא רבא. און מען הט ניט גיקומט אויף דעם כבוד פון דיא פרייערדיגע. נאר מען מיינט וועגן חשד. ווייז מען איז גיווען גיוואונט אז ביי דעם בעל הבית אין טוב ליגט דער עירוב : אז מען נועט לייגען דעם עירוב אין איין אנדער שטוב. דיא מענטשן וואס וועלן אריין קומען צום ערשטן בעל הבית און וויא וועלן ניט געפונען דעם עירוב. און וויא וועלן ניט וויסען אז דער עירוב ליגט אין איין אנדער שטוב. וועלן זיין רושד ויין אז דיא מענטשן פון דוהף האבען ניט גימאכט קיין עירובי הצרות : קען מען קומען צו אקריג :

ל פיסקא עני. אז אארעם מאן שטייט אויף דעם שפיץ איילבערבוים און האקט אראפ דיא איילברייטען. און וויא פאלען אראפ אויף דיא ערד. אז איינער נעמט צו די איילברייטען פון דער ערד : איז ער אנולן. אזו האבען דיא כהנא גואנט. מען זאל ניט קומען קריגען איינער מיט דעם אנדערין. מיר האבען גיערונט אויב דער ארעם מאן האט גיוומען דיא איילברייטען פון בוים און האט זיין גליינט מיט דיא הענט אויף דיא ערד. אז איינער נעמט זיין צווא פון דיא ערד. איז ער אקסטר געזן. רב כהנא איז אקסטר גיגאנגען צווא דיא שטאט הנצר. הט ער גיגען וויא אקענטש ווארפט שטעקלאך אויף אפויטעל בוים און דיא מייטלען פאלען אראפ פון בוים. איז גיגאנגען רב כהנא און האט צו זאמען געקריגען דיא אראפ גיפאלענע מייטלען

הניזקין פרק חמישי גימין פירוש קבו

מקלה: כתי יאשיה. מחול סוס: מאזריס דרבי
 יאשיה לח. לשיק רחב בקי דריון לפי שחל חרש
 כרכוס ומודיעין:
 עס חתי יבדאל. לא כקבדי יבדאל חלל מסעסין
 כסס חס מלאה כרוגוס עם ישראל:
 כר אוריון. כן חורס: סגלח. חלק על הכתוב
 ססיה מלמד למר עוקבא ססיה חכ בית דין
 כדאמריק כס"ק:
 חכ

נתרן חמרי אויל כבנקים ואכל א"ל חזי מר דבידאי
 שדיתניהו א"ל מאתריה דרבי יאשיה את קרי עליה
 (מסל י) וצדיק יסוד עולם:
לא תיר מפרנסים עניי נכרים עם עניי ישראל
 ומבקרים חולי נכרים עם חולי ישראל
 וקוברים מתי נכרים עם מתי ישראל מפני דרכי שלום:
 (דף סג) **לב רב** הונא ורב חסדא הוו יתבי חליף

ואויל נביא א"ל הר לחבריה ניקום מקמיה דבר אוריון הוא א"ל סקמ-
 פלגאה ניקום אדהכי אתא איהו לגבייהו אמר להו שלמא עלייכו מלכי שלמא עלייכו מלכי
 אמרו ליה כנא לך דרבנן איקרי מלכים אמר להו דכתיב (מסל ח) בי מלכים ימלוכו ונו
 אכרו ליה ומנא לך דכפלינן שלמא למלכא אמר להו דאכר רב יהודה אמר רב סנן
 שכופלים שלום למלך שנא' (ד"ס ט' יב) ורוח לבשה את עמשי ראש השלישים לך הויד
 ועסך בן ישי שלום שלום לך ונו אמרו ליה למעום מר מידי אמר להו הכי אמר רב
 יהודה אמר רב אסור לו לאדם שיטעום כלום עד שיהן כאכל לכהמתו שנא' (דנרס
 76) ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת:

תניא

אנן האמ וייה גיוואלט עסין. האמ דער כענמש גזאנט צו רב כהנא דער כפי זעקמ אז איך
 וארף אראפ דיא מייטלען מיט דיא הענט. זענען דיא מייטלען מייגע. סאראמט וייה ניט
 זעמען. האמ רב כהנא גזאנט צוא דעם מענמט דוא ביקט פון דיא שטאט וואו כפי יאשיה
 וואונט. דריבער וויי מו דיא דינים. ווייל כפי יאשיה גערונט אייך. האמ כפי כהנא גלייכענט
 אויף כפי יאשיה דעם פסוק וצדיק יסוד עולם. דער צדיק איז דער פיראמענט פון
 דער וועלט:

לא תנו רבנן. דיא רבנן האבען גילערונט מען שפיינט גוישע ארעמע לייט צו זאמען
 מיט יודישע ארעמע לייט. מען בארף גיין מבקר חולה ויין צוא קראנקע גוים אנן וייה זעפין
 וואס עם פעלט וייה. אזו וויא מען איז מבקר חולה יודישע קראנקע. מען העקפט בגראפין דיא
 גוישע מתים. אזוי וויא מען בגראפט דיא יודישע מתים. עם זאל ויין שלום צווישען גוים
 מיט יודין:

רב רב הונא אנן רב חסדא זענען גיזעסען. איז פאר ביי גיזאנגען גיביא. המ אייך
 גזאנט צום אנדערען לאמיר אויף שטיין פאר אים ווארום ער איז אלסין. האמ דער אנדערער
 גזאנט פאר דעם קריגער וועלן מיר אויף שטיין. דער ווייל איז גיביא גיזעסען צו וייה. המ גיביא
 צוא וייה גזאנט פריד אויף אייך מלכים. פריד אויף אייך מלכים. האבען וייה גזאנט צוא אים
 פון וואגען ווייסטו אז רבנן ווערין גערופן מלכים. האמ גיביא צוא וייה גזאנט עם שטייט אין
 פסוק דיא תורה זאנט דורך מיר קעניגען אלע מלכים. האבען וייה גזאנט צוא גיביא פון וואגען
 ווייסטו אז צוא אמרף זאנט מען צוויי מאהל שרום. האמ גיביא צו וייה גזאנט. רב יהודה
 האמ גזאנט פון רבס ווענין פון וואגען ווייסען מיר אז צו אמרף זאנט מען צוויי מאהל שלום.
 ווארום עם שטייט אין פסוק אנטיסט פון שטאטיקייט האמ אן גיקהירט דעם עמשי וואס ער איז
 גיווען דער עלצטער פון דיא שטאטיקע צוא דיר דוד אנן מיט דיר דער ווהן פון ישי שלום שלום
 צוא דיר. האבען וייה גזאנט צו גיביא עם עפעס. האמ גיביא גזאנט אזו האמ גזאנט רב
 יהודה פון רבס ווענין אמענמט סאר ניט פאר זוכען קיין עסין ביז ער ניט עסין צו ויין ביהקה.
 אזו וייה עם שטייט אין פסוק איך וועל געבין גראו אין ביין פעלד צוא ביין ביהקה. דער נאך
 וועסטו עסין אנן וועסט זאמ ויין:

תניא

האומר פרק ששי

(דף סו) א תניא אימי בן יהודה היה מונה שבח של חכמים. ר' מאיר חכם וסופר. ר' יהודה חכם לכשריצה. רבי טרפון גל של אגונים. רבי ישמעאל חנות מיוזנת. ר"ע אוצר בלום. רבי יוחנן בן נורי קופת הרוכלים. רבי אלעזר בן עזריה קופה של בשמים. משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי. רבי יוסי גימקו עמו. רבי שמעון טוחן הרבה ומוציא קמח. הנא משכה קמח וכה שמוציא אינו מוציא אלא טובין. וכן אמר רבי שמעון לתלמידיו בני שנו

מרותי

מקרא לעולם מדרש לעולם אכל כשעשע חכם גדול לעולם להלמדיו והלכות לעולם והגידו לעולם. ומזה נשתי אולר בלום סגור מבגרות לבדן מהיתה [מתחית] כמו שטושים בריטת גזרות ליתן היום מכלן שטורים מכלן ערבים מכלן כמו פיו בלום ורגלי מכלמות נכמות קל כ"ל בלג"ו : קופה כדובלים. מרשם כסה חס רובל זה טבא לעיר שוליים עניו ארכימו עמן חומר כן פליטון עקן חומר כן קמח עקן חומר כן כן גרד לטול דבר במקרא משיבו וכן בהלמוד וכן במדע. וכן בהלמד וכן שמה זה דומה לשל ר"ע בנתן לנו פחלים ולמד ככל מבינגל והר"ב שדכן : קופה של בשמים. דימס לקופה בר כלים חלל שכולל מחור טאמנה כן מרשם מיריס חסר וקופה כל אחד נלמד לבדו ליתא מוחן לשולח : קב ונקי. לא כרבה הלמוד כשאר תכרו חלל חס טאמנ נבית במדרש טק טא טלכס טאווה לעולם : טוחן כרבה. טבא כרבה : ומזיל קמח. מרשם ליה : טבא משכה קמח. מהלמוד : וכה שמוציא רע מולא חלל כוכין. ומש ששח מהלמוד לא שכה חלל דברים טבא כרבו טלכס כמות : טא מדוס. למדו מרשם : שטורים

פרק ששי

א תניא. מיר האבין גילערונם אימי בן יהודה האט גיציילקם ריא לדיב פון דיא חכמים. רבי מאיר איז אהבם און אשיריבער. רבי יהודה אז ער וואלט וועלן איבעררייניגן יעדער ואף וואלט ער גיווען אהבם. רבי טרפון איז וויא אפארט נים. אזוי וויא אפארט נים אז איינער געמט ארויס איין נים. שטייען וויא אראם פיר נים און רעם ארם. אזוי רבי טרפון אז איינער קומט צו אים פרעגן אפאלה. בריינגט ער אים פיל ראיות פון הגיה פון מדרש פון משניות פון הלכות פון אגרותה. רבי ישמעאל איז וויא אגיטפייטע גיוועלב. אזוי וויא מען קומט אריין אין צרייכע קראם. וואס איינער וויל קויפן לינגט שוין פאר אים. און מען בארף אים נים זאגן ווארט איך וועל בריינגען. אזוי אז מען איז גיקומען פרעגן אריין בייא רבי ישמעאל האט מען נים גיארפט ווארטן ביי ער העסט קלערין רעם דין נאר ער האט אים שוין גואנט. רבי עקיבא איז וויא אאווער נאשפייכלער וואס אינגייניג איז אפגיאהט מיט פיר ווענט : יעדער פון תבואה וואר לינגען בוינדער. און עס וואל נים ווין אויבערמישט אלע תבואות צו זאמען. אזוי דיא תורה לך גען פון רבי עקיבא איז נים גווען אים געמישט ארץ צו זאמען נאר גמרא בוינדער. תורה בוינדער. מדרש בוינדער. רבי יוחנן בן נורי איז גווען אזוי וויא דיא קארב כחורה וואס דיא קראבעגעניקעס טראגן. אויף ווערדין פון כחורה מען פרענט אים אויב ער האט. זאגט ער יא. ער האט ארץ. אזוי איז גווען רבי יוחנן בן נורי וועלדין פון לערנען מען האט אים גיפרענט. האט ער און גיוויקט צו ענפערין יא איך האב דאס גילערונט. רבי אלעזר בן עזריה איז וויא אקארב מיט בשמים. וואס דרינגען לינגט ארעהיי בשמים צום פארקויפן. אזוי איז גווען בייא רבי אלעזר בן עזריה אלעלי מינים תורה. מקרא משנה תורה אגדה ספרא ספרי און נאך מינים תורה. דיא משנות פון רבי אלעזר בן יעקב איז ווייניג. אבער ווא ער זאגט איז אזוי רער דין. רבי יחי פערעפט גזיק צום דין אזוי וויא ארגוטוואגען. רבי שמעון באארט פיר שני נים ארום אפיכאל. מיר האבין גילערונט דאס סייניג מען ער פארקעמט אפיכול : און וואס ער פארקעמט איז נאר דיא זאבין וואס רער דין איז נים אזוי. אזוי וויא קרייגען פון מעהל. און

אזוי

כי אתא סיריה לנושפנא גלייה אשכחיה חמרא אמר
 בתיב (מלי כ) לץ היין הומה שכר וכל שונה בו לא
 הכם ובתיב (כושע ד) זנות יין ותירוש יקח לב לא
 אישתי כי צדי לא סגיא ליה אישתי רוח וגנא נחית
 אתא שרא ביה שולשילתא סתמיה כי איתער הוה
 קא מפרול א"ל שכא דמך עלך כי נקט ליה ואתא
 סמא דקלא תף ביה שדייה סמא לביתא שדייה סמא
 גבי כובא דההיא ארמלתא נפקת אידי (פ"ב) איחנבא
 ליה כפא לקוסתיה מיניה איתבר ביה גרמא אמר היינו
 דכתיב (מלי כה) ולשון רכה השבר גרם הוא סמא
 דהוה קא מעי באורחא אסקיה לאורחיה הוא רויא דהוה
 הוא הרוותא דהוה קא כחך לה בכה שמעיה להווא
 עביר לי סמאני לשב שני אחיך הוא קסמא דהוה קסים אחיך כי סמא להתם
 לא עיילוה דנביה דשלמא עז תלתא יומי יומא קמא א"ל אמאי לא קא בעי לי מלכא לנביא א"ל

אנסיה

קסמען האם ער ארום געען ריא תהיכה . אינ האם אפ גרע קט דעם ברנען אונ ער האם געען אי
 אין ברנען איז דא ויין . האם אשכראי גנאגט עם שמיים אין פסוק דער רשע וואס מרינקט ויין
 אונ ער ברובסט פען ואל אים געבין ארשען ויין אונ דער מענטש וואס איז פאראירט אין דעם ויין
 ועם ער גיט קרוג ויין . אונ נאך שמיים אין פסוק מונה ויין אונ ויין אונ יונגער ויין געכט אונעק
 די הארץ פון מענטשין וועל איך דעם וויין גיט מרינקען . אז ער איז אפער דארשמיג גווארין אונ
 קאט ויך גיט געקענט אין האלטן פון מרינקען : האם ער גיטרינקען און איז שפור גווארין
 אונ איז אנשקראפין גווארין . איז בגידה אראפ גנאגען פון בוים אונ האם ארויף גווארפן אויף אים
 ריא קייט . אונ האם ארום גינעמען ריא קייט ארום ויין האלדן . ער ואל יא גיט קענען אראפ
 געפען . אז אשכראי האם ויך אויף גוואכט פון שקאף איז ער גוען אזוי וויא משוגע .
 אונ האם גוואכט אראפ הייפן ריא קייט פון ויך . האם בגידה גנאגט אז אשכראי דער נאפען פון
 נאט איז אויף ליר . ויא בגידה האם איהם גהאלטן מיט ריא קייט אונ האם איהם געפירט . וענין
 זיי נקען אז אבוים . האם ויך אשכראי נקראצט אונ געריפען און דעם בוים אונ האם איהם
 אוקניווארפין . דער נאך איז בגידה מיט איהם גנאגען ווייטער ביז צוא אבוואהנט ארם . איז
 ער גיקמען אז אשכראי איהר אומגווארפין . דער נאך איז ער גיקמען אז אקריין שטיפעלע
 פון אאלטנה איז די אקטנה ארום גנאגען אז איהם אונ האם איהם געעטן ער ואל גיט אוקטארפן
 איהר גלן שטיפעלע . האם ויך אשכראי איינגיבויגן אונעק צוא גיין פון ריא שגוב . איז
 איהם צוא פראכן גווארין אפיין . האם אשכראי גנאגט דאס שמיים אין פסוק אויכער צונג
 ענטע היידו צו ברעכט אפיין דורך ריא ווייכע הייד פון ריא אקטנה איז צובראכן גווארין מיט
 גיין . דער נאך האם ער געען אפגינדער בלאנדעט אין ווען . האם ער אהם ארויף געפירט
 אויף דעם רעכטן ווען . דער נאך היט ער געען אייגער איז שפור אונ בלאנדעט אין ווען .
 האם ער איהם ארויף געפירט אויף דעם רעכטן ווען . דער נאך האם ער געען פון פירט
 אפיה צו דער תופה . אונ פען פרייט ויך וינער שטארק . האם ער גוויינט . דער נאך האם ער
 גהערט וויא אסענמש וואנט צוא אשוסקער סאך סיר אפאר שוף ויא ואלין ויין שטארק אויף
 דיען יארד . האם ער גלאכט . דער נאך האם ער גוען ויא איינשוף מאכער מאכט בישוף .
 האם ער גלאכט . ויא בגידה מיט אשכראי וענין גיקמען אין ירושלים . האם פען גיט אריין
 געפירט אשכראי אז שלמה ביז דריי טען . דעם ערשטן טאג האם אשכראי גפרענט פאר וואס
 רופט מיך גיט דער קדך צו ויך . האם פען גו גיט צו אים דר קדך שלמה האם היינט צו פיל דר

גטרונקען

אנכיה משתיה שקל לבינתא אותיב אחברתה ארו א"ל
 לשלמה א"ל הכי אמר לנו דדר אשקוהו למטר אמר
 להו ואמאי לא קא בעי לי סלכא לגביה אמרו ליה
 אנסיה טיכלא שקל לבינתא מחברתה אותבה אארעא
 ארו אמרו ליה לשלמה אמר להו הכי אמר לנו נניחו
 מיניה טיכלה לסוף תלתא יוכי עייל לקסיה שקל
 קניא וכשח ארבעה גרמידי ושדא קמיה א"ל ככדי כי
 סיות ההוא נכרא ליה ליה בהרין עלמא אלא ארבעה
 גרמידי השרא ככשהיה לכולי עלמא ולא שבעת עד
 דכבשת נטי לדידי א"ל לא קא בעינא מינך סירי

כנסה כלא סחי מדיס דאחא מול : לאחס
 פכחיל . ססא כנס : מדיד טיכלא מירס . משבו
 דכס מלאכילו כי לא מעט : קחיל . קט :
 דסימן לים לאצותיכ . מלמיס כנסוטר כנסכס
 לו לכהילו לו : דליה ככו סכו . סל אעיס וליגמ
 להפרנס : סס : וסקע טולא . מהקע מעט כמין
 סרין עד מכלוך סס ורס הולגמ ודליס חילמ
 סס וממכנס מ . ס : גרס קיט . כדק עד סחי
 סקלן סיק יס ק סל חוכיס וכוט הכנגול כרל :
 עימל . זכוכיס כדי שירכס לה כני ולל יוכל
 לכנס אלס ויכא ארץ לשמיר לבקע ככוכיס :
 תל כס . שטחו סל סלמח קחל : חק נפשי .
 כהנגול :

הסקהס

בעינא דאיבנייה לבית המקדש וקא סיבעי לו שמיא א"ל לדידי לא סכר לי לשרא דיכא
 כסירא ליה ולא יהיב ליה אלא להרנגולא כרא דמהיכן ליה אשבועתיה ומאי עביד בית
 ססטי ליה לטורי דלית בהו ישוב ימנח להו אשנא דטורא ופקע טורא ומנקיט ומייתי
 ביורני דאילנא ושדי התם והוי ישוב והיינו דמהרמינן נגר טורא כדקו קינא דהרנגולא
 כרא דאית ליה בני וחפויה לקיניה וזניהא חיותי כי אתא בעי לטיעל ולא סצי אול
 מייתי שמיא ואותביה עילויה דכא ביה כליט שדיה שקליה אול חק נפשיה אשבועתיה :
 א"ל

גמירקען . האט אשכראי גנובען און האט גלייגט אציגול אויף אציגול . האט מען גיאגט צו
 שלמה אזוי האט אשכראי גמארן . האט שלמה גואגט אזוי האט ער אייך גואגט גיט איהם גאך
 אפאהר וויין צום טרינקען . אויף מארין האט ווידער אשכראי גפגעסן פאר וואס רופט סוף גיט
 דער בלך צו זיך . האט מען גואגט צו איהם דער בלך שרמה האט היינט צו זיך געעסן . האט
 אשכראי אראפ גנובען דעם ציגול פון דעם אנדערין . און האט איהם גלייגט אויף ריא ערד .
 האט מען גואגט צו שלמה אזוי האט אשכראי גמארן . האט שרמה גואגט אזוי האט ער אייך
 גואגט געקט צו פוי איהם דאס עסן . נאך דרייא מעג איז ער אריין גיאנגען פאר שרמה . האט
 אשכראי גנובען אשטעקלי און האט אפ גמאסטן פיר אייגין . און האט גווארפן דעם לשטעקלי
 פאר שלמה . און ער האט גואגט צו שלמה . אז דוא וועסט שטארפן וועכט דאך אויף דער וועלט
 גיט מער האבן נאר פיר אייגין . איצט האסטו איין גנובען ריא גאנצע וועלט . און דוא ביזט גאך
 גיט וואס גווארין ביז דו ווילסט סוף אויך איין געמען . האט שלמה גואגט צו אשכראי אויך וויל
 פון דיר נאר גיט . נאר אויך יד באהען דעם בית המקדש . און אויך בארף האבן דעם
 שפיר . האט אשכראי גואגט צו שלמה צו סיר איז דער שפיר גיט גיגעפן גווארין . צום שר
 פון ים איז דער שפיר גיגעפן גווארין . און דער שר פון ים גיט גיט דעם שפיר צו קיין אנדערין
 נאר צום ווידערן קאן . וויל ער גלויבט אים מיט אשבועה אז ער וועט אים צוריק אפ געבן . אז
 קאס טורט דער ווידער קאן מיט דעם שפיר . ער טראגט אים אונעק אויף ריא בערג וואס ענען
 וויסט . וואס אויף וויי אקסט נאר גיט . און ער גלייגט דעם שפיר אויף דעם בארג ווערט און
 דעם בארג שפאלטן . און דער קאן קלויבט צו וואסען קערנער פון בויפט און ער ווארפט אריין
 אין ריא שפאלטן . פאקסן ארויס בויטער . ווערט אפגעשפענער ארט און דער קאן האט פון
 פאקע צו עסן דריבער רופט מען דעם קאן נגר טורא . ער צו שפאלט בערג . האט מען גיזכט
 ביז מען האט גיפונען ריא געכט פון דעם ווידערן קאן . האט מען גיזעהן ער האט קינדער . האט
 מען דעקט ריא געסט מיט ווייסע גלאז . וויא דער קאן איז גיקומען צו זיין געסט האט ער גיזאלט
 אריין גיין צו וויינע קינדער . און ער האט גיט גיקענט . איז ער גיאנגען און האט גיבראכט דעם
 שפיר און האט אים גלייגט אויף דעם גלאז . דער גלאז זאל צו שפאלטן ווערן . האט דער קליה
 ין שלמה אגרויס גישהיי גיטארן . האט זיך דער קאן דער שראקן האט ער אראם גווארפן דעם
 שפיר

ד א"ל בניהו מ"מ כי חזיתיה לההוא סמאי דהוה קא טעי באורחא אסיקתיה לאורחיה א"ל מכרוז עליה ברקיעא דצדיק גמור הוא ומאן דעביד ליה ניחא נפשיה וכו' לעלמא דאתי ומ"מ כי חזיתיה לההוא רויא דקא טעי באורחא אסיקתיה לאורחיה א"ל מכרוז עליה ברקיע דרשע גמור הוא ועברי ליה ניחא נפשיה כי היכי דליכליה לעלמא . מ"מ כי חזיתיה לההוא חרוותא בכית א"ל בעי מימת נברא בנו תלתין יומין ובעיא מינמר ליבם קמ' תליסר שנין . מ"מ כי שמעתיה

לההוא נברא דא"ל לאושכמא עביד לי מסאני לשב שנין אחיכת א"ל ההוא ז' יומי לית ליה מסאני לשב שני בעי מ"מ כי חזיתיה לההוא קסמא דהוה קסימ אחיכת א"ל דהוה יתיב אבי גזא דמלכא לקסום מאי דאיכא תותיה תרוחיה גביה עד דבנייה לבית המקדש יומא חד הוה קאי לחודיה א"ל כתיב (נמדנר כד) כתועפות ראם לו ואמרינן כתועפות אלו מה"ש ראם אלו השדים מאי רבותיכו מינן א"ל שקול שולשילתא סינאי והב לי עוקתך ואחוי לך רבותאי שקליה לשולשילתא סיניה ויהב ליה עוקתא בלעיה

אותביה

שמי. האם דער שקית צו גנומען דעם שמי. איז גיגאנגען דער האן אונ האם זיך דער ווארגין וייל ער קען ניש האלשין זיין שבעה :

ד אמר . בניהו האם גואגט צו אשכמאי פאר וואס אז דו האסט גיזעהן דעם בלינדען וואס האט גיבל אנדעם אין וועג . האסטו איהם ארויף געפירט אויף דעם וועג : האט אשכמאי גואגט מען האט אויס גערופין אין הימל אויף דעם בלינדען אז ער איז אאמתר צדיק . אונ ווער עס וועט איהם טאהן אמוכה וועט ער זוכה זיין צו עולם הבא . גאד האט גיזעהן גיפרעגט דעם אשכמאי פר וס אז דו האסט גיזעהן דעם שכווען ווס האט גיבל אנדעם אין וועג האסטו אים ארויף געפ רפ אויף דעם וועג . האט אשכמאי גואגט מען האט אים גירופען אין הימל אויף דעם שכווער אז ער איז אאמתר רשע . האב איה אים גיטאהן אמוכה . ער זאל בנאה האבען אויף דער וועלט אונ זאל אפ געמען דעם שכר טאמער האט ער אאמאל גיטאהן אמוכה . גאד האט גיזעהן גיפרעגט דעם אשכמאי פר ווס אז דו האסט גיזעהן די פריילאכע חתונה האסטו גיוויינט האט אשכמאי גואגט אין די דרייסיג טעג גאד דער חתונה דארף שטארקן איר מאן . אונ זיא וועט דארפן ווארפן אויף איר מאגס ברודער ער זאל איר מיגס זיין אדער תליצה געבין דרייצעהן יאהר . גאד האט גיזעהן גיפרעגט דעם אשכמאי פאר וואס אז דו האסט גיזעהן דער מענטש האט גואגט צום שוסקער ער זאל אים מאכען אפאר שיה זיין זאלין זיין שטארק אויף זיבען יאהר . האסטו גילאכט האט אשכמאי גואגט דער מענטש וועט שוין ניש לעבין זיבען טאג . וויר ער האבען שיה אויף זיבען יאהר . גאד האט גיזעהן גיפרעגט צו אשכמאי . פר ווס אז דו האסט גיזעהן דעם פישוף מאכער ער מאכט פישוף האסטו גילאכט . האט אשכמאי גואגט וואו דער פישוף מאכער איז גיזעהן . אין דער ערד אונטער אים איז גיזעהן אקעניגליכער אוצר . אונ ער האט ניש גיוואוסט . לאו ער בעקער מאכען פישוף אויף דיא זאכען וואס לגען אונטער אים . שלמה המלך האט פר האלמען דעם אשכמאי ביי זיך ביי ער האט אויף גיבאהט דעם בית המקדש . אאמאל איז גישטאנען שלמה אין פסק תועפות ראם לו . האט האט תועפות אונ ראם . אונ מיר האבען גואגט תועפות מיין מען מלאכים : ראם מיין מען שרים . מיט וואס זענען דיא שרים גרעקער פאר אונ . האט אשכמאי גואגט צו שלמה דעם אראפ פון מיר דיא קייט . אונ גיב מיר דין פינגערלי ווס אף אים איז אויס געקריצט דער נאמען פון גאט . ווער איה דיר וויזון מיין גרויסקייט . האט שלמה אראפ

גינבען

אוחביה לחד גפיה ברקיעא ולחד גפיה בארעא פתקיא
 ארבע מאה פרסי על ההיא שעתא אמר שלמה (ק:לס
 ב) כה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש
 (כי זה) [וכתיב (סס נ) וזה היה] חגיך מכל עמלי מאי
 (כי) וזה רב ושמואל חד אמר מקלו וחד אמר גונדו
 היה מחור על הפתחים כל היכא דמטי אמר (סס ב) אני קהלת הייתי מלך על ישראל
 בירושלים. כי מטא גבי סנהדרין אמרו רבנן מכרי עומה בחדא מלתא לא סריך מאי
 האו אכרו ליה לבניהו כא בעי כך מלכא לבניהו אמר להו לא שלחו להו למלכותא
 קאתי מלכא לבניכו. שלחו להו אין קאתי שגוהו להו בדקן בכרעיה שלחו להו במוקי
 קאתי וקא תבע להו בגדותיהו. וקא תבע לה נמי לבת שבע אמיה אתיוה לשלמה
 והבו ליה עוקתא דחקיק עליה שם ושולשילתא דחקיק עליה שם כי עייל חזייה פרח
 ואפ"ה תוה ליה ביערותא כיניה והיינו דכתיב (ס"ט ג) הנה מפתו שלשמה ששים
 גבורים סביב לה מגבורי ישראל כיום אחזוי חרב מלומדי מלחמה הווש חרבו על ירכו
 מפרד

גימין קא ריא קיימ פון אשכנאי. און האם אים גינעבין דין פינעטרי. הא אשכנאי איין גיש ונגע
 דעם פינעטרי. און האם גיין און פרינגל אויף דעם הימער. און איין פרינגל אויף ריא ערד.
 און ער האט אונזער גימין און פרינגל אויף פיר דערנערט מיין ווייט. אויף ריא צייט האט שלמה
 גואגט ווס פאר איבעריגט דער מענטש מיט ויין גאנצע ארבעט וואס ער וועט ארבעטן אונטער
 ריא ווהן. און נאך שטייט אין פסוק שלמה האט גואגט דס איז מיין חלק פון מיין גאנצע ארבעט.
 ווערבעט איז ויין חלק. קיינען רב מיט שמואל. איינער וואגט ויין שטעקן. און איינער וואגט
 דין קריי. שלמה איז גינאנגען צו ריא פירען פעמן מען וואל אים עפעס שיינקען. וואו ער איז
 גיקמען האט ער וואגט אויף בין קהלת אויף בין גינען אמלק אויף ריא יודין אין ירושלים. וואו
 שלמה איז גיקמען צו ריא סנהדרין. האבען די רבנן וואגט אמשונגען אדער אבאר האלטען
 זיך גיט אייביג ביי איין וואך. וואס קען דאס זיין מיט דעם מענטשן. מען הערט גיט פון אים
 קיין גארשקייט נאר דאס איינע ווס ער וואגט ער איז שלמה רבקה. וואו דער צייט ווס שלמה
 איז גיט גינען אין דער הויס. איז דער ווייל אשכנאי גינען אמלק אויף שלמה ארם. און
 קיינער האט אים גיט דער קענט. מען האט גימין און דאס איז שלמה ריא קענט האבען
 אבער גינאלט וויסען אויב דאס איז שלמה אדער גיין האבען זיי וואגט צוויי בנהו דער פוק
 דופט זיך דא וואלט קעמען צו אים אדער גיין. האט בגרה גואגט גיין ער דופט זיך גיט
 האבען ריא קענט געשיקט צו ריא ווייבער פון שלמה פגען אויב דער פוק קומט צו זיי
 אדער גיין. האבען ריא ווייבער גענעמט יא ער קומט צו אונט. האבען ריא קענט געשיקט
 צו ריא גינען איר וואלט ווען ריא פיס וואס ער האט. ווארום שרייט האבען דינערטע מיט.
 האבען ריא ווייבער גענעמט ער קומט אין וואקן. און ער וויל זייא פגען ויין ווע זייא ווען
 גרות. און ער האט גינאלט געגען ויין ויין מוסער פת שבע. דער נאך האט מען גינאלט שלמה
 אהנים און מען האט אים געגען אפינעטרי ווס אויף אים איז גינען אויס געקריצט דער נאפען
 פון גאט. און אקיים וואס אויף אים איז גינען אויס געקריצט דער נאפען פון גאט. וואו
 שלמה איז אריין גיקמען און שמואל. און אשכנאי האט אים דער ווען. איז ער אונזען גימין.
 פון דעם וועגן האט שלמה גינאלט און גינאלט פון ריא שטארקמען יודין. אלע האבען גינאלטען
 שטענדיג וויא ווענען גינען גילערוגט מלכות צו האלטען. יעדער האט גימין ריא שווער
 אויף ריא זייט פון ריא שרעק וואו שלמה האט גינאלט פון גאט. רב און שמואל קיינער.

מפחד בלילות . רב ושמואל חד אמר מלך והדיוט
וחד אמר מלך והדיוט ומלך :

(דף ע) ה אר"ב"ר אכל בשר שור בלפת ולן בלבנה
בליל י"ד או ט"ו בתקופת תמוז

אחזתו אחילו הנא והמבלא כרסו מכל דבר אהזתו
אחילו אמר רב פפא אפילו מתמרי פשיטא ס"ד אמינא
הואיל ואמר מר תמרי משבעין ומשהנן ומשלשלן
ומאשרן ולא מפנקן אימא לא קב"ל מאי אחילו א"ר
אלעזר אש של עצמות מאי אש של עצמות [אמר
אביי] אשא דגרמי :

ו א"ר אליהו רבי נתן אכול שלישי ושהה שלישי
והנח שלישי לכשתבטעום תעמוד על מלואך

באטלאות קלוני"ם בעל"ז : מלך והדיוט . סיכ
שלמה לא חזר טוב למלכותו :

מלך דבר . סתוא טוב לו ותחוק להכו ואוכל ממנו
כל האוחז מביאו לרדי חולי ששנו אחילו : הואיל

ואמר מר . שהתמרי יספ כל קי לגוף : משחק .
ממתמוז : משלשן . משלכות : מאשן . משתט

כח : ולא מפנקן . איך מענגות את כלב לטעם
אכסניוס ואל"ס שכן מתקופת :

אכול שלישי . מלך מעיק שלישי ושהה שלישי וסנה
כעם תעמוד על מלואך אבל אם תמלא מעיק

אכילת ושהה לכשתבטעום תבטע : כמנוח . לטכול
כחומר או פס ציין : שהתקף . שטרנס קי : משך

ידך כשעס . שלח תמלא כריסך :
פחד . דלגס שדוהב על דבר תמיד כגון מידה

מוזסת או פחד לרבי וקורין לרבי"ם :
מאכר

תני ר' חייא הרוצה שלא יבא לידי חולי מעים יהא רגיל בשיבול קיץ והורף . מעורתך
שהנאהך הימנה משוך ירך הימנה ואל תשהה עצמך בשעה שארה צריך לנפקיך :

ו שרש"ה דברים מכחישים כחו של אדם ואלו הן פחד ורך ועון . פחד דכתיב (פסלים לה)
לבי

אייגער זאגט שלמה איז גיווען אַמקף . אונ ווען אַשְׁמַדַּאי האָט אים פאַר וואַרפֿן איז ער גיוואָרן
אויס נקף ביו ער איז גישטאַרבין . אונ אייגער זאָגט ער איז צוריק גיוואָרן אַמקף . איז ער
גיווען אַמקף אונ אַפֿראַססער אונ אַמקף ביו ער איז גישטאַרבין :

ה אָמר . כּפּי ירוּשָׁע בּן לוי הָט גוּאָגט אַז אייגער הָט גיגעסין אַקסין פֿלייש מיט לָפֶת
לָפֶת איז אַלע עדר פֿירות . קאַרפֿאַפּיל . קערהין . קרויט . ריבען . אונ דעסמגריבין אונ פּאַרד
גיהר דעם עסין האָט ער גיגעמגט אינגער דיא לבנה . די נאָכט וואָס גיהער צום פֿערצעהנטן
אַדער דיא נאָכט וואָס גיהער צום פּונפֿצענהנטן מאָג אין תקופת תמוז . בעקומט ער אַקראַנקייט
וואָס הייסט אחילו . מיר האָבען גיגערוגט דער וואָס עקט ביו ער האָט אַפּרען בויף . פּון
וועלכין ער איז . בעקומט ער אַקראַנקייט וואָס הייסט אחילו . רב פּפּא זאָגט אפילו ער האָט
גיגעסין מייטלען . פּרעגט דיא גמרא געוויס מייגט קען מייטלען אויף . ענפּערט דיא גמרא ווייל
דער תנא הָט גוּאָגט מייטלען מאַקען זאָט . אונ זייא דער היצען דעם מענטש וואָס עקט זיי .
אונ זייא פּאָקען אלוזין מאַגען . אונ זייא גיבען דעם מענטש כח . אונ זייא מאַקען גיט איידיל
דעם מענטש . גאר ער זאל זיין פּראַכט גיווגנט . וואַלטין מיר מייגען וואָס מעהר קען עקט פּון זיי
געוונטער איז . דריבער זאָגט אונ רב פּפּא אַז אפילו ער האָט גיגעסין מייטלען ביו אפּרין
בויף . ווערט ער אויף קראַנק . וואָס איז די קראַנקייט אחילו . כּפּי אַלעזר זאָגט די גיגער ווערין דר היצט
ווי אפּייער וואַלט אין זיי גיברענט :

אָמר . אליהו הנביא הָט גוּאָגט צו כּפּי נתן דוא וואַקט עסין אדרויטל . אונ זאָלסט
פּרינגן אדרויטל . אונ אדרויטל בויף וואַקסט גאָזין ליידיג . פּאָמער וועקסט אין בעס ווערין זאל
זיין אַרַט אין בויף וואו דער בעס זאל זיין . וועט דער בויף ווערין ריכטיג פּול . וואָרום אז דוא
וועקט פּול מאַקען דעם בויף מיט עסין אונ פּרינגען . אז דוא וועקט אין בעס ווערין . קען
פּלאַצין דער בויף . כּפּי תניא האָט גילערונט דער וואָס וויל זייגע גידערים זאָלן גיט קראַנק
ווערין . זאל ער זיין גיוואונט אין צו טונקען זיין פּרויט אין עסיג אָדער אין וויין . סיי וואָס
אונ סיי ווינטער . אז דוא וועקט עסין אזוי אַעסין וואָס דוא האַסט הנאה . וואַקסט גיט עסין
ביו דער בויף וועט דיר פּול ווערין . וואַקסט אויף הערין אין מיטען צו עסין . אונ ווען דוא
דאַרפֿסט גיין צום מענטשליכען גיברויף . וואַקסט דייך גיט אויף האַלטען :

ו שרש"ה . דריי זאָקען מאַקען שוואַה דעם כח פּון אַקענטש . כאָס זענען זייא . אייגס איז
אשרעק

מדהר. מוקף דלגה: אכל ופטר. מיד קודם
 טעם טעם:
 פטעס זוכן. כוון כלהו: מעורת. פס אשה:
 ומיעוטן יס. כשם לחד מעט מהס יס
 פוזו לפרעה וטוב טיבה לו קזת מכלל יס לו
 כלום אכל רובן קשה כשם לו כרעס: דרך. לכך
 נדרכים: ודרך ארץ. השמים: עושר. מיעוטו
 יסכ ורובו קשה שכתלו מה'ת ומגביה לנטו:
 פניו. לכתון ושתות: וקס. לרעס: וזודגדנות

לבי סחרחר עובני כחי דרך דכתיב (סס קג) ענה
 בדרך כחי קצר ימי עון דכתיב (סס לב) כשל בעוני
 כחי. שלשה דברים כתישין גופו של אדם ואלו הן
 אכל מעומד ושתה מעומד ושימש מטתו מעומד.
 חמשה קרובים למיתה יותר מן החיים ואלו הן אכל
 ועמד שתה ועמד הקיז דם ועמד ישן ועמד שימש
 מטתו ועמד. ו' העושה אהון מד מה ואלו הן הבא
 בדרך ונתייגע הקיז דם ונכנס לבית המרחץ ושתה ונשתכר וישן ע"ג קרקע ושימש
 מטתו א"ר יוחנן והוא שעשאן כסדרן אמר אבוי כסדרן סת שלא כסדרן הלש איני והא
 מעורת עבדה ליה לעבדה תלת מינייהו ומית ההוא כחוש הוה. ח' רובן קשה וכיעוטן
 יפה ואלו הן דרך ודרך ארץ עושר ומלאכה יין ושינה חמין והקזת דם. ה' ממעמין את
 חזרע ואלו הן המלה הרעב והנתק בביה ושינה על גבי קרקע וזודגדנות וכשות שרא
 בומנה

אשרעק אונ זארג. ער שרעקט אונ זארגט אויף ריא צייט. ווס וועט זיין. למסל ער זארגט
 אויף פרנסה. אדער ער שרעקט פאר זייעם אשויא אונ קט מרא דער שויא וועט אים טאן
 שרעקן. דאס אנדערע איז אז מען איז שטענדיג אין וועג. דס דריטע איז אז ער זארגט
 אויף זיינע עבודות. אז שרעק אונ זארגט מאכען שוואך דעם פת ווייסען מיר פון דעם פכוק דוד
 המלה קט זארגט מיין הארץ איז ארומגערינגלט מיט שרעק אונ זארגט מיין פת האט מיר פאר
 לאזט. אז אוועג מאכט שוואך דעם פת ווייסען מיר פון דעם פסוק ער קט גיפייניגט אין וועג
 מיין פת ער האט קרדין גימאכט סינע טעג. אז ריא זארגט פון עבודות מאכט שוואך דעם פת
 ווייסען מיר פון דעם פסוק עם איז גישט יוכלם פ יין פת דורך ריא זארגט פון זיינע עבודות. רבי
 זאכען מאכען שוואך דעם גאנצען גוף פון מענטשין. אז ער קט גינעסין שטייענדיג. אדער ער
 קט גי רינקען שטייענדיג. אדער ער קט בוועל גיזען אאשה ש טיי ענדיג. אז אכענטש מודה
 איינע פון די סיפך זאכען איז ער גענטש צום טויט. וויא צום לעבן. אז ער קט גינעסן זיצענדיג
 אונ קט זיך פאלד אויף גישטעלט. אדער ער האט גיט רינקען ויצענדיג אונ האט זיך פאלד אויף
 גישטעלט. אדער מען קט אים גילאזן בלוט פון אדער אונ ער קט זיך פאלד אויף גישטעלט.
 אדער ער איז גישלאפען אונ האט זיך פאלד אויף געשוויינט אויף גישטעלט. אדער ער האט
 בוועל גיזען אאשה אונ פאלד נאך ריא בעילה קט ער זיך אויף גישטעלט. אז איינער מודה
 ריא ועקס זאכען שטארבט ער פאלד. ער איז גיקומען פון וועג אונ איז גיזען אפ גימאכערט
 קט מען אים גילאזן בלוט פון אדער. אונ נאך דעם איז ער פאלד אריין גיזאנגען אין אבאר.
 אונ פאלד נאך דעם קט ער גיטרינקען וויין ביו ער איז שיכור גיזאריין. אונ איז גישלאפען
 אויף ריא ער. אונ קט בוועל גיזען אאשה. רבי יוחנן זאגט דס איז נאר אז ער קט גישאן
 כסדר איו וויא דא שטייט. אבוי זאגט אז ער קט גיט אהן כסדר וויא דא שטייט. שטארבט
 ער. אז ער האט גיטאהן ריא ועקס זאכען נאר גיט כסדר וויא דא שטייט. ווערט ער שוואך.
 פרעגט ריא גטרא עם איז דאך גיט אזו. אאשה קט קט גידייסען מעורת קט גיטאהן צו איד
 קעכט רבי זאכען פון די ועקס. אונ ער איז גישטארבן. זאגט די גכרא ווייל דער קעכט
 איז גיזען מאגער דריבער האפען אים רבי זאכען אויך גיברית. אכט זאכען זענען דא אז מען
 מודה וויא פיל איז גיט גוט. אונ אז מען מודה אביכור איז גוט. איז מען גיזנד. אפער אז
 מען מודה פון וויא נאר גיט איז אויך גיט גוט. צו גיין אין וועג. אונ תשמיש המטה. רייקייט.
 ארבעטן. וויין טרינקען. שקאפין. צו באדין אין זאכען וואסער. אונ בלוט לאזן פון אדער
 געפענען. אכט זאכען סינערין די ווע פון מענטשין. זאלן. הונגער. קרעץ. וויינען. שקאפען
 אויף וי ער עסין ק ריענער. אונ אז מען עקט בשות גיט אין דער צייט. אונ אז מען לאזט
 בלוט

בזמנה והקוה דם למטה כפלים . תנא כשם שקשה למטה כפלים כך יפה למעלה כפלים א"ר פפא (ע"ב) למטה למטה מן הביצים למעלה למעלה מן הביצים וכשות שלא בזמנה תנא כשם שקשה שלא בזמנה כך יפה בזמנה א"ר פפא זמנה תמוז שלא בזמנה טבת . יומי ניסן ויומי תשרי לא מעליא ולא קשיא :

הזורק פרק שמיני

מזדק לעבדו . דמי סאוק לעבדות שאין שום פקדון נמכרה : ופטיר ועטיר מן תרתי . ופרז ומפלט מכל הרוח כמו כנסתר מרבו : ועטיר . כמו עיטול שכל חלקו רק כנמוס לא סרו מתקנמין לא עיטול : ומן ערובי מלכה ומלכה . ומעשור ממלך וממלכה שלא חמא לסיס גגות ודרך קרפיות כרי לפושין

(דף טב) א אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים דורות הראשונים מכניסין פירותיהן דרך טרקסמן כדי להיבן במעשר דורות האחרונים מכניסין פירותיהן דרך מן המעשר :

המגרש פרק תשיעי

(דף טו) א אתקין רב יהודה בשטר זביני דעבדי עבדא דנן מוצדק לעבדו ופטיר ועטיר מן תרתי ומן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא ורשום

בלום פון אאָדער אונטען . מינערט דס די זרע צוויי מאהל אזוי פיד וויא יענע זאכען מינערין מיר האבין גילערונט אזוי ווי בלום לאזין פון אאָדער אונטען מינערט דיא זרע צוויי מאהל אזוי פיל : רב פפאָ האָט גזאָגט אונטען מינינט מען אונטער דיא אייער . בלום לאזין פון אאָדער פון פום . הייבין מינינט מען אייער דיא אייער . בלום לאזין פון די הענט פון האלדו . מיר האבין גילערונט אזוי ווי מען עסט בשות גיט אין דער צייט מינערין די זרע . אזוי אז מען עסט בשות אין דער צייט מערין די זרע . רב פפאָ האָט גזאָגט די צייט צו עסין בשות איז אין דעם חודש תמוז . די צייט גיט צו עסין בשות איז אין חודש טבת . דער חודש ניסן איז דער חודש תשרי אז מען עסט בשות . גיט עס איז גוט און גיט עס איז שלעכט :

פרק שמיני

א אמר . רבה בר בר תנה האָט גזאָגט פון רבי יוחנןס וועגין . וום רבי יוחנן האָט גזאָגט פון רבי יהודה ברבי אלעאיס וועגין זעה די היינטיגע דורות זענען גיט ווי די פרי צייטיגע דורות : דיא פאר צייטיגע דורות פלעגין אביין בריינגן זייערע פירות פון פעלד אין שטוב אריין דורך דיא טירען . זייא זאָלן מוזין געבין מעער . אונ דיא היינטיגע דורות בריינגען אריין זייערע פירות דורך דיא קעקער און דורך דיא קרפיות . זייא זאָלן גיט זאָלן געבין קיין מעער .

פרק תשיעי

א אתקין : רב יהודה האָט גימאכט אז אייער קויפט אקנעכט דארף מען דאָ שרייבן און אפאפיר אז דער קנעכט איז פאר קויפט גינארין צו דעם בעל הבית . זאָר מען אין דעם פאפיר אזוי שרייבן . דער קנעכט ווערט פאר קויפט מיט גירעכטיגקייט . קיינער קען גיט עריגען אויף דעם פאר קויפונג . ער איז אפ גישיידט און ווייט פון אלע פרייהייט . אונער האָט גיט אויף זיך קיין

ורשום דאניש לא אית עלהו ומנוקז ככל סוס ומן
 שחן דנסיק עד מצוה חדת ועתיק סאי אמותיה אמר
 אביי גינברא ומרהבא וכבריתא חלא דחמרא ומשחא
 דזוהא ונטפיק חיורא ושייפי ליה בגמא דאווא :

דף סח ב אמר רבי יהושע בן לוי לא חרבה ארץ
ישראל עד שעברו בה שבעה בתי

דינן עבודה זרה ואלו הן ירבעם בן נבט ובעשא בן
אחיה ואחאב בן עמרי ויהוא בן נמשי ופסק בן רמליהו
ומנחם בן גד והושע בן אלה שנא' (ירמיה סו) אסללה
יולדת השבעה נפחה נפשה באה שמשח בעור יוסם
וגו'. אמר רב אמי מאי קראה (דברים ד) כי תוליד בנים
 ובני בנים. א"ל רב כהנא ורב אסי לרב. כתיב ביח
 בהושע בן אלה (מ"ז יז) ויעש הרע בעיני ה' רק לא
 כמלכי ישראל וכתוב (סס) עליו עלה שלמנאמר ונ'

אמר

על דאמר רב אמי על המלך מלך ומשי שהלך כרעו לנפוס יסר נקל סקל על
 שמו מי כוונת בן אלה גו עברה כשנתי ומחאו עשרה קרי ליה חרבה (דברים אמלנן) זלגה כשנעט פיליט ענכט מסמס
 געז' : עליו ענכ. משי שלט כרעו כהל מלכים נל כסורעטט כימין גמתיס : פדסלחט

עברא למלחא לזכרנא סלס סיס מוככא למלחא
 סקל סל כולמרי ככ"מ כסוכר : אכוס וליטי .
 רחט סימן טעוטי על טענדיס כולמרי כמסכת
 טכט : על לוח ענחי . מלחיס חרס חתן בן סוכר
 סלס : ומתיק מכל מיס . כמו לכטיס מוויין דמיקה
 כטל : ומן סחן דמיק עד עכר . ומכל סחן סלס
 נפח עד סחי כטיס דמלחיס למיקס קמיס : עד
 סכר . כלגון מרטי סחי טכיס וסלי דקלמריין
 כענדיס ליכא סייוו סכרל דזנין כהמל סלל כטל
 סיין דלחי מתיק כטל חס כטכיס סין לו כחן דודק
 עתיק יבן כולק ל חור עד סחי טכיס נסיק עד
 ר' טכיס מרנ עמו כטל סל כו חורו סחן עד
 סחי טכיס סכרל מתיקו כטל לפי ככר סיס ס
 כמס סל וסל דלוחו : גיכרל . כמכטעו זכריל :
 פרהכל . סכולת כטי ככך סינעו ממנו כמיקס
 סמחיקו חורו : כטעט סחיקו וון ככריס וקזין לו
 קסיילין : וככריחל . נכרטיס : זכריס ליכ כענדל
 דחורל . וכך לוחו כוונט סל לחו :

טכט כתי דיק . ז' מסכחוס סל מלכיס ממלכ
 יסחל וקל דמלכיס יכודל על קל טכיס סחי
 כטיכט סל סל וסו ככ"ד חלד כמלך ונכו ון כו
 וסל מלכיס כמקו כרעו חרורו קרי הד כ"ד כטל
 ק יכט חכריס על קל טכיס לפי סלל מלכו סס
 וסל וסל סל עמרי חריו סל סלכט על סל
 סמו כטי כוונת בן אלה גו עברה כשנתי ומחאו עשרה קרי ליה חרבה (דברים אמלנן) זלגה כשנעט פיליט ענכט מסמס
 געז' : עליו ענכ. משי שלט כרעו כהל מלכים נל כסורעטט כימין גמתיס : פדסלחט

קין בקבר את קין קרי גיט פון קלך אנ גיט פון דיא סקכה . את אויף אים איז גיטא קין
זיכין אז עד איז אקבעט גוא וועמען . עד גיהער גיט צו קיין מענטשין נאר צו דעם קום קיינס
אייס איינע . אנ עד איז קיין פון אפעדע . אנ עד דעם גיט קיין פארך . אנ אויף עד דעם אקאר
גיהאט אפארך ווייס איך גיט . נאר עם איז שוין מעהד וויא צוויי יאהר וויא איך קען אים אז
עד קאט גיט קיין פארך . קיין גייטס פארך איז קיין אקטען פארך . מיט קאט היילט קען
אויס אפארך . דעם אפרי גואנט קען זאל געמען איינגעבר אנ שטייקלאך שלעכטע זילבער . קום
עם פאלט אראם פון שפעל זין דאָרט וואו מען גראבט די זילבער . אנ שוועגיל . אנ עסט פון
קיין . אנ אייל פון איילבירמען . אנ ווייע נפשיק . אנ מען זאל אויס מישען אלץ צו זאקען
אנ דעם זאל מען שפירען אויף דעם פארך מיט אפעדער פון זאנאך :

ב אסר . רבי יהושע בן צי דעם גואנט ארץ ישראל איז גיט פריעד כרוב גינארין . ביז דיען
קעניגליכע פאמיליען פון יודישע מלכים האבען געדינט עבודה זרה . אנ דאס זענען וויא . זיבעט
בן נבט . בעשא בן אחיה . אחאב בן עמרי . יהוא בן נמשי . פסק בן רמליהו . מנחם בן גד .
הושע בן אלה . אז וויא עם עמיית אין פכוק דיא וואס דעם גינארין זיבען פאמיליען צו דיא
עבודה זרה איז פאר גיטען גינארין . וויא איז גישווארען גינארין . איד וזה איז אונטער גינאנען
זען עם דעם נאך גינארפט ויין מאג . ווארעס וויא זענען פאר מריבען גינארין אין גלות פאר דיא
אויס גינעצטע צייט . רב אמי זאגט דאס ווייסיין סיר פון דעם פסוק : אז דו וועסט נהקען קינדער
אנ קינדערס קינדער ונשנתם פארך . אנ אידר וועט אייך עלטערין איז דעם זאנר . אנ
אידר וועט דינען עבודה זרה . וועט אידר פאר לארין הערין פון ארץ ישראל . האבין יודין
גראבט ויין אין ארץ ישראל אזוי פיל יאר ווי דו ווארט ונשנתם פירעפט . אכט דענדערט מיט צוויי
אנ סופציג יאהר . אנ ווי זענען פאר מריבען גינארין מיט צוויי יאהר פריער . איז נאך זיער
וודן אונטער גינאנען ווען עם האָט נאך גראבט ויין מאג . רב פרינא אנ רב אסי האבין זאגט
צו רב עם שמיים ביי הושע בן אלה עד האָט גמאהן וואס עם איז שלעכט אין דיא אויגן פון
נאָט . נאר גיט ווי שיעכט וויא דיא מלכים פון ישראל האבין גמאהן . אנ עם שמיית אין פסוק
אויף איהם איז און גינאנען זענען אכט . איז נאך אקטיוו ווייל עד איז גיט אזוי שלעכט גיטען

דריבער

אמר להו אותן פרדסיאות שהושיב ירבעם על הדרכים כדי שלא יעלו ישראל לרגל בא הושע ובמלך ואעפ"כ לא עלו ישראל לרגל אמר הקב"ה אותן שנים שלא עלו ישראל לרגל ילכו בשביה. א"ר חסדא אמר מד עוקבא ואמרי לה א"ר"ח [א"ר ירמיה] דריש טרימר מ"ד (דניס ס) וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלהינו משום דצדיקה אלהינו וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו אלא צדקה עשה הקב"ה עם ישראל עהגלה גלות צדיקהו ועדיין גלות יבנה קיימת דכתיב ביה בגלות יבנה (מ"ב כד) החרש והמסנר אלף חרש עבשעה שפותחין נעשו הכל כחדשין מסנר כיון טס גרין שוב אינן פותחין וכמה איה עולא אמר שהקדים שתי שנים (דגיס ד) לונשנהם (ע"ב) אמר רב אחא בר יעקב

פרדסיאות . שומרים : ארץ שנים שלט עלה . כולל ואין מזה בידו וחס א' עלו יעלו וילם בשבי : וישקוד . יומתכ כמו כ' טקד ארץ על דבתי ומתגמלין ארתי אלא : גלות דקדוה . תרמס ירובטט בגלו כולס : גלות יבנה . הוא יבוסת קדמס לגלות דקדוה יא' שנה חו ה' ה' דקדוה שמיס והכריב ביה [כדי] לגלות חרו של דקדוה לגל בעוד שהכמי גלות יבנה קיימס שימנז סודס לאלו בגוליס לחיבה לוי שזב חכמי כהוס גל עם יבנה דכתיב ביה סהרס וססגר חלף : כיון שסגרו . הלכס סכס סגוריס בה שאק ודעיפ להכיב לשוליס סוב חין לס פותחוס החריס : עולא אמר . סייס דקדוה שמיסר להכיב סהרס לסוף ח' מלוח וסמסס דכתיב כ' סייס קודס ומסמסס דכוא כמסמססוה סהר"ב וחס סבו עד ומסמסס סייס פתקיס סכס כי סבד חלודן : ס"ע סכס דמרי פגמא . כמין ומסמסס דכא סכיס כי סבד חלודן סכס :

ש"ס מהרה דמרי עלמא תמניא מאה וחמסין ותרתיה הוא :

הניח

דדיבער איו אויף איהם אויף גאנגין שלמנסר. האם רב גאנגט צו רב כהנא און רב אסי די הימערס וואס ירבעם האט געזעט אויף דיא וועגין צו הימערס דיא יודין ואלן גיט גיין אויף יום טוב און ירושלים. האט הושע ווי צו גנוקען פון דיא וועגין. און ער האט גאנגט ווער עם וויל קען גיין אין ירושלים. פון דעסט וועגין האפין באה יודין גיט גואלט גיין אין ירושלים אויף יום טוב. האט גאט גאנגט דיא יאהרין וואס יודין וועגין גיט אויף גאנגען אויף יום טוב אין ירושלים יאלן וויא גיין גפאנגען אין גלות. רב חסדא האט גאנגט פון פר עוקבאס וועגין. אנדערע זאגן רב הכרא האט גאנגט פון רבי ירמיהס וועגין. טרימר האט גדרשט עם שטייט אין פסיק גאט האט גאייקט אויף דיא שלעכצן און ער האט ויא גבראכט אויף אונז ווארס גאט איו אצדיק. איו דאך דיא קשיא ווייל גאט איו אצדיק דריבער האט גאט גאייילט אויף די שלעכצן און האט ו גבראכט אויף אונז. נאר גאט האט גמארן אצדקה מיט דיא יודין. וואס ער האט פאר מריבען דעם מלך צדקיהו מיט דיא איבעריגע יודין אין בבל. ווען דער מלך יבנה קייט וויינע פארמי יבנע וועגן גאד גינען אין בבל. ווארס ביי דיא פאר מריבענע פון יבנה שטייט דער חרש און דער פסג וועגן גינען טווענד. חרש הט פג. ויא גירופען ווייל ווען וייא האפען אן גיהובין צוא דרשגן וועגן אפע גיוארין וייא טויב און וייא שמום ועיין פ"ק דרצינהו. וייא האפן גיט גיואוסט ווס צוא ענפערין. פסג הט מען וייא גירופען אז וייא האפן פאר שלאסין ארין און האפען גיט גיואוסט וואס צוא ענפערין. האט שוין קיינער גיט גיואוסט צוא ענפערין. וי געגען גינען טווענד. און ווייל וייא וועגן גינען גרויסע כושרים און חקמים דריבער האט גאט גאייילט צו פר מריביקן דיא איבעריגע יודין אין בבל. דער חרש והמסנר זאלן לענגען הורה מיט דיא אלע יודין. דס איו דיא צדקה ווס גאט הט גימאהן מ"ט דיא יודין. עקלא זאגט דס איו גינען דיא אצדקה ווס ער האט וייא פאר מריבען צווייא יאהר פריער פאר דער צייט פון ונשנתם. גאט האט גאנגט אויב וייא ווערין דעגען עבונה ורה. ווערין וייא וועגן אין ארץ ישראל גיין ונשנתם דאס איו אכט הונדערט צוויי און סופציג יאהר. און ווען דיא יודין וואלטן פאקי גינען אזוי זאנג אין ארץ ישראל. וואלט אבער באךד סקיים גיוארין וואס עם שטייט ווייטער אין פסיק ואברתם מהרה. איר וועט פאר לארין ווערין געשווינד. דריבער האט גאט ניי פאר מריבען מיט צוויי יאהר פריער. און אז עם איו גיט מקיים גיוארין ונשנתם. דארף גיט מקיים ווערין ואברתם. רב אחא בר יעקב זאגט פון באנען ויהן מיר אז גאט זאגט געשווינד דערקט דאס אכט הונדערט מיט צוויי און סופציג יאהר. ווארס גאט האט גאנגט איר וועט פאר

ג תניא היה רבי טרפן אומר כל מקום שאתה כוצא
 אגוריות של עבדים אף ע"פ שדיניהם כדני
 ישראל אי אתה רשאי להזקק להם שנאמר (סמוס כז)
 ואלה המשפטים אשר תשים לפנים לפנ ה' ולא לפני
 עבדים ד"א לפניהם ולא לפני הדיוטות :

לגוריות. חסיפות כמו אונל נקץ : לפניהם. קוד
 לחצונים זקנים שעלו עמו להר קדש
 פון הנה כדכתיב ואל משה אמר עמו גור יתע"ס
 שמשנה פרה ו' לאחר מכן חזרה קודם מ"ח
 פלגים ונכנס סתתח והעלו כעולה וסלמים וכליהו
 דם ונכחו לנרים :

יגרשו נזוק. כלבה נטויה גרוך : פתוחה כלבסה .
 כמים כעווס בשוק לאור כלבסה ודבק לשון
 שיחה בטלות ולדבר כחשדות שבעיר : לא כחח
 יס' : ש"ס חניס פולחיל קול כחם כרמו מוטע :
 פקדיתם

דף סג ד אכלה בשוק גירודה בשוק הניקה בשוק
 בכולן רבי מאיר אומר תצא ר"ע
 אומר עד שישאו ויתנו בה סודות כלבנה א"ל רבי
 יוחנן בן נורי א"כ לא הנחת בת לאכרהם אבינו שיושבת תחת בעלה והתורה אמרה
 (דברים כז) כי מצא בה ערות דבר ולהלן הוא אומר (ט"ס י"ט) על פי שני עדים או על פי
 שלשה עדים יקום דבר מה להלן דבר ברור אף כאן דבר ברור :
דף ס"ה ה ומשנה ב"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה דבר
 ערוה שנאמר (דברים נד) כי מצא בה ערות דבר ובית הלל
 א"כ

לארץ וערין געשוניך. אנו דם הם מען גימיינמ אוז חי דך נאל פון ווארט ונושגתם : אכט הנהרמט
 צוויי און פופציג :

ג תניא. סיד האבין גלעדונמ רבי טרפן האם גואנט ווא דוא געפינקט אפארזאמלונג פון
 רינים וואס געגין געצין ריגער : אפילו וי"א משפטים וזעקע רינים אזוי וויא ריא יודישע רינים
 משפטים. פון געסטונענין פארקומט גיט גיין האבין אמשפט ביי ריא רינים פון ריא געצונדיגער .
 גאר דוא ואלקט האבין אמשפט בי"א ריא יודישע רינים. אזוי וויא עס שטייט אין פסוק דאס
 נעגין ריא רינים וואס דוא ואלקט פארן ווי פאר ריא יודישע רינים ואלקט פארן רי רינים .
 אפער גיט פאר ריא רינים וואס נעגין געצין ריגער . אנדערע זאגן מען מיינט פאר די סנהדרין
 ואלקט זאגן ריא רינים אפער גיט פאר פראספע מענט. ין . פראספע מענטשין פארן גיט
 זיין קיין רינים :

ד אכלה. אאשה וואס האט געטען אין גאס . אדער ויא איז געגאנגן אין גאס דעם קאפ ארויף
 מען זאל זעהן איהר שיינעם האלדן . אדער ויא האט געזיגן אקיד אין גאס . רבי מאיר זאגט ריא
 אזע ווייפער זאגן ווערין גיט פון וועקע מאנען . רבי עקיבא זאגט מען זאל זעהן איהר גיט גיטן :
 היידן ריא ווייפער וואס ויצען אין גאס ביי נאכט איז שפיגען בי"א ריא דיקטינקייט פון די רבנות
 קעדין פון איהר אז ויא איז גיט פרום . זאל איהר דער פאן גיטן . ווארום ריא ווייפער ווייסן פון
 אלע ווייפער וועקע איז פרום און וועקע גיט . האט רבי יוחנן גן גרי זאגט צו רבי עקיבא
 אויב דו וועסט דך פארלאזן אויף ריא ווייפער וועסטו גיט לאזן איין סאכטער פון אכרהם אבינו
 וואס זאל גלייבען ווארבען מיט איהר פאן . ווארום אויף וועמען ריא ווייפער זעגן גיין קעדין
 ויא אויף איהר . און דוא וועקט פאלד הייסן דעם פאן ער זאל איהר גיטן . גאר אזוי זאל זיין
 ריא תורה האט גואנט דער פאן זאל גיטן זיין ווייב ווייל ער האט אויף איהר גפונען ערות דך
 אשענדליכע זאך . און דאקט שטייט אויף אין פסוק דורך צוויי עדות אדער דורך דריי עדות יקום
 דך . זאל גלייבן שטיין זאנאך . אזוי וויא דאקט איז דאך אקלארע זאך . ווארום עס איז
 דאך דורך עדות . אזוי דא מיינט מען אויף אקלארע זאך . אז עדות זאגן אויף אאשה אז ויא
 פירט זך גיט גוט . וי"א האבין פון איהר זעהן שערקשע זאכען . דאך איהר דער פאן גיטן .
 אפער גיט דורך דעם וואס ריא ווייפער וואס שפיגען פאר ריא לבנה קעדין :

ה משנה. בית שמאי זאגן אפגעמט פאר גיט גיטן זיין ווייב . סייזין ער האט גפונען זי
 האט מנה גיווען . אזוי ויא עס שטייט אין פסוק ריא ווייב וועט גיט גפונען קיין תן בי"א
 איהר פאן ווייל ער האט אויף איהר געפינען אשענדליכע זאך . און בית הלל זאגן אפילו זי

[הקדימה. טרפס או ע"י אור או חגלה כמו כי את קרה בחפזי: פרות דבר. לבי"ס משמש לכו או ערוה או שאר דבר כדמו: ר"ע אומר אפילו. לא פאל בה ערוה ולא דבר]: כי משמש בד' לטובה. במקום ד' לטובה כלנו נכתב כי בחורה במקום ארס במקום פן במקום אלל במקום אבר. במקום ארס כמו כי ימאל נקדנן כי יקרה כי תרצה המור וכו' ביקוס אלל לסיור דבר האמור למעלה למור אמו כן אלל כן כמו ויאמר לו כי תקרה וכן ולא תקפוס אלל יד כי פוחה תפחה וכו' במקום פן כמו כי האמר בלבדן רבים וגו' לא חורא מהם גו' וכו'. וכן כל כי הסמוכים אלל חף כי האמר לא האמרו חף כי חזקי אענו כלן מדרשן בלבון חיונה וכו' ועוד משמש בלבון חסא דכינו אבר או מפני כלו' ליתן טעם כלל לא תקדיש כי יראה כלו' מפני שיראה וכן כי יבא אלי חסא לדרוש אלבים מפני שכל אלי הכע"ה ולטובה מתרגמין אלי שלשון ארי בחלמי משמש כל לטובה כי בעברי וארס באת וכו': דכא מאל בה. מפני שמאל בה [כא לוא ככי לא יגרסה וכו' ממי ככי משמע לוא לטון מפני שמאל בה] או ערוה או דבר והוא לוא לא יגרס כילבך לא המאל פן דקאמר קרה סייו מפני שמאל בה כדמפרש ביה ולא משום חן

ו תניא היה רבי מאיר אומר כשם שיש דעות במאכל כך יש דעות בנשים יש לך אדם שזכוב נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותהו וזו היא מדת פפוס בן יהודה שהיה נועל בפני אשתו ויוצא ויש לך אדם שזכוב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו וזו היא מדת כל אדם שמדברת עם אחיה וקרוביה ומניחה ויש לך אדם שזכוב נופל לתוך תמחויו מוצצו ואוכלו וזו היא טל פי: ור"ע. מפרש ליה בלחי כי בלבון חס הילבך חרי מילי מיטו חס לא תמאל פן של קמי בעינוי וארס מאל בה ערוה דבר: יש דעה במאכל. דעות בני אדם חלוקים בחסטיסות של מאלל ומשחה יש שהוא חסטיסין וכן במאכל מתחם מירום מיעוט ויש שאינו חסטיסין כ"כ ויש שאינו חסטיסין כלל כך דעות בני אדם חלוקים בפריעות יש מקפיד על פריעות מועט ויש שאינו מקפיד כ"כ ויש שאינו מקפיד כלל: פפוס בן יסודס. בעלה של אשה חסס וכושיאל מביטו לטון ועל דלח כמיה סלל חדכר

והוא נזיר פאר זאראצין דאם. עסין מעג ער זיא גמין. ווארום. עם שמי ייט אין פסוק ער האם אויף איהר גפונען ערות דבר. אדער ער האט גפונען אויף איהר אפגעקער פון זנות: אדער אין אנדער פקעקער. מעג ער איהר גמין. רבי עקיבא זאגט אפילו ער האט גפונען אשטעקער ווייב פון איהר מעג ער זיא אויף גמין. ווארום. עם שמי ייט אין פסוק אויב. זיא וועט ניש געפינען קיין חן אין זיינע אויגין. זיא וועט איהם ניש גפעיען. מעג ער זיא גמין. זאגט זיא נזירא אין וואס קריגען זיא תנאים. אין דעם וואס ריש קקיש האט גזאגט: ווארום. ריש קקיש האט גזאגט דער ווארט פי האט פיר פיימלישין. אויב. מאמער. נזיר. ווארום. בית שמאי דאמלין אזו מיינט דר פסוק אוב זיין ווייב וועט ניש געפינען חן אין זיינע אויגין פי מצא בה ערות דבר. ווארום. ער האט זיין איהר גפונען זאגט פון זנות: אונ בית הגל פיימלישין אויף פי ווארום. פי מצא בה ערות דבר. ווארום. ער האט גפונען אויף איהר זנות: אדער אין אנדער זאך. אונ רבי עקיבא פיימלישט דעם ווארט פי. אויב. אויב זיא האט ניש גפונען קיין חן אין זיינע אויגין. זיא גפעלט איהם ניש. מעג ער זיא גמין. אונ אויב ער האט זיין איהר גפונען זאגט פון זנות. מעג ער זיא אויף גמין:

ו תניא. מיר האבען גילערונט רבי מאיר האט גזאגט אזו וויא עם אין דא דעות אין עסין: אזו איז דא דעות ביי ווייבער. עם איז דא אמענטש אז אפליג פאלט אריין אין זיין גלאז משקה שטעלט ער אוועק דא גלאז אונ וויל ניש טרינקען דא משקה פון גלאז. דס איז דא מדה פון פפוס בן יהודה: ווען ער פלעגט גיין אין גאס פלעגט ער פאר שליסען דא מיר קיין מענטש זאל ניש אריין קומען צוא זיין ווייב. אונ עם איז דא אמענטש אז אפליג פאלט אריין אין זיין פוס. ווארפט ער ארויס דא פליג: אונ טרינקט אויס דעם פוס. דס איז דא מדה פון אלע מענטשין. זיין ווייב שמועסט מיט אירע גרידער. אונ מיט איר פאמיליע: אונ ער לאזט זיא. אונ עם איז דא אמענטש אז אפליג פאלט אריין אין זיין עסין נוגט ער אפ דאס אז גיקלעבטע עסין וואס אויף דעם פליג אונ עסט דאס. דאס איז אשלקעמע מדה. ער זעהט זיין ווייב גייט ארויס אין גאס מיט דעם בליזין קאפ. אונ שפינט אין גאס. אונ אירע קליידער אונ

מדבר עם כל אדם ומדבר האדם כוננו כאלו
 כענין כך ליכנס כנסתו כניכוס וזוהי תחילת
 נשואו משני דברים . אכל אכלו ידוע כדרך
 לחזקתו שכללנו שכללנו שכללנו שכללנו שכללנו
 חלום ס'ד . א"כ נגזר לומר שזוהי כאלו וזוהי
 לו : כמקום שבו אדם מהלך : והוא כנסת לעיניהם
 אחר יצאתו כנסת לנכסיו נגדיהם : כי שאל שאל .
 פסוק הוא כנסתו מלפניו : אם שאלה שאל .
 כ"כ : אם שאלה . הוא לפני כנסתו שאל כ"כ .
 ואם דברים שמי כנסתו חו ששעתי שמי כנסתו
 לפני כנסתו ואלו לנ"ס כפי דלא כיוסין שאל
 לאליה מיכה שמי כאלו : זוג רשון : אשת נעורים
 ונס משעתי קרא כדכתיב בתרי"ב אשת נעורין
 ונסכי וכמרתם כנסתם וכלשת נעורין אל יגוד :

מכירתו וזה הכנים רשעה לתוך ביתו (מלפני נ) כי שאל שאל ר' יהודה אומר אם שנאאת
 שאל ר' יוחנן אומר שנאו המשלח ולא פליגי הא בזווג ראשון הא בזווג שני דא"ר
 אלעזר כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מוכח מורד עליו דמעות שנאמר (סס) וזאת
 שנית תעשו כמות דמעה את מוכח ה' כפי ואנקה מאין עוד פנות אל הכנחה ולקחת
 רצון מידכם ואמרתם על מה על כי ה' העיר בינך ובין אשת נעורין אשר [אתה] כנסתה
 בה והיא חברתך ואשת בריתך :

א"ר העמוד אין האפקען ביי היא ארעקס פון ביי"דע זייטען אז מען זעהט ארזים איינע פריסט .
 און זיא וואשט זיך מיט מאנס לייט . פריענט זיא גמרא מיט מאנס לייט אז זי דאך אויפה .
 אר מען מיינט זיא וואשט זיך אויך דעם ארעט ווא מאנס לייט האבין זיך גינאשין . און ווי דאך מאנס
 לייט האבין נאר אן גיטארן ווייערע קליידער אונזעק צו גיין אז זי אן גיקומען זיך אויס פאן .
 אזוי אויב איז אמצוה פון דער תורה מען זאל איר גמין . ווארום עס שטייט אין פסוק אז ער
 געטיגט אויף איר אואף פון זגרת זאל ער זיא גמין . אין פסוק שטייט ער וועט איר ארום שיקען
 סוף זיין שטוב און זיא וועט גיין און וועט זיין צו איין אנדער מאן . דער פסוק רופט אים איין
 אנדערער . צוא זאגן אונז אז ער איז גיט גלייך צום ערשטן מאן . דער ערשטער מאן האט ארום
 געפרייען זיא שלעכטע פון זיין שטוב . און דער אנדערער האט אריין גיבראכט די שלעכטע
 אין זיין שטוב . אז דער אנדערער איז זוכה מרייבט ער זיא אויך ארזים פון זיין שטוב . אז
 ווא עס שטייט אין פסוק דער אנדערער פאן וועט איר אויך פיינט האפען . און אויב ער איז
 גיט זוכה בגראפט זיא אים . אזוי ווא עס שטייט אין פסוק אנדער דער אנדערער פאן וועט
 שטארבן . ער איז ווערט ער זאל שטארבן . ווארום דער ערשטער פאן האט ארום געשיקט זיא
 שלעכטע פון זיין שטוב . אינ דער אנדערער פאן האט אריין גינמען זיא שלעכטע אין זיין שטוב .
 אין פסוק שטייט פי שאל שאל . רבי יהודה זאגט אזוי מיינט מען אויב דוא האסט פיינט זיין
 טייב שיק איר אונזען פון דיר . גט איר . רבי יוחנן זאגט אזוי מיינט מען דער וואס גט זיין טייב
 איז ער גיפיינט ביי גאט . און רבי יהודה מיט רבי יוחנן קיינען גיט . דער וואס גט די ערשטע
 טייב ווייב וואס ער האט איר גינמען אין זיין יוגענד . האט אים גאט פיינט : און זיא אנדערע
 טייב אויב ער האט איר פיינט מען ער זיא גמין . ווארום רבי אלעזר האט גזאגט דער וואס גט
 זיין ערשטע טייב אפילו דער מוכח גיט אויך אים טרעין . אזוי ווא עס שטייט אין פסוק גאך
 זיא אנדערע זאך מרומ איר . איר ברעקט מיט טרעין דעם מוכח פון גאט . עס איז געווען אז
 געשריי גאט וויל זיך גיט . קערין צוא אייערע מנתות . און ער וויל גיט געמען קיין פוזירינג סוף
 אייער האנט . און איר פריענט פאר וואס איז דאס אזוי . ווייל גאט איז גינען אעדות
 צוילשען דיר און צוילשען ריין טייב וואס דוא האסט גינמען אין זיין יוגענד . וואס דוא
 גיט צוא איר פאלש גינארין און זיא איז זיין בריעפמונג און זיא טייב פון זיין
 פאר גינרונג :